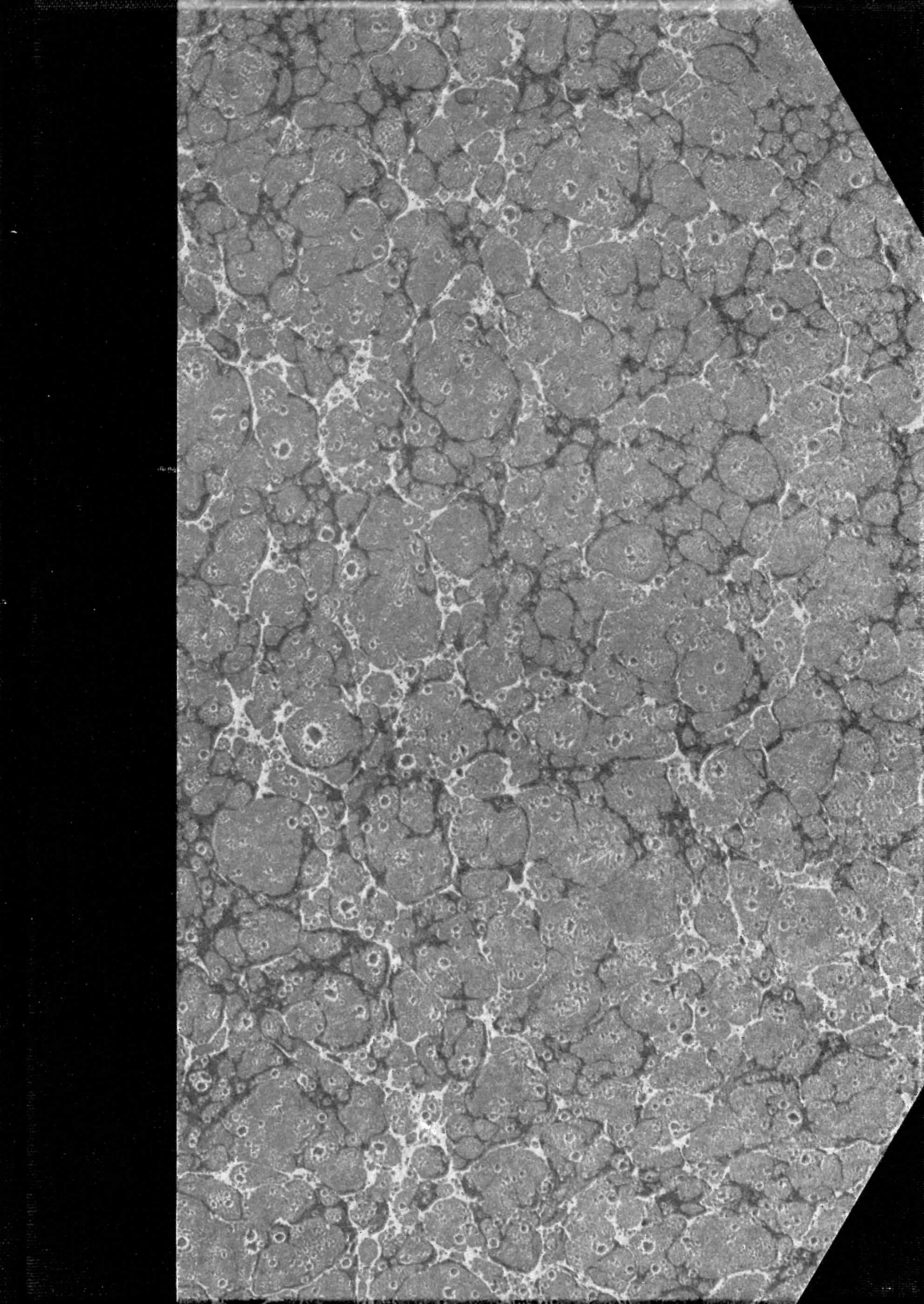

ISKRE I PLAMENI

KOLO I. - VIJENAC I.

KNJIŽEVNOST.

Marijan Filo-Logos:"ISKRE I PLAMENI: - Klasični Prosjevi: o Ratu i Miru:" - Kolo I: - Vijenac I: - Dubrovnik: Tiskom Knjižare "Jadran":1928. - Cijena: broširano: Din.15,ukusno vezano: Din.25. -

Primili smo na ogled ovu lijepu knjigu,koja je ugledala svijetlo u našem klasičnom Dubrovniku. - Pisac je sabrao u ovo djelo duboke misli o prošlosti,sadašnjosti i budućnosti za obnovu vidikā tamnē sadašnjice,za obnovu uma,srca i volje: - da pokročimo k željenoj Sreći budućnosti. -

Knjiga zaslužuje svaku preporuku,da se što većma proširi i što prije obnaroduje,te tako omogući,da se ovo lijepo započeto djelo nastavi i uspješno dovrši,pa postigne plemenitu svrhu: da vječne Istine dublje prodru u duše i zavladaju javnim životom. -

Dobavlja se: preko Knjižare "Jadran", u Dubrovniku. -

- - - - - - - - - - - - - - - -

Šalje - Dubrovački ogranak "Pijevog Društva za Djelo Dobre Štampe", - uz toplu molbu,da biste, - osim gornjega poziva, - kolegijalno i plemenito - oglasili zgodno,za dulje vremena, - radi Zajedničke Misli, - ovo djelo u Svojoj Uglednoj Publikaciji, - u oviž vremenima,kada je osobito nužna dobra štampa. -

U Dubrovniku,15.X.1928.
/Tisk:60.kop./

ISKRE
I
PLAMENI

***** I. *****

KLASIČNI PROSJEVI
spjev
O RATU I MIRU

Kolo I. — Vijenac I - III.

****

Sabrao: Marijan Filo-Logos

DUBROVNIK
TISKOM KNJIŽARE „JADRAN“
1928.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

* PRESV * SRCU * POSV *

CVIJEĆE SVJETSKE KNJIŽEVNOSTI

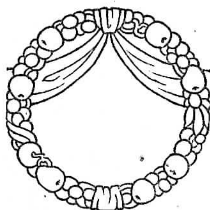
I.

KLASIČNI PROSJEVI

* * * * * * *

UMU

VIJENAC I.

PRIPOMENA.

„Želiš li djelo da shvatiš pomno pročitaj uvod!“

DRAGULJ U GLIBU.

Duhovita je riječ: — »**Pisci su kao vrtlari, koji — ne stvaraju cvijeće — iz ništa, već ga sabiru te saviju — u stručke, manje ili više lijepe.**«

Raste cvijeće u vrtovima, raste i ù drači, pa i do blatna puta. —

Hrapav je prirodan dragulj, ali brušenjem sìnê; — iz grude žeženoga gliba izvadi se — smaragd: a tèk bez kore, čist — zablista.

I zlato se provlači kroz mulj i korita rijekâ — ili, kano žilje, kroz kovine tamne: pa se ispere, razluči — i sine. — I sunce se krije: ali, kad oblak mine, tad sjajnije plàne. — *)

* * * * *

Tako je uopće, a kod klasične starine — osobito: u sjajnom ruhu izraza, ali u tamnim poganskim prilikama Homera, Ovidija, — Platona, Horacija i drugih: kriju se dragulji i blìstaji, što no divnim sjajem jasno svjedočê, — da im nije podrijetlo sa zemlje. —

Priberimo, razjasnimo dakle — realnom enukleacijom, istinitim bistrenjem — zdravu, ožetu jezgru klasikâ, te se vinimo **klasjem i talasjem — ponajprije Grčko-Latinske, klasične književnosti;** — da pregršt zrnja oljuštimo i medenu pšenicu saberemo: — ne sve, već samo nešto biser-zrnja, jer more je golemo — ali već i u zrnu jednom zablistati će nam odsjevi divni. —

* * * * *

Klasična je književnost kao kruna profanoga, svjetovnoga ljudskoga znanja: pa ćemo baš njom da se najprije pozabavimo te je promotrimo: neka nam — klasici, starinski pisci prvoga reda, progovore iz davnina — sada! — neka nam što više, baš oni savremeno zbore — i čuti ćemo harmonijâ divnih — i opajati će nas iz davnine — danas: neslućeni romon suglasne simfonijê. — — Gle! stari **klasici, u najljepšim od-**

---

*) Brze akcente, posebna slova — i slično — ne bilježimo u tekstu: jer tiskara nema u svome Linotypu takvih znakovâ: — već i brze akcente bilježimo kao »spore,« — posebna slova trans-skripcijom — i ost.

sjevima, pod koprenom prozirnom vjekovâ, tako nam još odonda zbore, kao da gledaju današnje zgode i nezgode, kao da govore — danas: — jedno Sunce istine obasjava zemlju.

* * * * *

— Jasne **prve uspomene očinske kuće:** — o trojednome Gospodaru svemira, o Djevi Pobjednici zmaja, o dobrim i zlim duhovima i ostalom, — ponijelo je zàbasalô ljudstvo sa sobom — u zautaloj predaji, o Indijskom »Trimurti«; o Slavenskom Suncu: »Perun — Khor — Stri — bogu«; o Grčkom Zevsu — Neptunu — Plutonu; o Djevi Ateni: Neumrloj Pobjednici, sa kopljem te zmijom podno nogâ; o muzama i vilama, furijama i vukodlacima: — Noe postade, u izvrnutoj predaji, Haldejski Nuah — Ksisutros i Grčki Deukalion, — Ararat — Parnasom i ostalo. Jezgra je istinê, kora je zabludê: — tako da je triumf prosvjetê zamršene pojmove razbistrio i doveo u vezu sa prvotnom objavom: baš ćemo onu prvotnu jezgru da motrimo. —

KLASICI O BOGU.

Svi su **prvaci Grčko-Latinskê knjige** bili duhom i djelima monoteiste: obasjanim umom uviđali su vrhovnu upravu jednoga svevišnjega Bića: Herodot i Pindar, Ciceron i Vergilije i Platon i drugi — naravnim razumom i poučnom predajom i Sokratskim glasom savjesti — bistro shvaćahu, da — kao što samo jedna glava nad čovjekom, tako i jedna samo vrhovna Vlada nad svemirom — postoji: — »Heîs Koíranos éstô.« — —

* * * * *

Božansko Biće — toliko je zahtjev razuma, da — i Voltaire, u osvjestici, reče:

— »Da Bog ne opstojî (— ali opstojî, —) trebalo bi Ga izmisliti: — Si Dieu n' existait pas, il faudrait l' inventer.« — (cf: Émile Faguet: »Dix - septième Siècle: — Études Littéraires.« Paris. — Lecène. 1892. — p. 209. sq. —).

* * * * *

Neka nam — poganin Ciceron prikaže — svjetlije misli starih Grčkih filozofâ! — —

— **Pitagora** — (»Peithagóras, Pithanológos:« — »koji će lako da uvjeri, vjerodostojan, poslušan:«) — na svome putu po Istoku slušao je Ezehiela proroka: (cf. Monsabré-Bonomelli: »Conferenze:«) — on umno reče, da — »Pobožnost i vjera tad osobito u dušama našim plamte, kad promatramo Božanstvo: »(cf. Cicer: de Leg. 2.) — »Sav svemir harmonijom pjevâ.« (Id: de Nat. I. etc.)

I **Sokrat** je isticao, da je — »Bog nevidljivo Biće, koje upoznajemo po vidljivim djelima Njegovim:« tu je misao sjajno prikazao i Dubrovčanin Benedikto Stay, u svojem Spjevu: »Philosophiae«. — Sokrat je govorio, da je, — »iza smrti, bezbožnicima, put razlučen od Božanskog društva; a koji se sačuvaše neporočni i čisti, te koji u tjelesi-

ma ljudskim nasljedovahu život Božanski: tim je lagan put k Božanstvu:« (cf. Cicer: Tusc. I; de Amic.) — »dobri su sretni, opaki nesretni.« (Tusc. V.) — »Između plemića Alkibijada i kojegagòd trhonošê, ako kreposti nema: — nema niti razlikê nikakve.« (Tusc. III.) —

— Umno je rekao **Platon:** — »znanost bez pravednosti: lukavost je i himba, — a ne mudrost!« — — (cf. Cicer: Off. I.) — »Vrlo je oštro u nama osjetilo očî, kojim ne vidimo Mudrost: a kada bi je ugledali, — oj kakva bi nam se goruća Ljubav pobudila prama Njome!« (cf. Cicer: de Fin. II.) — »Kada bi smo — sámu Božansku Ljepotu očima gledali: — divnû bi Ona Ljubav Mudrosti pobudila!« — — (cf. Cicer: Offic: I.)

»Bog je Tvorac i Sazdatelj i Otac svijeta:« (Cicer: »de univers; — de Nat.« I.) — »A roda su titanskog, — satanskog — onî, koji se tako protive zakonitim vlastima, kao što titani Nebeskim.« — (Cicer: »de Leg.« III.)

»Pjesnike« — zle — iz države treba izbaciti, jer oni razaraju svu snagu kreposti.« (Tusc: II.) — »A ništa ljudsko — ne utječe toliko na nježnije duše, koliko razni ritam pjesme.« (Cicer: »de Legibus:« II.) — »Nitko ne postaje mudar, tkogòd se dvaput na dan do sita najede i tko nikad ne prenoći. sâm. (Cicer: Tusc:« V.)

Platon, — osobito u Timeju, Fedonu, Repub: — ima o Bogu divnih refleksijâ i meditacija, koje pjesničkim zanosom slavê Božije vlastitosti, osobito Pravednost i Dobrotu: — Bog je svemoćnom, razumnom voljom stvorio svijet — pa ga providno, ljubezno i premudro upravlja. — Životna je zadaća čovjeka, da snizno nastoji, te u pravednosti i dobroti Bogu bude sličan. Pa će oni, koji su dobri, uživati blagodati Vječne Dobrote.« (Plat.) —

* * * * *

»**Aristotel** je dokazao, da prvi princip svega gibanja treba da bude negibiv, te da je taj princip »čisti akt.« —

Umno je Aristotel izjavio, da je cilj pjesničkog i umjetničkog prikazivanja — etičan, ćudoredan: — treba, da se neka čuvstva u čovjeku tako pobude, da se njegova duša pročisti, oplemenî, uzdigne. (— »Katharsis.«) —

»Božanstvo upravlja ovim svijetom. (cf. Cicer: »de Nat.« II.) — »Svi pravi umnici, mislioci imadu u dušama nešto Bogodana.« — (Cf: Cicer: Tuscl. I.)

VRHUNAC ARISTOTELOVE FILOZOFIJE.

Dodajmo što je Aristotel — samo znanstvenim putem — znao o Bogu: (v. F. Šanc: »Život«: Zagreb, 1923—4: str. 24—32; cf. Bottau: »Il Cattolicismo:« — »dokazan i obrânjen — samim riječima i razlozima svojih neprijateljâ.« — 2. voll. etc., etc. —).

»Savremeni ljudi očekuju okrepe i utjehe u teškim danima. A upravo takve **utjehe i okrepe** naći ćemo, ako **promotrimo, što je Aristotel znao o pravom Bogu:** — vidjet ćemo, kako je naša Vjera razborita, doista »rationabile obsequium,« — kako Objava nije pro-

tivna razumu, nego upravo usavršuje i upotpunuje ono, što razum vlastitom svojom snagom može da dokuči. Filozofija je imala da pripravlja ljudski duh na dolazak Onoga, koji je »Put, Istina i Život:« — Koji je zato došao na svijet, da svjedočanstvo dade istini. —

* * * * *

»Filozofija je — predvorje Teologije: **filozofija o Bogu — vrhunac je Aristotelove filozofije, kao što sám kaže: Metaph. 11, 6:** — »Tri su vrste teoretskih znanostî: prirodna, matematična i Znanost o Bogu. Među znanostima uopće najbolje su teoretske, a među ovim je onâ najbolja, koja je bila navedena na posljednjem mjestu (naime Znanost o Bogu), jer raspravlja o Najuzvišenijemu Biću.« **Aristotelova nauka o Bogu jest prava znanost, jer se osniva — na razlozima uma.** — Promotrimo dakle, što je genijalni Grk — »Filozof« mislio o Bogu: — o Njegovu Bistvu, o Njegovu Jedinstvu, o Njegovoj Osobnosti, o Njegovu Životu, o Njegovoj Djelatnosti i o Njegovu odnošaju prema svijetu. —

* * * * *

— Zvijezde letê, — rijeke skližu, — život teče: — — Odakle to? — — »U djelu »Physica«: 7, 1, — veli Aristotel, da mora biti jedno Biće, od kojega ovisi sve gibanje u svijetu: — »**sve što se giblje, mora od nekoga da ima svoje gibanje.** — Ako dakle u sebi nema principa gibanja, jasno je, da mora imati svoje gibanje od drugoga. — I ovo, ako se isto tako giblje, treba opet da ima svoje gibanje od drugoga; a slično i ovo. — Ali tako nije moguće da bude bez kraja, nego će se negdje zaustaviti, te će biti nešto, što će biti **prvi Uzrok gibanja.**« I opet (»Physica:« 8, 6,): »**Mora da opstoji prvi nepokretni Pokretač«: (»ananke einai proton kinun akineton.«)** — — A ista pomisao, da u svijetu ima gibanje, a da ovo gibanje u svijetu samom nema dovoljnog razloga, vodi ga u najvažnijim od svih njegovih djelâ, u Metafizici, da opet odlučno očituje svoje uvjerenje, da treba da opstoji jedno Sveviŝnje Biće, koje je posljednji Uzrok svemu gibanju i koje se zato samo ne giblje: (Metaphysica: 12, 6: »ananke einai aidion tina usian akineton«: —) »**mora da opstoji neka vječna Supstancija, koja se ne giblje:« — a ovo Biće sam Aristotel zove — »Bog: ho Theos:« — — Metaphysica 12, 7.**

— — — — — — — —

— »Eto promatranje gibanja, što postoji u svijetu, u materiji, ponukalo je Aristotela na to, da prizna Boga. — I doista samo onaj, koji priznaje, da opstoji Bog, neovisan o materiji, može da označi dovoljni razlog, zašto je u materiji gibanje. **Aristotel nam je predočio čist pojam o Bogu, u XII. knjizi Metafizike.** —« — Bog — Svevišnje Biće — Ljubav — »pokreće sunca i ostale zvijezde«: — podaje bistvenost opstojanja i sve dobro — ništetnosti svemira i svih stvorovâ. — Bez Boga ništa čovjek nema: sve dobro izvire od Boga.—

* * * * *

»**Bog ne može biti više nego Jedan:«** — i o tome je Aristotel bio tvrdo uvjeren: — tako u Fizici odlučno zaključuje, da je samo jedan Bog: — **(»Physica 8, 6:** — **»faneron de — hoti ananke einai ti hen kai aidion to proton kinun«:)** — **»Jasno je, da mora biti jedan Vječni Prvi Pokretač.«** — — Isto svoje uvjerenje ponavlja on u posljednjem poglavlju Fizike. — A da ne bi tko pomislio, da mu je samo u logičnom smislu Bog jedan, — zato u Metafizici ja-

sno i bistro kaže: — »**Jedan je Prvi Nepokretni Pokretač i u logičnom smislu** (tako te se može zamisliti jednim pojmom), **i brojem** (tako te samo jedan odgovara pojmu)«: — **(Metaphys. 12, 8: — »hen men ara kai logô kai arithmô to prôton kinun akineton.«)** — — Inače, to je razlog Aristotelova uvjerenja, gibanje u svijetu ne bi moglo biti jedinstveno: — »Gibanje je jedinstveno, ako dolazi od jednoga Pokretača:« (Physica 8, 6:) — naime od jednoga nepokretnoga, neovisnoga, koji dakako može imati pod sobom druge, preko kojih potiče niže i najniže.

* * * * *

— »**Aristotelovo bistro oko,** koje bješe tako vično da opaža svijet i sve, što se u njemu zbiva, kako to dokazuju razna njegova prirodoslovna djela, — nije moglo a da ne **opazi divni sklad u svemiru.** — Ovo svoje opažanje očituje na koncu Metafizike ovim duhovitim riječima: »**Prema pojavama sudeći — ne prikazuje nam se priroda kao da se sastoji od slučajnih događajâ, kanoti kakva loša tragedija:**« (»uk eoike d' he fisis epeisodiodes usa ek tôn fainoménôn hosper mohtera tragôdia.« Metaf. 14, 3.) — Pače tolik red mu se prikazuje u svemiru, te **čitav svemir isporeduje — (Metaph. 12, 10.) — sa jednom obitelju, čije je središte Otac, koji upravlja** i djecom i slugama i blagom; — te opet **s vojskom, kojoj je središte Vojvoda: — Jedan je otac obitelji, jedan vojvoda vojske: — Jedan dakle i Bog.** — Svakako je ovo misao, koja je kadra i danas da uvjeri svakoga, koji promatra divni sklad u svijetu: da opstoji Bog, opstoji Otac one velike obitelji, kojoj svi pripadamo; — opstoji Vojvoda, koji nama svima upravlja.« — — —

* * * * *

— »Iz svega ovoga već razabiremo, da je Aristotelu — »**Nepomični Pokretač«**, koga zove i Bogom, — **pravi živi, osobni Bog,** — a ne ono biće panteistično, što nije ništa drugo nego svemir: »sveboštvo«. —

— »Nepomični Pokretač« i po Aristotelu — nije niti čitav svemir, niti njegov dio. — Tà svemir nema u sebi dovoljna uzroka, da se kreće: — materija sama od sebe nema nikakva gibanja, zato Onaj »**Nepomični Pokretač« nije** materija, nego Duh: — »**sve što se kreće, treba da ima svoje kretanje od drugoga:« — (Physica 7, 1; Metaph. 12, 6;) — dakle svemir od drugoga, koji nije svemir.** — »**Nepomični Pokretač« je prema Aristotelu Supstanca, Biće,** koje jest posljednji subjekat svojih pripadnosti, a koje samo ne može da bude ničija pripadnost ili predikat. — Supstancom izrično Aristotel zove »Nepokretnog Pokretača«: (Metaph. 12, 6:« usía akinetos«:) — »Nepokretna Supstanca.« — U knjizi — »O kategorijama« (Categoriae c. V.) i u **Metafizici** (— **Metaphys.** 5, 8; 7, 3; 13, 7:) — **u XIII. knjizi kratko označuje Supstancu — kao »Prvi Uzrok Bístva.« — (»Aition prôton tu einai.«** — —).

* * * * *

»**Bog je razumno Biće (Metaph. 12, 9). — Bog ne samo misli i spoznaje sam Sebe, nego je i Misao i Spoznaja samoga Sebe. — Tako kaže Aristotel: »Bog sam Sebe spoznaje — te je Spoznaja Svoga Mišljenja:« — (»hauton ara noei kai estin he noeseos noesis«:** — Metaphys. 12, 9:) — »Razum je Božiji ujedno spoznaja (noesis), a ne samo sposobnost spoznavanja (dynamis tu noein).« —

»**Iz ovoga zaključuje Aristotel, da je — Božija spoznaja najbolja, najsavrše-**

nija: **jerbo je spoznaja najsavršenijega Bića (Metaph. 12, 9).** — »Time što Bog spoznaje sam Sebe, spoznaje i sve drugo.« (Thom: — in Metaph. 12, lect. 11.) — I doista niti učenjak ne gubi ništa time, što razumije i svagdanje istine. —

»Mudrost ima divne radosti sa sobom spojene«. (Ethica Nic. 10, 7.) — A veselje je čin volje, koji pretpostavlja čin razuma, a najsavršenije veselje — najsavršeniju razumnu Spoznaju. —

— **»Bog ima dakle — i prema Aristotelu — najsavršeniji razum i najsavršeniju volju, — dakle je osobno Biće — u pravom i najpravijem smislu.** Aristotel priznaje Boga kao što i Kršćani, ili bolje, kao što Židovi, koji jošte nijesu iz Objave jasnije znali«. —

* * * * *

»Iz svega, što je dosad rečeno, razabiremo već, da je i prema Aristotelu — Bog Živo Biće: — tko spoznaje i tko se veselî, jest živ. — A tako i izrično kaže (Metaph. 12, 7): **»I život je u Njemu; jer je djelovanje razuma život.« — »Njegov je Život najsavršeniji te Vječan.** Kažemo, da je Bog Živo Biće — vječno i najsavršenije. — Dakle ima u Boga Život i njegovo trajanje jest sveudiljno, neprestano i vječno: — Ovo je naime Bog.« — Što Sveto Pismo tako ističe, — **da je Bog Živ, — to je Aristotel i dosljednim umovanjem dokučio.** — Kao što prema vrhunaravnoj Objavi — Bog ne samo ima život, nego i Jest Život, — (»Ego Sum Via, Veritas et Vita;«) — tako i prema Aristotelu **Bog ne samo ima spoznaju, — nego i Jest Spoznaja: — a spoznaja je Život. — Bog je — i po Aristotelu — pravo, osobno, živo Biće — u najsavršenijem smislu, posvema različito od svijeta.** — A ipak Aristotel ne zamišlja Boga, kao da je On svijetu tuđ, a svijet Njemu.« —

* * * * *

» Bog je Aristotelu: **»Prvi Nepokretni Pokretač«, — Uzrok svega gibanja, dakle i svega života u svijetu: — (»To proton kinun akineton«. — Metaphys. 12, 8.)** — Kada Bog ne bi više pokretao, nestalo bi svakoga gibanja i svakoga života, te bi nastala — općenita smrt. — Ali **Bog nije samo Uzrok gibanja i života uopće, nego i onoga divnoga reda, koji odsijeva posvuda u svemiru.** —

»Bog je, prema Aristotelu (Metaphys. 12, 10.) — u svemiru — kao Otac u obitelji, ili kao Vojvoda u vojsci. — Kao što je u obitelji onaj red, koji naređuje otac, čiju volju treba da vrše i djeca i služinčad i stoka; — ili kao što je u vojsci onaj red, koji naređuje vojvoda: — tako je i u svemiru onaj Red, koji hoće Bog. — Pa kao što je dobro, za obitelj, da svi štuju volju očevu, — i za vojsku, da vlâdâ prava stega, koja stoji u posluhu: — isto tako je **dobro i za svijet, biva za čitavi svemir, — da ispunjava Volju Božiju, držeći se reda, što ga Bog ustanovi: — Metaph. 12, 10.**

* * * * *

»Dakle — prema Aristotelovu shvaćanju, — **red u svemiru podvrgnut je Bogu:** — za svijet je red dobrobit, ali je veće Dobro po svijet — **Bog, koji jest Izvor svega dobra u svijetu i svega, što nam se pravedno milî. — Bog je prema Aristotelu (Metaph. 12, 7.) — Želja i Čeznuće naše, zato jer je — Biće Najljepše, Najljubeznije i Najbolje:** — »oni, koji misle, da u prvom Počelu nema najljepše i najbolje, — ne misle pravo.« — Aristotel tumači, kako Bog prouzrokuje sve gibanje, a da se sam kod toga ne mijenja (Metaph. 12, 7). — »Tako prouzrokuje gibanje: Ono, što je

predmet željê i spoznaje, giblje, a da se samo ne giblje: — Želja je naša ono, što se pojavljuje kao Lijepo. — Giblje kao Ljubljeno:« — (»kinei de hos Eromenon:«) — Bog je dakle Početak, Svrha, Čeznuće čitavoga svemira i svega dobra, što se u njemu zbiva. — Cvijeće čezne za suncem: — sav svemir čezne — pùt »Zvijezđa Herkula«: — pùt Sunca Jakosti Ljubavi. — — —

* * * * *

»Prema Aristotelu dakle — »Bog giblje kao Ljubljeni, Ljubitelj: Ljubav. — »Kinei hos Eromenon«. (Metaph. 12, 7): — te sav svemir čezne za Njim, — kao suncokret za Suncem. —

»Aristotel drži, — kako se logično izvađa iz ovih njegovih načelâ: — da je svijet sav od Boga, naime — stvoren. — — »S veseljem razabiremo, da je **po najveći Filozof,** neovisno od Objave, **čisto znanstvenim putem, spoznao — Boga pravoga, jedinoga, živoga, osobnoga; — Boga, o kome je ovisan čitav svijet, kojim On upravlja, kao Otac porodicom i Vojvoda vojskom; — Boga, koji je Svrha i Čežnja i Ljubav čitavoga svijeta.«** (— F. Šanc: op. cit.) —

O DOKAZU — SUNCA.

Zaista je čudno, da treba dokazivati — Sunce: Onu Ljubav i — »Svjetlost Istinitu, koja obasjava svakoga čovjeka, koji dolazi na ovaj svijet:« — Treba — jer ljudi »volješe tamu, nego li — Svjetlost!« — — I filozofu se je Platonu činilo nepojmljivo, da bi trebalo — o podne da se dokazuje Sunce: — opstanak Boga. — Pa — ipak! — —

Zasad nek nam bude dosta, da spomenemo iz mora dokazâ o Bogu — samo sjevimice — nekâ klasična imena, — jer je pri koncu ove knjige (Kola I.g) dodan pobliži — »**Dokaz Sunca!**« — — Cf: »Vijenac:« III: Opaske, pri kraju.

* * * * *

— »U starije doba filozofska znanost ne imađaše drugog tumača — već samo pjesmu: — Svi misaoni duhovi onda uzimahu za podlogu i povod svojih razmatranja — početak svijeta i narav stvarî.« (Cf: Drioux: »Histoire de la Littérature Grecque:« — I. 1: »Des poèmes philosophiques.«) —

— Već stari pjesnici, umnici i filozofi slutê više manje jasno ovo: —

— »Jedan je Bog: Najveći, Najjači, Najbolji: — (Cf: Ksenofanes: — »Heîs Theòs Mégistos.«) Bog navijek ostaje — nimalo nepokrenut: — a On bez truda, — preko uprave Božanske Riječi, (Cf: Heraklit: »toû dioikountos Lógou kaì Theoû,«) — Žarom Srca, (Xens: »Freni,«) — svemirom okreće. (Cf: Xens: »Theòs kinoúmenos oudèn — pánta kradaínei.«) —

* * * * *

— »Bog: Um, Logos, Oganj — prosuo je vatru svemirom, te će Zemlja opet gorjet u Požaru. (Heraklit: — »Ekpyrôsis«).

— »Božiji Um (Nous) — stvori svemirsku vatru preko uredbe Božanskê

Riječi (Logos): — po Logosu — Svevladom Jakošću Ognja Ljubavi: (Heraklit: »Tò Pyr — tò Aiónion kaì Frónimon:«) — Jedan je Bog, koji Nepokrenut: sve Prvi pokreće: (»Heis Theós:« »Proton Kinoûn Akíneton.« — Aristot.)

— »**Božanska Riječ: Logos: Uređujući Razum** — prije bijaše nego li nastade Zemlja:« (Cf: Heraklit: »Lógos prósthen ên è genésthai gê.«) —

(Cf: Diels: »Die Fragmente der Vorsokratiker:« I, 3, 60, sq; — »De Melisso Xenophane:« cap. 4, 2 et 3: — Fragm: 23, 25, 26, — Heraklit: Fragm. I, 84, etc., etc. —

Cf: Dr. H. Straubinger: »Texte zum Gottesbeweis:« ed: Herder.) — Razumije se, da se osvrćemo — samo na zdravu, svijetlu jezgru: — Svjetlost u tami sjaje. —

Da uvidimo Praizvor Svjetlosti — prispodobimo sa gornjim navodima — drevnê Grčke filozofije: — Jo: I. 1, sq: »U početku bijaše Riječ-Logos: — sve je po Njemu stvoreno: i bez Njega ništa stvoreno nije« — — Cf: Dante: »Paradiso:« fin: — »Amore, che move il sol e le altre stelle:« — LJUBAV pokreće — nepokrenuta — sunce i ostale zvijezde:« — — Zaista je — »Bog znanosti Gospod!« — — —

Tako nam pružaju svijetle dokaze o Bogu: — Ksenofanes, Heraklit, Anaksagoras, Diogen Apol., — Sokrat i Platon, Aristotel i Kleanthes, Hrysippos i Ciceron, Filon — i dalje sve do najnovijih dokazâ: — ali o tome: pri koncu ovog I. Kola potanje. —

NAJSVJETLIJI UMOVI SLAVÊ GOSPODA.

Eto vidimo, da se najsvjetliji umovi čovječanstva — Bogu klanjaju: — I Perikle ne počinje svoje plamene govore, prije nego mu se srce, kao ševa, put Boga uzdigne: — tada munja sijeva s jezika njegova! — — **I Newton** kapu skida — pred Imenom Božijim. — **I Pasteur** priznaje: — »Jer sam nešto temeljito učio, — došao sam do Vjere Bretonskog seljaka: — a da sam još dublje učio: bio bih doprô do žarke Vjere — Bretonske seljakinje, najpobožnije!« —

— **Tako zbore i osjećaju — svi najsvjetliji — pravednici, umnici, geniji! — — Tako i nijema priroda slavi Gospoda svoga:** —

— Divno zbori glasovita Katarina Emmerich, — kao i Seraf Asiški: — »Bezbrojne Radosti rosê iz promatranja Božije Veličajnosti, što odsijêvâ u stvorenju, u dodiru sa nijemim — a toli rječitim stvorovima! — I ptice pjevaju Slavu Gospodu: — i cvijeće svijeta savija Mu Vijence. — Bistrô oko s veseljem gledâ na stvorovima — blistaj Dobrote, Sjajnosti, Mudrosti Božije: — od cvijeća i životinja — toliko se može da nauči! — Svaki je listak, svaki cvijetak — Knjiga — Slavê Gospoda: — svaka nam šára i oblik — kazuje odsjeve Ljepotê Njegove: — **oj slatke li radosti — kad umno promatraš prirodu!«** — — —

— Pa zato — **David i Secchi,** — motreći divote sunacâ i Nebesâ, — kliknu: — »Nebesa kazuju Slavu Božiju!« — — a odjekuje im **Einstein** plamenom riječju: »Ne treba vina! — jer moždani moji poznaju opojnost uma, opojenost idealnog promatranja svemira, slatkim pogledom na odsjeve — Vječne Ljepotê. — Temeljne spoznaje uzročnosti, Izvora, — kada se dublje promotre, jesu spoznaje metafizične: premda čisto znanstveno djelujemo.« — (cf: L' Illustration: 29. IV. 1922.) —

— Zato **Goethe,** motreći Tajne — zrnca i travicê, kaže: — **»ti tražiš čudo?! — gle! — svaki je listak travê — Velebno Čudo!«** — — — To nam dokazuje mikroskop i biologija. —

I **Salamun i Kserske i Aleksandar** — na vršku svjetske »slave«: — zaplakaše: »Vanitas vanitatum!« — sve je taština, osim — Ljubavi Božije! —

Napoleon u cvijetu slave reče, da mu je najsretniji dan života: — Prvi Cjelov Božije Ljubavi! — —

Sve svijetle duše — zaljubê se, kao Dante, — u Blaženstvo: u vječnu Sreću: — u Ljubav, koja kreće sunca i ostale zvijezde! — — —

POVRATAK IZVORU SVJETLOSTI.

— Djela starih klasikâ, — kao u mnogoj »strani sjene«, — plaćaju harač savremenom neznanju i tmini, — pak se, uz česti monoteistični naziv Božanstva, služe i pluralnim izrazom: a to dijelom radi osobitosti smisla, — a dijelom su ti izražaji, za prosvjetljenije klasične prvake, — baš kao i oni mitični izrazi u Danteovu »Raju«: — svijetle strane njihovih djelâ — jasno zbore za čvrstu vjeru njihovu: u jednoga Boga. — Komporativna znanost religijâ i etnologija — i povijesću i silogizmom i etimologijom — jasno je dokazala: da je i Grčka i Rimska mitologija nastala, zabludama i basanjem, iz monoteizma: — naravno je dakle, da se svjetliji umovi — vraćaju Izvoru svjetlosti.

* * * * *

Kao što nam **prvotni cvijet svih narodâ** kaže: čovjek je, od prvoga početka, stajao u sferi objavljenê monoteistične religije, jednoboštva: — (Ind:) »Dyu - Devas - Divni; — (Grč. - Lat:) Dieus: — Zeus. — Theos: — Deus; Divus-Dius; Dyu-pater; — (Sanskr:) Dyus-pitar; — (Gotski:) Tius; — (Litv:) Diewas; — (Letski:) Dews« — i ost: — sve to znači: »Sjajno, blistavo Svijetlo«; — (Starokitajski:) »Šang-ti:«»Svevišnji Majstor, Gospod, nebeski Car«; — (Iransko-perzijski:) »Ahuramazda-Ormuzd«: »Premudri — Sjajni — Stvoritelj;« (Semitski:) »El - Eljon:« »Svevišnji — Prejasni — Predobri: Svemožni;« odatle: Ilu (Babil.) — Alah (Araps.) i dr.

I kod Egipćanâ i duševno najnižih narodâ — nalazimo jasno prvotne monoteistične pojmove: »Nutar«, — »Veliki Duh« i ost.

Najljepši je — za Božanstvo naziv Hebrejski i Slavenski: »El — Elohim

— **Jahwé:**« »Onaj, koji bijaše, jest i biti će;« — »**Bog:**« »Biće, koje — Jest: Cuíus essentia est esse«. (— Stati: stog. — Biti: Bog.) — Svi narodi vjeruju u Vrhovno Biće — i politeizam poganâ priznaje jednoga Vrhovnoga Boga-Vladara. — »Deus ad Moysen: — EGO SUM QUI SUM.« — Cf. Exod. III. 14. — Stöckl: Apolog. etc.

S izvornoga monoteizma opažamo propadanje u zablude i tmine — dok, usred ponoćne tame, zasinû »Sunce sa visine«. — (Cf: Lemonnyer — Schmidt: »La Révélation Primitive;« etc. etc. —)

JEZGRA KLASIKA.

— Mnogi su oštroumni duhovi, osobito u francuskoj književnosti, — kao i naš učeni i genijalni Šodrnja, (cf: »Antonio Sodargna: Annotazioni sul canto XVIII.o dell' Iliade«: — Venezia. 1847:) — svojim bistrim okom opazili kod Homera i kod klasične starine uopće, — **velebne alegorije:** — antropologijske, etične, astronomske i antropomorfske — te jasne tragove pravjekovne objave; — tu je upravo, — kao i kod klasične slikarije i opere: — svàk ne vidi odmah sakrivene ljepote; — krije se dragulj: — »omnis gloria ab intus«.

— Ali nikako ne cijenimo, da su dragulji — i ona glibava pògana kora, za kojom se krije zlato klasične starine: — Ne! — I Ovidija i Homera, — i Horacija i Pindara **sjajni poleti nalaze se uz grozne tamne strane:** — blistaji zràkê odozgor — uz tmine zabludê i materije odozdol; — »aversio luminis umbra. — Più tetre son le ombre — se un lampo si vede: Svjetlost nàd tminama sijeva«. —

* * * * *

Naučitelj Bazilije Veliki, — u naputku o **čitanju etničnih knjigâ klasične starine** (— »Paraínesis,« —) potiče nas, da tu — »mêd potražimo, — a otrov izbjegnemo: — samo toliko meda uzmemo, koliko nam je zgodno: — cvijet ružê da uberemo, — a drači da se ugnemo:« — preporuča nam time, da enukleacijom, bistrenjem izbora — zdravu, medenu jezgru saberemo iz klasične starine, — za slatki plod savremenom naraštaju. —

* * * * *

Latinski jezik — uma, zakonâ i volje: (Liv: — »fortia facere et pati — Romanum est«:) — jest **jedini svjetski jezik**, kojim se dandanas razumiju, barem djelomice, svi narodi. — A **Grčki jezik** — srca i osjećaja — **natječe se u bujnosti, ljepoti i poletu sa Slavenskim i svim najljepšim jezicima.** — Klasična knjiga krije, pod uglađenom tamnom korom paganizma — more bisera, draguljâ i soli. — Dok se knjige živih jezikâ čitaju, obično, letimice: — klasične se knjige redovito čitaju: lagano, drobeći, misaono — i tu je upravo najveća korist i za školu i za život. —

* * * * *

— »**Sve zlo od nemišljenja**«, — nepamćenja te — nehtijenja: — **zato najdivnije pjesme i umotvorine** — ili goto-

vo u svakom stihu **priglavê, ponove, razjasne misao,** (kao psalmi te osobito Istočna poezija), — ili **temeljnu misao, poput zlatne nîti, neprestano izvijaju,** (kano Herodot, Horacije i drugi). — **Uspješnije djeluje pjesma na čovjeka — nego li učenost:** »Troiani belli scriptor — quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non: **planius ac melius** Chrysippo et Crantore (philos.) dicit«. — — (Hor. Epist. I. 2.)

Dakle **iz glatke kore klasikâ,** crpsti ćemo dokaze prave prosvjete, — osobito iz Augustovih i ondašnjih prilikâ — kao i plamsaje — čežnje za Srećom i »Očekivanjem narodâ«. — Navesti ćemo jezgru samo nekih mjêstâ, uz naznaku — pri koncu — izvorne realne enukleacije iz klasikâ. Ostale se oznake poznatih vrelâ gdjekad napuštaju, da ne bude preveć bilježaka i omete: — Divna je ona riječ: — »**Što imaš,** — **o ništetni čovječe:** — **što imaš dobra,** — **a da nijesi primio?!**« —

* * *. * *

— Nije nipošto namjera, da se pokaže kakva preuzetna originalnost i novotarija: nego baš, da se (osobitó u prvome dijelu — i dalje), ne samo mišlju — već upravo i riječju istih klasično-etničnih, poganskih pisacâ — pokaže istina. Pa zato se navode **ponajviše dokazi klasičnih prvakâ,** — ostali većinom, isprva nuzgredno, poslije pobliže — eda: baš prošlost — sada — što potpunije govori budućnosti. — Svrha je pače: — da se sve, po mogućnosti, zasnuje na zajamčenoj prošlosti — za sretniju budućnost: a svatko iole vještiji, lako će razabrati **razna vrela — jednoga Izvora!**

Kao što se staklenom lećom — saberu sunčane zrake te se upravi žarište na žigicu — i ova se užeže i plàne: tako ćemo nastojati, da saberemo ponajprije iskre, što su utajane u klasičnom kremenu: eda se srca trgnu, ražare, plànu. —

— Savijmo dakle, — kao vrtlari cvijeće: saberimo gdjekoje žarke iskre i plamene, što morem svjetske prosvjete blistaju, — u **svijetal vijenac Istini.** - -

MISAO I OBLIK.

Glavno je do smisla, duha — a ne do forme: zato će se **prikazati sve u vjernom smislu ritmične parafraze:** sve je dakle udešeno prama vjernom, ožetom, pravom smislu duha klasičnih blistaja, — ne prama ropskoj pismenoj kori. — **Čestom znaku stanke — osobita je, ponajviše, svrha, da se pobudi što dublje razmišljanje, osjećaj i pregnuće volje.** -

— **Jer su općenito poznati klasični tekstovi, udešen je ovdje tekst, gdješto, — u zagradi stanke, — prama izvornome smislu, a ne prama mrtvome ondašnjemu slovu.** —

Redoviti jambični hendekasilab, jedanaesterac, sa tri jače i jednom glavnom iskrom glasa (»ictus«), — **uz prelijevanje varijacijâ najraznovrsnijih stopâ, (da ne bude monotonije,)** — lijep je i poletan kod Danta, krilat kod Pelika, Aleardi (nesapet, bez rime) i kod drugih: pa se vrlo lijepo talasa, priro-

dnim govorom i u našem romonu, (— kao kod Markovića) — te je stoga vrlo zgodan: — kao **zlatna priprosta sredina** — između prekratkog osmerca i predugog hegzametra, između monotonog deseterca i jampskoga senara: — ovaj se temeljno jampski hendekasilab, uz razne varijacije, — još najbliže primiče prostoj uzvišenosti i bujnom romonu psalmodijskoga ritma. — Za veću lagodnost upliće se, prigodno, i raznovrsnost stiha, prama predmetu.

* * * * *

Radi jednostavnosti, eda bude što manje omete citatâ, apostrofâ, diereza i sličnih: — **prepušta se vrlini uha — ritam i talasanje pravô stiha — a bistrini uma i žaru srca — pravô shvaćanje misli.** — —

Jer je **nakana, da se istim riječima Grčkih i Rimskih klasikâ istakne, dokaže istina:** zato ćemo, kad predočimo misli njihove, slijediti ove znamenite upute poznatih majstorâ: — »**Pazi više na smisao, nego li na riječi:** — nije život u pisanim slovima, već u misli i nutarnjoj srčici: ne u lišću riječî, — nego u duboku korijenu razuma. — Pazimo dakle, da **vjerno — a ne ropski** prikažemo **izvornu misao mišlju, — a ne slovo slovom:** jer često, kada se pazi na koru riječî — izgubi se **prava jezgra smisla.** —

— »Stvar je, dakle, proti razumu — kad se ne pazi na **jakost misli,** već na oblik riječi: — misao se ne smije podvrći riječi tako, da utone, — nego riječi treba da se podvrgnu i prilagode misli. —

— »Znati zakone — ne znači — pamtiti slovo, već snagu i misao zakona: — bolje je **pamtiti smisao,** nego riječi. — **Kao vjeran tumač, ne brini se, da preneseš — riječ po riječ, već razjasni — iskru misli.**« — (Cf: Hieron. — Digest. — Bart. S. Concord. — Hor: Poet. — i dr.) .

* * * * *

Latinski, Grčki — i drugi navodi, u ovome djelu, — ipak ne priječe, da bude pristupno svakome: — jer su svi navodi — ili već prije priprosto prikazani, — ili poslije protumačeni u bilješkama. —

* * * * *

Znamo, da — »i Homer kadikad zaspî;« — da su — i kod Cicerona izribali gomilu — gramatičnih pogrešakâ; — da i Dante često — »izađe iz brazde;« — da je i Gundulić — »pun madežâ«: — **ljudi smo — samo! — Ne ištimo dakle u ništetnosti — Bitnost: — već samo slabi odsjev Vječnê Ljepote.** -

PRÌKUPIMO.

Klasični citati, u bilješkama, služe kao **dokaz baš poganâ — Istini.** Diamanat se ù grudi gliba i ne vidi; nu izbrušen — blista se: — tako se istina mnogoga klasičnog citata (n. p. Livijeva, o Romulu i Remu) u kontekstu i ne opaža: — a izvadi li se zdrava jezgra, iz poganske kore: — tada stoprv sînê! — Tako se kriju svijetle, **krilate misli, pod mitskom tamom,** — kod Homera

i Horacija, Pindara, Livija — i drugih: — zato su mnogi **citati — prama jezgri smisla, a ne prama kori slova: dok su obični tekstovi inače poznati. — Priglavljujemo: svi su citati ili prije, ili poslije protumačeni:** — prostijemu je shvaćanju bistar tekst, — a tražitelju dokazâ podane su bilješke: — **da djelo bude — svakome korisno.** —

— **Jezik i stih su navlaš podvrgnuti misli, a ne obratno!** — Stihovi, **jambi traže navlaš varijaciju,** da izbjegnu monotoniji te vole razgovorne Sermone Horacijeve i ljepotu priprostu psalma— nego li praznu — slamu. — **Brojevi se citata što više stežu, da ne ometaju:** — **a svjetlije se misli što više — »pripijevaju«, kako kaže Sokrat: — eda se — zapamte i — izvrše.** — —

IZVORI. — „VIJENCI I KOLA". — HARMONIJA.

Tekstovi starih i novijih klasikâ općenito su dakle poznati i priručni: — pa ne treba ih smatrati ukočenim mumijama, ni kumirima: — već živim organizmom: — jer se i pravopis njihov neprestano, u tisku, preudešava, prama zahtjevu vremena. —

— A kada i Crkva Svete Tekstove, u antifonama, preudesî, prama cjelini: — tim više je zgodno — i često nužno, — da se profani tekstovi — »enukleišu«: — udesê prama jezgri smisla te prilagode svjetlijoj ideji: — i to samo tada, kad se ne pogazî, niti izopači ideja poznatog auktora, — već primijenî, prilagodi i oplemenî. — —

* * * * *

Kao što su pojedini cvjetovi i ruže vijenca, te pojedine iskre i plameni, pa vijenci i barjaci u Trofeju — svi napose neovisni, — a svi skupa suvisli: — tako su i **ovi »Vijenci« i »Kola« iskarâ i plamenâ — svi napose jedinstveni, zasebni; — svi skupa harmonična cjelina.** —

ŽARKO SHVAĆANJE PJESMÊ.

Naglašujemo, da **smatramo Poeziju ozbiljnom realnošću** (— u formi parabolâ, ili faktičnog prikazivanja:) — **a ne izmišljenom, nedostojnom igrom slovâ.** — —

* * * * *

Ne ovo samo, nego svakô pozitivno djelo: — čita li se ledenim srcem i sitničavim, tjesnogrudim — sitnozorom: ne kaže nam odsjeve Ljepotê, kô ni ukršci stakla — kad zastupimo sunce: te ćemo vidjeti samo — zemljano ništavilo i mrtvo slovo. — —

— Ali čitamo li žarkim srcem i — dalekozorom veledušja: — o tad ćemo vidjeti onaj živi sijevak, koji obasjava — i tamnu zemlju krasotom. — —

— »Crva, koji po zemlji gmiže: — mora svaki trn ubosti!« — —

* * * * *

Ipak bismo bili vrlo harni, kad bi se eventualne **kritike i ocjene** dobrohotno poslale samo na upravu ove tiskare, za ispravke. —

PRAVOPIS.

Premda smo uvjereni — o **nuždi jedinstvenog pravopisa,** — ipak znamo, da svakô novo izdanje »Pravopisa« — donosî »novosti«, ili — »reprize«: povratak na staro, — kao »pòvijest, póvjest — pòvijest« i sl: — ne ćemo dakle ropski, već razumno slijediti »Pravopis«. — Kao što je i Grčki jezik — sa ljepote romona Jonskih vokalâ — spao na kržljavi i tupi govor Novogrčki, gdje su svi oni sjajni dvoglasi stlačeni — u jedno kukavno »i«! — (v. duhovito djelo: »Victor Auburtin: Griechische Reise«; — dà — to je **propadanje remek-djela — daleko od izvora!** — —) tako i naš blagozvučni jezik — padâ u sve gorî i tvrđi izgovor. —

Pišemo dakle: Ljubav — za uzvišeni pojam, (— radi istoimenoga naziva — i za najniže, živinske pojave! —) Isto tako i za sve najveće pojmove. — Pišemo radije — »Božiji«, — prama Dubrovačkom ljepšem izgovoru, — nego li »Bòžji« (— i oboje opet radi stiha i mj: »Boži'i«.) — Radije kažemo »isti« za »ipse, — lo stesso«, (prama Karadžiću, Parčiću, Brozu i dr.) — nego li dvolično — »sám« (= i solus!) — Prama Latinskome pišemo i pridjeve, koji su izvedeni od vlastitih imenâ, — velikim slovom; — a prama Grčkome naglasujemo — osobito dvojbene riječi; — i slično. — — U dilemi — da li blagozvučnost, — a nagrđen smisao;— fantazija ili realna zgoda: — volimo — **više smisla, — a manje zvučnosti; — više svjetlosti, — manje kićenja.**

OBNOVA MISLI.

Potrebno je — ponavljanje mislî: — kad ponovna i svagdašnja i potresna iskustva — zaboravljamo tako brzo i lako — i vajno! — pa što nam vrijedî — časoviti blijesak? — Stara je riječ: — **»Ponovljeno vrijedî! — Obnova misli — na djelo potiče!«** — Sva najljepša djela imaju svoju osnovnu misao, koja se — — kao zlatna nît, — sve iznova prelijeva. —

* * * * *

Dobro je da se priglavi i zapamti, — radi čitanja i **razmatranja** ovoga djela, — da i Sokrat dakle i Platon i David — »pripijevaju«, ponavljaju, dûljê i »odjekuju«, osobito znamenitije izraze, — eda svjetlije misli — »prijeđu ù krv« čitaocu. (Cf: »mekyno lógous, — epádô — theô« = »prikričati, Bogu Slavu pjevati«. — »Rhythmus sententiarum: — parallelismus synonymus, syntheticus«, etc.) — Victor Bérard (u »Revue des Deux Mondes:« 1. septb. 1924: — »Nouvelles études sur l' Odyssée: II. Le texte homérique:«) — govori vrlo značajno ovako:

— »Nitko nije nikada zanijekao, da **repeticija, ponavljanje bješe jedno od postupakâ poezije Homerske** — te da su se, za izraz istih ideja, te za službu istim zahtjevima, — također isti stihovi ponavljali u više navratâ: — **gotovo više od jedne trećine Homerskih pjesamâ, Ilijadê i Odisejê, — jesu repeticije, ponavljanja!**« — (Cf: Id. ibid: p. 69: — »Personne n' a jamais nié que **la répétition fût l' un des procédés de la poésie homérique** et que, pour exprimer les mêmes idées et servir aux mêmes besoins, les mêmes vers revinssent à plusieurs reprises: — presque **plus d' un tiers des Poèmes — fait de répétitions!** — Sur les 27,803 hexamètres de l' épos, — Il. et Od: — on arrive au total, des répétitions et variations, — de 9,253!« — — —

— »Encore un mot des Commentateurs anciens: — »En résumé, l' on peut dire que poèmes d' Homère ne sont rien autre chose que — drames:« — »Još jednu svijetlu riječ starijih tumačâ: — »Uopće, može se reći, da pjesme Homerove nijesu ništa drugo, nego — drame.«) — —

Čemu bojazan od misaonih »repeticijâ?« — Nije li tu, većinom, — ona dekadentna težnja, da — pošto-poto bude — »samo nešto nova«, — pa bilo što! — — A znamo, da je — staro vino najbolje, — te da su »novosti« — kombinacije prošlosti: — »Povijest se — ponavlja!«

Ova knjiga, — Antologija Cvijeća čovječanstva, Kantik svjetske literature — Slavi Gospoda, — nije dakle za letimično listanje, — nego za tihanô, ponovno i opetovno promišljanje: — »U razmišljanju — plànuti će Oganj!« - - -

ELIZIJE I KAPITALNA SLOVA.

Ponovno upozorujemo, da skoro nije moguće, uz tolike znakove izgovora, — da bi se još bilježile i elizije i diereze dočetnih i početnih vokalâ: — pa zato gdjekoji stih, te se čini bez ritma, — ako se vještim okom umno razabere elizija, slijevanje, — ili diereza, rastavljanje dotičnih glasovâ, — vidjet će se, da ipak ritam lijepo teče. —

* * * * *

A — tko bi, u kaplji rosê tražio — biser i sunce, a ne samo sitan odsjev Ljepotê! — — —

— — — — — — — —

— Tako je kukavan ovaj naš zemski slabi, izrođeni jezik, da — n. p: za životinjsku »ljubav« — i Nebesku Ljubav ima — samo taj jedan izraz! — A za

Nebeske Radosti, — kaže i Platon i Patristika, — uopće nemamo — ni pravog pojma, ni izraza — u ovome »životu«, koji bi se tačnije nazvao — umiranjem, — prama vječnome Životu: — — — pa stoga, kao Stefan George i drugi, — bar velikim slovom pišemo i one riječi, koje su — ili uzvišenije, ili jače naglašene, ili nam predočuju osobu — i slično.

SRCE I PJESMA.

Ali ne pišemo ovo za učene diskusije, — već za ljude vedra uma, dobra **srca** i volje, — pa biti će nam radost, da ovo cvijeće iz svjetske književnosti, — barem čije oči uma privine, — srce opojî, — volju ražari: —
— »pa da ovi biedni, čedni stihovi —
samo Srcu Svevišnjega omilê: —
— o tada »vienci« blistati će —
Plamenom!«

* * * * *

Nè — nije prava pjesma »pusta igra«, te — »nè smê to da bude!« — nije to taština, niti manija, već — ime joj kaže: — — »poieîn, poietés, poíesis« — to je bujna radnja i paša dušê; — »drâma, dramatopoiéo, dramatourgía:« — to je uzvišeno duševno djelovanje, služba, — kao spoj Neba i zemlje. — — »Pjesma — pjestovanje«: to je — odgajanje djece Božije, — to je pjevanje Božije Slavê. — — — Pjeva narod o Krsnom Imenu: — »Pomozi Bože i Slavo Božja! —

— »A što je ljepše od Slave Božje?!« — — —

BLAGOST GOVORA.

Još nešto: —

— Ako **apostrof** češće dolazi, nezgodno je; uzme li se noviji način — »bezobzirnog — ije, mj. — 'je,« — onda je to — »stíhos hypérmetros«, — pa svakome, tko je nevješt — kvari ritam, te od 10-erca i 11-erca napravi 12-erac i 13-erac! —

Najbolji je prijedlog vrsnih stručnjakâ, — da se u stihu, mjesto elizije i »pleonazma«, uzme prostî oblik: — **ie** — mj. »cv'jet i cvijet: — cviet«. — To je najprostije i najljepše. — Jednako, da ne bude nejasne zamršenosti, prikladno je, da se i diaírezis označi — **stankom, pauzom** — te se rastavi, kad je zgodno. —

Ovako je i pisano ovo djelo: uvjerenjem, da — »lijepa misao, ako je zlo izražena, gubi vrijednost.« — — (»Une belle pensée, si elle est mal exprimée: perd son prix«. — —)

Samoglasnici su osobito obilježje ljepote jezika: pa — **kao što se ćud kvari narodna, — tako i jezik:** — od Homerskoga — »aeoidiaousi« — spane se do

tvrdog novijeg govora; — od našega lijepog starijeg izgovora: — »perst, terst, Kerst«, — što ga 1553 glasoviti putopisac Giustiniani — prozva: »toli slatkim i lijepim jezikom«: — »la loro lingua materna **è così dolce et vaga«:** — — spadosmo — na izgovor: »trst — prst — krst«: što ga označi današnji putnik sa: — »Ah! ce n' est pas possible!« — »to je — nemoguće!« — — — — Pa stoga, barem gdjegòd još možemo, pišemo: — »jutarnji, Srebreno, — zablistati će« — i slično. —

OZNAKA I JAKOST PJESME.

Da razjasnimo, uz onu gornju Horacijevu besjedu, — zašto smo zaodjeli potresne lekcije Svjetskoga Rata — i druge Iskre i Plamene, — baš u epsko-didaktično ruho, uz lirske uplitaje, — a sve u prostoj, lagodnoj formi Psalamâ i Sermonâ: — **dodajmo još i umna opažanja o Pjesmi,** štono ih donaša — »Nova Revija«, u lipnju 1924, **od A. Nadilovskog** — te u rujnu 1922: Dra I. K.: »Ljubav spaja, — a mržnja razdvaja:« -

* * * * *

» — **Svemožnom Riječju i Plamom Duha — stvorî Gospod — učvrstî i uresî svemir.** —

— »Prvi naši praroditelji svojim neposluhom izgubiše stanje milosti i svijetlu harmoniju, što spajaše tijelo i dušu: — pohlepa se pobunî proti razumu i život postade tvrd i pun dračâ i suzâ. —

— »Ali **Božija Ljubav, kao što obećâ palome čovjeku Spasitelja, — tako mu ostavî i vjernu družicu života: Pjesmu.** — Ona ga tješi i uzdrži u dolini suzâ. Poezija je dalekî odsjev milosti: — kao što nam milost donaša natprirodno — Mir i Harmoniju, — tako baš prirodno, osobito uzvišena poezija, — tješî čovjeka u boli, podiže ga i daje mu nekô duševno ravnovjesje. — **Prava je pjesma kao cjelov Boli i Ljubavi, Pravde i Milosrđa, dušê i Boga.** — —

* * * * *

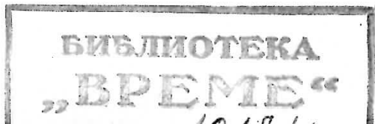
»I Platon kaže, da — Pjesma i lijepe umjetnosti uopće odgajaju ljudstvo, pitòmê i oplemenjuju: — pa treba da upravljaju duh put suverene, vrhovne Ljepote. —

— »Kao što je Žrtva Kalvarije — najveće Djelo Ljubavi Božije prama čovjeku, — tako i Crkva, uz najveću Žrtvu Oltarsku spaja i podaje — najljepše svoje cvijeće: — pjesmu. —

»U pjesmi se intimno spaja — sve što je lijepo, istinito i dobro. — Pjesma je Anđeo tješitelj čovječanstva, njegov čuvar i zaštitnik u dolini suzâ: — Pjesma je nerazdruživa drugarica dušê i života čovjeka: — ona mu je, u radosti, odsjev najljepših osjećajâ, — a u boli melem ranama i duboki odisaj. —

* * * * *

»Svi su se veliki Pjesnički umotvori rodili u Boli, — ili u Radosti: — Nazaretska Djeva ispjevala je Himnu Bogu Spasitelju, koju nije nadmašila, niti će nadmašiti ljudska pjesma. — To nije proračunan umotvor, — već nadahnuti zanos harnê dušê u Sreći Ljubavi: — u

krilu **Božanstva: — »Magnificat:« — Pjesma nad pjesmama: Slavospjev nad nedom, himnama i suncem!** —

»Ilijada i Divna Gluma — rodiše se u Boli — rata i progonstva. — Ni naša narodna pjesma, ni duša narodna — ne bi nikad bila onako lijepa, — da je nije oplemenila žarka suza Boli i Borbe. - -

»U valove bijesa i strasti — lije pjesma osjećaj Mira i pokoja: — tako se oplemenjuje niža, tjelesna strana — te se donekle vraća onaj razorenî sklad! — —

»Ovakav je učinak — duhovne pjesme, u sjaju milosti. —

»Ali — i svjetska pjesma blagoslovno djeluje na čovjeka: — »tko pjeva, — zlo ne misli«. —

»I Ovidije osjeća, da je **pjesma: — utjeha, mir, lijek i drugarica:** — »Musa! — tu solatia praebes: — tu curae requies, tu medicina venis«. (Trist: IV, 10.) —

* * * * *

»U nadnaravnom stanju Milost vodî čovjeka vrhunaravnoj Ljepoti, Skladu i Sreći: — Milost je — svijetlo sa svijetla Božijega; — a Pjesma je odraz svijetla sa ljudskoga duha i nekô daleko nasljedovanje milosti, u naravnom smislu. —

»I Platon misli (—u »Državi« —), da su potrebni umjetnici, koji će u svojim djelima lijepo izraziti ono, što je zaista lijepo i plemenito: — eda ljudi, ovakovim djelima uzgojeni, kao na čistome zraku, neprestano s njih primaju spasonosne dojmove, pa da ih, od svoga djetinjstva, nose utisnute u duši te po njima djeluju, a da ni sami ne osjećaju, da slijede i ljube — Ljepotu«. — —

— »Tako i **Pjesma ima svijetlu zadaću, da u našu dušu ulijeva rosu blagosti, pa unosî harmoniju duha i tijela — te nas uzdiže k svemu, što je plemenito i lijepo«.** — (cf: Aristot: »Katharsis«. —).

Sunce Ljubavi raskriljuje pjesmu; — a ledeni mraz je — krije u tami. — Pjesma, — onâ prava i jedina Pjesma, što »pjestuje«, odgaja, oplemenjuje: potiče žarko na plemeniti rad i djelovanje: vršenje: »poieîn, drân:« — a ne razara, niti li u blato tlači! Ta jedino Pjesma — i tigrove skroti, Saula ublažî i zanese, — te stijene i ledove — rasplamti: — **nè pjesma sama: — već Duh Ljubavi, kroz takvu Pjesmu, — sve pobjeđuje!** — —

* * * * *

— »Sve ljepote svemira zanosê dušu: — to je Himna duše, štono je nosî i uzdiže, po stvorenoj ljepoti — do Onê, koja je Majka, Izvor svake ljepote: — do Boga. —

»Duša, opojena Srećom, gleda Božiju Ljepotu — kroz prizmu Njegovih stvorovâ: — shvaća, da On — neizmjerno natkriljuje svu ljepotu svemira, — kao što sunce natkriljuje blistanje — kapljicê rose: — ujedno opaža duša, da iz Ovoga Izvora Bića proizlazi — sav život i cijeli svemirski bitak.

»Tad svlada dušu čuvstvo udivljenja i poniznosti, — pa duša ispovijeda Boga Stvoriteljem, Gospodarem i Ljubavlju svojom: — te srce čovjeka puno žarke Harnosti — šapće: »evo me — Tvoje sam: — sve i navijeke«. — —

»Ovaj **nutarnji Plamen duše** — prodire i vanka te odsijeva u estatičnom pogledu prama Nebu, — u plamenom uzdisaju, koji ne govori, ali — mnogo kaže, — u vedroj Pjesmi, koja to oboje obuhvatî: — tako i nutarnja i vanjska Pjesma — oplemenjuje, uzdiže — do Sreće. —

* * * * *

»**Sve književnosti počinju sa cvijetnom vjerskom poezijom,** pa bilo i u ruhu poletnê proze. — Religija pjesmu prîvine kao mezimicu, po kojoj nam Bog kazuje svijetla Djela Svoja. — Pravo reče Herder, da je **Pjesma — dijete Neba** — te da se nikada ne ćuti tako čistom i lijepom, kao onda — **kada se gubi u Sjaju Božijega Krila.** — —

»Onâ je poezija krilata, koja polijeće iz gnijezda Vjere te je njezin odsjev: — zato su Davidovi psalmi onako uzvišeni, zato su lamentacije Jeremijine onako dirljive: — procvale su na Srcu Religije. — —

* * * * *

»**Nije prava pjesma u sebi fantastična tvorevina, nego zbiljnost,** — nego žarka, krilata misao, koja iz cvijetnog mora prošlosti sabire gorki pelud te pretvara u slatki med budućnosti. — —

»Kad ljudi shvate Početak i Svrhu svakoga bitka, — tada osjete neodoljivu želju, da Višnjoj Ljepoti govore — najljepšim riječima i načinom: — pjesmom. — — **Tako se je Pjesma verala — preko stvorova do Stvoritelja, do Izvora Života i Ljepote, — da Mu, u poklonu, — kao zastupnica i cjelov svemira, — izrazî i vapaj i čežnju i Zahvalu — ljudî i stvorova:** »mi — iskrica Sjaja Svemoći Tvoje — padamo pred Tobom, o Bože: — Ljubimo Te — hvaleći Te i slaveć!« —

»Jest! — Pjesma je onaj Platonov divni Umjetnik, koji **uznosi dušu k idealnoj Ljepoti — Bogu.** — Ona unosi u nju crte Njezine i stvara sklad između vječne Svetosti i ljudske duše. — Stoga kad pomišljamo na uzvišenu Pjesmu, ujedno spominjemo i Religiju, kojoj je ona najljepša Vestalka«. — —

* * * * *

»**I svemir i Crkva osjećaju dužnost, da Gospodu dadu — najljepše, što imadu, — pjesmu: — i Velepjesmu Harmonijê zvijezdâ — i žarki uzdah srca.** — Pjesma je ures Slave Nebeske: — Dante je velebno opisao romon Rajske Pjesme, — Slavê Križa i Srećê Ljubavi, — Nebeskê Melodê: Blaženi pjevaju Slavu Gospodu: — pa zar, u veličajnom Suglasju sunca i zvijezdâ, pticâ i Anđelâ, — zar da i Zemlja i ljudi — baš miljenici ljudi! — ne pjevaju plamenu Himnu Ljubavi i Boli?! — —

* * * * *

»Nigdje se ne osjeća, da je ljepota tako sjedinjena sa Istinom i Dobrotom, kao u pjevanju Crkve. — **Beethoven je govorio: — »Bliže sam Bogu: — Pjesma uzdiže k Bogu«.** — —

»Oj divan li je u Edenu bio Slavospjev — prije pada, sav sjajan u milosti istočnoj! — — A poslije pada bila je **Pjesma — uzdisaj za Srećom: — za Cjelovom Božijim.** — —

»**Pjesma i muzika uzdižu dušu k Bogu: — Pjesma Crkve grlî imućne i siromahe, radnike i učenjake, — pred njom smo svi — djeca Božija«.** — —

— — — — — — — — —

»**Petero je poglavitih zala,** rekao je Veliki Benedikto XV, što osobito razdiru društvo, — a to su: — nepriznanje vlasti, mržnja, hlepnja užitka, lijenost i zaborav vrhunaravskog Cilja: — pa je **svijetla zadaća i Vjere — i Pjesme,** da razgara — ponizni i žarki osjećaj Posluha, — obuzdanje hlepnjê, — žarko vršenje dužnosti, — težnju k Vječnoj Sreći, vječnom Miru i Ljubavi Vječnoj!« — — —

* * * * *

Vrlo je značajno, za oznaku Pjesme, — ono što čitamo u Herderovim — »Glasovima narodâ u Pjesmama«; — o

Engleškim i Škotskim pjesmama: — tu nam govorê Filip Sidney, Percy i Burney ovako: —

— »Nikada nijesam slušao **drevne narodne pjesme,** a da mi srce nije ganuto bilo — dublje nego od jakog zvuka trublje: — a ipak to su pjevali samo — slijepi prosjaci, — hrapavim glasom i stihom. — — —

— »Ove su pjesme najljepša i najvjernija slika vremena i narodnog osjećaja. — — Neki Škotski gorštak — svaki bi put plakao, kad bi slušao neku tihanu Škotsku melodiju«. — — —

I priprosti seljak — sav zanešen sluša — klasične glazbene Molitve. — — A Gluck kaže, da je opazio, da ljudi najdublje osjećaju — priprosta, mirna, jednostavna mjesta; te da je volio svoje arije, u »Orfeju« i drugdje, da udesî prama naravnome osjećaju ljudî, nego li da bi ugađao visokoj znanosti i velikim bravurama: —

»Treba da bude pjesma, koliko je moguće, jednostavna: — ne treba da svojeglave poteškoće gomilâ, niti da melodije razbludno kiti: — već neka bude Pjesma — priprosta, ozbiljna i čista«. — — — —

— Nije li ponajljepša — prosta, uzvišena Poezija Psalama?! — — —

* * * * *

Lijepo velî Herder, u prologu »Glasova narodâ:« — »**Velebna cjelina Homerove pjesme,** — nije Epopeja, nego — »epos«: — živa riječ narodne povijesti. — — Homer se nije postavio u pozu, da ispjeva junačku pjesmu — u dvaput dvadeset i četiri pjevanja, po svim regulama znanosti, — niti »umjetnički — preko pravilâ«: — već priprosto pjevaše ono, što slušaše i osjećaše; — prikazâ ono, što vidje i kao stalno upoznâ. —

— »Svoje rapsodije ne povjeri toliko — krpama papira, koliko — uhu i srcu plamenome slušačâ i pjevača narodnih. — —

— »Prizori njegovi tako blistaju oku, — kao što mu stihovi romònê uhu: — eda se oba u kolo svijetlô uhvate, pa — dvorê i najneznatnijega. — —

* * * * *

»I Heziođa i **Orfejeva pjesma** — doprla je do nas, uz mnoge dodatke, osobito potonjega: — ali se ipak, — kao mjesec kroz granje: — jasno razabire prvotni lik izvornê Ljepote: — — ne će svijetla srčika njihovê pjesme, u vječnim gajevima Amaranta, — nikada uvehnuti! — — —

»**Divne pjesme Kršćanskih Otacâ** — postadoše nekako — vječnim: — jer isprva romònê, u horima, Latinskom riječju, — dok se pomladiše glasom svijeh plemenâ.« —

* * * * *

»**Povijest se ponavlja:** — »Ništa pod suncem nova: — te nitko ne može da reče: — »Gle, to je novo!«

— Kitaj i Yukatan klanjali se — zmiji! — — Al' eto se vraćaju — Ljubavi prvoj. — — —

* * * * *

Kao što se krivo nazîva — »slobodom« — sramotnô robovanje tmuši opačinê; — tako ne zaslužuje svijetlo **ime Pjesmê:** — ni blutavo brbljanje o »ljuvezni«, — ni satanski sukljaji zloćê: — — to mnogim zamaglî jasno poimanje Pjesme: — —

A — »Pesma nè smê biti pusta igra!« — — Pjesmu ne treba da vodî — slovo ni rima, već — Duh! — — Pjesma je svijetlî Anđeo Istinê, Uzleta, Utjehe: — pa stoga je prava Pjesma — svakome i pristupna i korisna. —

— Umno reče Bogdan Popović, u »Predgovoru« svojoj — »Antologiji novije Srpske lirike« :—

— »**Pesma treba da je lepa, okrugla i — svetla — kao zvezda.**« — —

— »O lepoti pesme vredî — ono što kaže stari Goethe: —

— »U pesništvu je korisno — samo ono, što je istinski veliko i **čisto.** — Neredno pesništvo samo razvija naše mane. — —

»**Pesme su — kao bojadisani prozori na Crkvama:** — ako ih gledate sa tržišta, sve je tamno i mračno. — Ali uđite samo — **unutra!** — — — Odjedamput zaplamtî — i Svetlost i boja, — zasija povest i šara: — te plemenita priviđenja dušu uzbuđuju«. — —

* * * * *

I po Aristotelovoj Poetici — svrha je umjetničkog prikazivanja — ćudoredna, etična: — treba pobuditi neke afekte, osjećaje u čovjeku, — tako da oni dušu njegovu čistê, uzdižu, čeliče, oplèmene: — a to je — »**Kátharsis.**« — Ljepota odsijeva u redu i priprostom veledušju. — —

MOZAIK.

Ovo je djelo — »Iskre i Plameni«, — prama svojoj osnovi, navlaš razdrobljeno u **pregledne odlomke, poput mozaika,** jedinstvenê slike, — poput osebnih iskara, koje sastavljaju, ipak **jedan vijenac** — i poput plamenâ, što sačinê jedan oganj: — svi »cvjetovi« su skoro neovisni, a ipak u svezi su vijenca: — tako, da **i nervozan čitatelj može lako da pregledâ istaknutî sadržaj te lagodno promotri pojedine dijelove mozaika: — pisano je sjèvimice (»a sprazzi;«)** — a tako je prije ili poslije razbistreno, da je **pristupno svakome: osobito onim, koji ne znadu, sumnjaju, ne vjeruju, mrze: — eda ih Svjetlost, Istina, Ljubav — obasja, usreći.** —

* * * * *

Gledaš li bahato u sunce, vidiš — tamu! — — Prigneš li se snizno: gle ù jezeru — sjajnê slikê sunca! — —

— Tako je i s ljudskim djelima, — ukoliko odsijevaju Sunce: — **natakneš li gorde naočare: — vidiš samo — sjene! — Prigrliš li umiljato djelo: — tad ti se, s Višnje Iskrê: — um obasjâ, srce zgrije i volja ti plànê.** — — —

— — — — — — — —

STIL.

Vrli filozof, Prof. L. Bottaro i Dr. P. W. v. Keppler — umno izrazuju ono, što vrijedi i za ovo djelo: —

— »**Svijet se je naučio na stil — novinarski,** koji skače — »s kruške na jabuku«: — u jednom danu govorî o sto raznih stvarî: — sad o — Africi, — sad o cijeni kruha, — sad o visokoj po-

litici, — sad o kriminalnosti. — — Pa kao što treba i zle sklonosti ljudî — okrenuti na dobro, — tako treba računati i s ovim faktom: — treba da dobra štampa uzme svijet — kakav jest, pa da — razdrobljenim, laganim, raznovrsnim, a ipak jedinstvenim zalogajem, — kao pilulama, — upravlja modernog bolesnika put Sunca zdravlja«. —

— Stoga je i ovo djelo složeno — bez logaritmične strogosti — **u formi omanjih òdsjêkâ,** — koji su svi opet više manje i neovisni i harmonični, — poput pilulâ i bonbonâ, što izgone zle sokove te donose spasonosno zdravlje, pa zasladê i usta i život. — —

* * * * *

»Veliki su mislioci odvajkada uživali među ljudima poseban ugled. — Danas je znanost u svakom smjeru već toliko napredovala, da čovjek ne može sve sam da ispita i prosudî, — pa je prisiljen da se posluži tuđim radovima i da prigrli — preobilne rezultate: — zato postaje auktoritet sve to odlučnijim faktorom u životu i znanosti. —

— »Dakle — **naše se doba logično priklanja prama predaji i prama moći ugleda, auktoritetu;** — te priznavanje ljudskog auktoriteta — utire put ka priznanju i Božanskog Auktoriteta: — onaj ljudski je kao naravna skala do ovoga Božjega Auktoriteta. —

— »Veliki duhovi uglavnom — uzvišeno misle o Bogu i Vjeri, pa se stoga mogu s pravom smatrati pobornicima Vjerske Misli u čovječanstvu«. — (Dr. P. Čule: »Misli velikih umova o Bogu i Vjeri«. —)

LJUBAV ISTINE.

— »**Istinu treba tražiti, ne besjedništvo.** U onom duhu čitaj, u kojem je dobro djelo pisano. — Tražimo tu više pravu korist, nego krasotu govora. — Tako rado čitajmo Bogoduhe i proste knjige, kao visoke i duboke: — **neka te samo vuče — Ljubav Istinê.**

— Ne pitaj, tko je to rekao; već pazi, što se govori. — Ljudi prolaze, ali Istina Gospoda ostaje navijeke. —

— Na razne načine govori nam Bog; — a radoznalost nas naša često priječi, kad hoćemo da raspravljamo, mjesto da slušamo.

— Ako hoćeš, da napreduješ, čitaj ponizno, prosto i vjerno, te ne traži naslov »znanosti«. — Pitaj rado i slušaj mučeći riječi istine; i nek ti se milê parabole starijih: jer se bez uzroka ne iznose«. (Imit. Chr. I. 5.)

— »Po mogućnosti **svaki dan odredi stalno vrijeme, kao za hranu tijela, tako i za dobru hranu duha uopće:** za čitanje i razmišljanje. —

— Pripravi dušu svoju: — uzgor srce! — Ne čitaj vratolomno, već pomalo, pomno, uz stanke, osvrtom, pregledom i plodnim zaključkom. — Ono, što te osobito dira, **češće ponovi: — to ti osobito koristî.** —

— Uzalud se razum obasja, ako se volja ne rasplamti i djelom ne okrunî. Zato uzigraj srcem i pregni voljom te praktično odluči ono dobro, što vidiš

da je za tebe, pa izvrši. — Ljepše izraze zapamti, ponesi sa sobom u život, kao svatovski stručak cvijeća, kao poticaj na strpljivost, sniznost, Ljubav. — Završi motrenje kratkim, plamenim uzdahom«. (»Praenotanda ad Imit«.)

* * * * *

»Nek nam je dakle **vrhovni studium:** — razmatranje otajnê Mànne Božijeg Života. — Ali što nam koristi, da visoko o Bogu raspravljamo, ako nemamo poniznosti, bez koje se Bogu ne sviđamo? — —

— Zaista visoke riječi — ne čine čovjeka pravednim, ni sretnim, — već krepostan život činî nas milim Bogu i sretnim. — Sve je taština — osim da Boga spoznaš, ljubiš, služiš: — tad si sretan. —

To je **vrhunac mudrosti,** da — preziranjem svijeta — težiš put Nebeskoga Carstva.

— Ne budi stlačen malodušjem, niti uzvitlan ohološću: — već zlatnim, sniznim putem pravednosti — sveđ žarko i veselo napreduj do vječne Sreće. —

— Bolji je jamačno ponizni seljak, koji Bogu služi, nego oholi filozof, koji zvijezde gleda, a — sebe zapušta. — Da sve znam, a — Ljubavi ne znam: — što mi sve, bez Ljubavi, vrijedi?! —

— **O Istino Bože! — učini me jednim s Tobom u Ljubavi vječnoj!**« (Imit. Chr. I. 1—3.)

DOKAZI RAZUMA.

Žureći se put kraja ovih uvodnih smjernicâ, — treba da još nešto nadodamo: —

— Mnogi žele samo **dokaze razuma,** bez ikakva spomena potvrdê misli, auktoritati: — ali neka se sjete, da onaj navod te im je neugodan, nije opet ništa drugo — nego: dokaz, silogizam, zaključak — najsvjetlijih umovâ: — pa pod onim imenom navedenoga citata — neka vide samo ovo: — **nije to privatno, posebno, nastrano uvjerenje pojedinca, — već opće priznata, prihvaćena, utvrđena, pravjekovna, logična misao:** — tu je potpuno suglasje poganskih klasikâ i Božanske objave, Vergilija i Danta, razuma i Vjere: — priznata istina: — dvije zrake istoga Sunca, — te obasjava svakoga čovjeka. —

— A jer je zaziranje od auktoritati, vlasti, — barem potajno, latentno ugibanje od svjetlosti, vrludanje bez smjera, lutanje bez kormila i svjetionika, basanje po tami: — zato je upravo zgodno, da — baš poganski pisci, — u cvatu i jasnom bistroumlju — sjajno potvrde istinu. —

Raznolika predaja iz istoga, zajedničkoga, prvoga očinskoga doma — krije, kod raznih narodâ, istinsku jezgru — u primjesi dodanih osebinâ: — ovu ćemo dakle zajedničku jezgru istinitu — osobito potražiti: — »**Gemma deterso luto — nitore vincit sidera**«: — **izbrusimo glibavu koru, — da sakriveni dragulj sine zvjezdanijem sjajem!** — —

ISKRE I PLAMENI.

Nije svrha ovoga oduška — **nikakav »strogi sistem«**, — niti »iscrpiv studij«: — **već jedino,** kao što naslov kaže: — da se iz mora ognja svjetske Prosvjete — tu i tamo, prosto i lagodno, prospu, predoče i pobudê — te plànû — **»iskre i plameni«:** — eda se svijetu, žednu Svijetla, Mira i Sreće, — pokaže **Izvor živi.** —

Sada će eto — **umu** da prozbori **cvijet klasičnih prosjevâ** starih, osobito Grčkih i Latinskih, pjesnikâ i filozofa; — zatim će da **srca** dira **sjaj i blistaj Knjigê nad knjigama;** — a **volju** će napokon, nadajmo se, da žarê, zanosê, rasplamte — **Serafski odsjevi.** —

— O čemu će dakle da nam zborê »Iskre i Plameni« — kroz usta klasikâ i Biblije i Serafâ? —

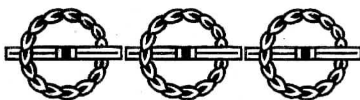
— Već naslov kaže: — **o ratu i Miru:** — o ranama rata, sjevimice od početka do danas, — te o balsamu Ljubavi, — **o Bogu i duši; — o Ljubavi i Sreći.**

— Sniznim žarom pregnimo dakle, eda bismo — putem osvjestice poganskih klasikâ, potresnim prizorom paklenih bojištâ i prosjevima istine — postigli bistrenje pojmovâ, te **čišćenje i katarzu života;** — putem Mira Sunčane Biblije — **obasjanje srca;** — putem Serafskih poleta ljudskoga duha i motrenja Božanskih Vrlinâ — da bismo doprli **do jedinstva voljê — sa Voljom Božanske Ljubavi: do Sreće naše:**—»da nam želju, htijenje i volju — istovetno s Božanskom Voljom kreće — LJUBAV, — te kreće sunce i ostale zvijezde«. — —

Eto puta — Očišćenja, Obasjanja, Usrećenja. —

* * * * *

Imena svih plemenitih pomagača ovoga djela — sunčanim slovom blistala u Knjizi Života! — —

O PJESMI.

Po stazi žića uzdiže nas Pjesma
te srca naša razgara i žarî: —
jer iskra to je uzvišena, divna —
i tad je samo vriedna zvanja pjesmê. —
Dublje motri: — »**Pod suncem ništa nova**«: —
stoga je čudna hlepnja za novotom! —
Al' blago znanja, u mudrosti drevnoj,
zlatnijem slapom — sveđ iznova sjaje. -
Tezulja mienê diže se i padâ,
kolo se sreće — uokolo kreće, —
te kugla zgodâ — okreće se redom: —
nè — »slučaj«, — nego tiek se divnî vidi
i obnova se opaža vjekovâ. —
— »Ne diži huhor!« — i ne kloni duhom: — [1])
već snažno stupaj — **srednjom, svietlom stazom.** —
Kao što zviezda blistava i žarka
divotno plovî stazom, gdje se kosê
protivne sile, odbijanja — téžê: —
i duša tako nek se krîlî srednjom,
zlaćanom stazom, - kao Dedal negda: -
— Sniznosti žar je udaljen jednako —
od silenosti, kô — i òd podlosti! —

* * * * *

Kad sunce zađê — gle: i cvieće tâmnî! — —
Homêra digni Vergiliju: — pustoš! — [2])
a Homer opet prisluškuje drevnost! - -
Pindar i Dante na prošlosti snuju —
te sabiru mêd — kô brižljiva pčela:
a - **svemu dobru - Svevišnji je Izvor: - Ljubavi Sunce!** — —
Koli je slaba — bèz temelja građa: —
— za pad zrela te pred rođènjem — mrtva! —
Hoćeš li samo da Istini služiš,
— tad **staro vino** plemenita znanja —
zanosom novim, **novom čašom pružaj!**
Ti možda želiš — samo dokaz uma? -
Pa bilo! — neka **najsvjetlije misli ponajsjanijih svjetskijeh umovâ** —
i kroz tmine baš poganskê starìnê, —
a divnom snagom Istinê, presjajnê: —
pameti tvojoj uzdižu vidike, —
razumu tvome uvjerljivo šapću, —
pa volju tvoju obasjaju plamno: —
— kroz oblake tamne zasinuo Sjaj! —

* * * * *

U svačije srce — zasine pjesma! —
u svakome je srcu pjesmê klica,
koju — Ljubavi Sunce —, grije i goji: —
Sunčana zràka — svakô srce dirne:
pa - i led mrzlî - na suncu se tâlî! - -
— — — — — — — —
U ovoj borbi svjetlosti i tamê —
htjelo bi srce, da se žarko vine: — —
al' slabo srce — za uzvišen polet;
— pa će, kô pčela, sakupljati pelud
iz cvieća znanja — knjigâ starodavnih;
iz istog tvrdog kremena starìnê
tražit će — iskru da iskreše žarku: —
da plamen sine, da se srca žarê, —

da sjene istê - sjajnô slavê Sunce! - -
— sabrat će cvieće, što opaja dušu:
jur uvehnulo, — a svježe je — svedđer!
— crpsti će vino, što razigra srca —
te dušu vine uzgor — iznad zviezdâ. - -

* * * * *

U prvom govoru — o Dostojevskom -
Vladimir Solovjev prozborî mudro: - [3])
— »**U prvo doba čovječjega roda,**
pjesnici bjehu — ujedno i pròroci
i svećenici: — **Božanska Ideja**
vladaše Pjesmom: — a služaše Bogu
i umjetnost. — —
»— Al' izrodî se ljudstvo: —
umjetnici, koji su prije htjeli
samo da budu — Božji službenici,
— odieliše se: — »sila raste uviek!« - -
te podigoše — umjetnost — nàd Boga: -
kô idola, — kumira! — —
— »Za te sliepce,
što umjetnost htjedoše — bez Sunca:
— samû! — —
postadê oblik - sve, suština - ništa! - -
Al' takav sukljaj — buknû i umuknu -
i davno već — i pred našim očima! - -
Pa opet blista — i oblik i bitnost: —
al' **realnost je pravâ, vječnâ, divna:** —
— **Istina Božanska!** — —

* * * * *

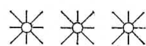
— »Al' — i u paloj,
izrodnoj »umjetnosti« — trag se krije -
Prvotnê Ljepote, — kô i na licu
izrođenog crnca — čovječji biljeg. — —
- **Iskre nas vodê - do izvornog Plama:** -
klasični, kulturni prosjevi svietli —
- do sjajnog Sunca Božanskê Ljepote!- -

* * * * *

— »**Stara umjetnost odvraćaše ljude**
od mraka i zlobê, što pritište svijet: —
a vinula ih u vedrine jasne. — — —
- Tragika starinska - Katarzom svojom -
duh uzdizaše, čišćaše, ljepšaše: —
a nova ga »umjetnost« tjera u tamu
zlobê — i modernê kaljuže vajne. — —
— »Stog' — umjetnost òd Vjerê
otrgnuta —
treba da — s Njome u vezu opet stupî.
I umjetnici — i pjesnici treba,
da opet budu — zublje roda ljudskog, -
— a ne da šîrê tamu i rasulo! — —
treba da žarom izgaraju óni, —
kao što David gorio i Dante: —
eda li svijet zubljom srca užèžen,
sav plamtî, kao svemir, — Božjim
Žarom: —
— **da žednî Srećê ugledaju — Izvor**
Ljepotê - Mira - Ljubavi - i Srećê. - - -

* * * * *

— »Al' Gospod volî — da nàd
tminam' sieva: —
tad sjajniji su Svjetlosti Triumfi: —
— pa gle! — i grubî realizam novî —
samo je tvrdâ ljùska — slatkê klice
— budućnosti svietlê. — —
»To nije samo
tèk lični nazor, — nego se osnîva
na izvjesnijem pojavama stalnim. — —
— Sve više čeznû umjetnici pravi —
za Istinom Vjerskom: - - oni se trûdê,
da s Vjerom Ideal Socialni spojê: —
pače odrazuju — s Istinê Vjerske
— odsjeve divne: — u realističnoj
umjetnosti — **već vidîmo prosjeve**
— **Pobjedê Sunca: — Umjetnost**
dozriêvâ«! — —

- Pod naplavama sveopćeg potopa: -
goleme - gigantske, kiklopske zgrade!- -
- a nad njima Pobjednî sievak dúgê!- - -
— **A gdje su onî silenî — »nadljudi«,** —
gorî od zvierî, tamniji — od tamê?! - -
Prihvatî Gospod - za stožere zemljê:
i — strese u jaz opake bezbožne: —

— in Endor: facti sunt — ut stercus
terrae! — —
- »i postadoše - kao đubre zemljê!« - - -
— — — — — — — —
— U prašumi Indijê, Amerike; —
u ponorima Hawaja; — otočja
Polinezijê — kô i Atlantika; —
u garištima Pompejâ i Trojê; —
u jazu Sodomê stare — i nove: —
gle! — giganti su bludnî — oboreni: —
— A novi narod - Preporodom blista: -
— al' ako bi se izrodio — ì on: —
— stalno ga čeka — opačinê propast: -
kô što je stalna Proslava dobrotê! — —
— »Pravednost sveđer uzdižê narode:
- dok grijeh u propast obarâ ljude!« - -
-A Višnji pjesmom žarko rieč rasplamtî:
da trgne narod — prije Heronejâ, — —
da ustavî ga nà propasti rubu: — —
— ili da srca u visine vînê, —
eda — kô ševe — hvalê, slavê, ljube —
Gospoda Slavê! — —

* * * * *

Pogledaj - stôg kad zapalî se siena: -
—, o koli strašno — liepo letê iskre
i plamsaji — ì požar veličajni: — —
— sad s iskrê jedne — stôg obližnji
plânê: —
pa drugi — treći — granje — stabla
— šuma: — —
o — more ognja — gorî! — —
— uprav tako
i dobro — ì zlo raširî se svietom: — —
gle - svemir gorî! - red je, da ì ti gorîš: -
il' svietlim, sjajnim, divnim Plamom
Neba, —
il' pečal pakla buktinjom da žeže! - -

A mlakost vajnu - svàk odbija samo! - -
— — — — — — — —
Gle - iskre lete - kud ih poriv nosi: -
— tako i ove »Iskre i plameni«: —
— nijesu strogi ukočeni sistem: —
- već bljesnu - kuda pozivlje ih zanos: -
»gdje Gospod - tu je i Sloboda samo!« -
- Pa ipak - kô što vienci srasli niesu, -
a jedna nît ih, jedna dražest spaja: —
— tako i ove »vience«: — jedna spaja
Svijêtlâ misao. — — Pa koja ta je? —
Motreći — znat ćeš. — —

1.) — Sofokl: »Ajas«: 127—133: — »Ne uzdiži tî nikad huhor oholî: — jer jedan dan — sve ljudskô — nagne i uzdiže!« — —

Cf: Gundulić — »Osman« I: »Ah, čim si se zahvalila — taštâ ljudska oholasti! — Sve što više stereš krila, — sve ćeš paka niže pasti. — — Kolo od sreće u okoli — vrteći se ne prestaje: — tko bî gori, eto 'e doli, — a tko doli, gori ustaje«. — —

2.) — D. Fr. Bulić: u progr. Dubrov. Gimnaz: — »o quae ruina!« — etc. —

Cf: »Journal des Débats:« 15. IX. 1921: — »Nos grands classiques se font gloire de ce qu' ils doivent aux anciens — et La Fontaine ajoute: »mon imitation n' est point un esclavage.«« — R. N: — »Naši veliki klasici diče se time, što oni duguju starim, — a La Fontaine nadodaje: — »moje nasljedovanje — nije robovanje«. — —

3.) — »Hrv. Prosvjeta«: — XI. 10. —

BOJIŠTA.

„Ovo je prikaz: — da ne bi vremenom iščezla — spomena zgodâ između ljudî — te istražuje, — s kojega uzroka ratovahu među sobom.“ — —

Hdt. I. 1. —

BRAĆA.

UZROK RATA?

»Tko je kriv ratu?« — razlieže se svietom —
te jedni krivê ove, drugi onê. — —
- Svjetskoga rata strahote su grozne! - -
Hajdemo bliže: — zavirimo u dno —
jezera krvi: — ne bi li smo okom
duha, kroz boli, ugledali — uzrok —
te našli klicu zalâ — i liek ranâ. —

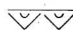

„RAZMIŠLJAJ U SRCU!"

Sveđ ponajprije osuši se — suza; [1]
sve je zlo svieta: — radi nepameti. - -
Kad utrnemo divnu zublju misli, —
tad zalutamo i basamo sliepo. — —
Pri bielom kruhu gine spomen crnog; -
prohujala je tutnjava topovâ; —
kad sunce grâne, — tko se tamê sjeća? -
— Al' ipak! — udar gràda, — brazda rànê —
i prosjelina zemlje: — dragulj kriju —
spasonosnoga za budućnost lieka: —
- kad samo hoćeš - da ga vidiš, uzmeš. - -
Pa vinimo se na poviesti krilu —
da tu i tamo kreševa motrimo:
sad, - iz starînê, - novu crpeć snagu. -

1.) — »Recogita corde!« —
»Zapuštenjem je opustjela cijela zemlja: — jer nema tko bi — razmišljao srcem«. — — Jer. 12. —
Cf: — »memoria rerum gestarum:« Sall. — Cito inarescunt lacrimae: — et sq: cf. Lazarewicz: »Flores Homerici«. — Hom. Il. XIX. 226—9: — To tumači ovako Cicer: Tusc. III. 27: — Namque nimis multos atque omni luce cadentes — cernimus, ut nemo possit moerore vacare: — quo magis est aequom tumulis mandare peremptos — firmo animo et luctum lacrimis finire — diurnis. — cf. Seneca: ep: 99.$_{24}$: (— belli — flagelli —) »meminisse persevêret: — lugêre desinat. — Neka spomen traje — a prestaje tuga: — »— jakim duhom prekinimo žalost, — al' sjećajmo se zgodâ!« — —

ROMULO I REMO.

Bujnosti mliečnê Livije nam priča: [1])
» - Romulo i Remo - zaželješe gradnju
grada: — al' u te osnove se smieša
zlo prirođeno: — častohleplje, zavist: - -
pa — radi toga nastâ grdna kavga: —
i to — iz dobrog, prividno, početka! - -
Svakoga četa pristalicâ kraljem
pozdravî: — tad se, uz pogrde grozne, -
jedan na drugog bacê: - braća vajna! - -
te ogorčenom borbom — pokolj snuju: — — —
vaj! - Remo padê - u hrvanju shrvan.»--
— — — — — — — — —

Grozne li eto slike — svjetskog klanja! — —

— Abela pravednost sínula svietom!
Pravednost samo usrećuje ljude: —
a obara ih kleta zloća grieha. — —
— — Avaj! — brat brata — eto
grozno — ùbî. — — [2])
- »Zašto se, Kajine, srdiš? - zašto si -
oborio lice? — Činiš li dobro:
dobro ćeš primit. — Ako li zlo činiš: -
morit će te savjest! — —
— »Pod tobom nek je
pohlepa tvoja: — ti ćeš je pobjedom
zgazit! — —
»Kajine! - Što ùčinî? - Avaj! - -
Vapî sa zemlje glas — bratove krvi! - -
zemlja svoja òtvorî usta — ì krv —
- rođenog brata iz rukê - tvojê primî«.--
Kaj se i — plači. — — —
— — — — — — — —

1.) Liv. I. 6. 7: — »Romulum Remumque cupido cepit — urbis condendae. — Intervenit deinde his cogitationibus — avitum malum, regni cupido, atque **inde** foedum certamen coortum a satis miti principio: — —
— utrumque regem sua multitudo consalutaverat. — Inde cum altercatione congressi — certamine irarum — ad caedem vertuntur. — — Ibi — in turba ictus — Remus cecidit.« — —

2.) Cf: Gen. IV. — Prov. XIV. 34.

RAZBOJIŠTE.

„TLO OGREZLO KRVLJU“.

Srebreni slap se riekê — divno lije
sa stiene do stiene: — maglicu sjajnu,
zlaćenu nosî — okrunjenu dúgom: —
— al' i mulj vâlja i zdrobljeno stienje
— i lešine krvne: — —
— baš tako — i život
ljudski: — sievak nosi izvora svoga —
al' i žig grozan izrođena čela —
i potoke krvi, — od roda do roda. —
— — — — — — — —

— **Pogledaj samo** — kao jednu zà
sve —
užasnu sliku razboja i krvi, —
štono je kaže Salustije umni: [1])
- - Jugurta grozni - dobro poče borbu
života: — snažan i tielom i duhom:
»— nè dadê sebe — a da ga iskvarî
— isprva — niti raskoš, niti lienost: —
drag svakome bješe: — — al' narav
je ljudska
pohlepna vladê, - strmoglava k svakoj
požudi duha«: — nu on mjesto da bi
tu palû narav svladao kô Herkul: —
- on dublje pade, - kao nekad Parid, - -
te u ponor tašte pohlepê se surva: —
- oholo ništa! - - pa riеč bolnâ jedna
rođaka biednog — u srce ga sjèknê - -
— i požar suknû paklenoga biesa
u Jugurtê duši: — —
— ni pokolj svojte,
ni krv rata groznog, — ni tamnicê led: -
ne ugasi požar, — ne utažî bies. — —
— — — — — — — —

— Pa gledaj borbu i valove mienê
i polje smrti: — —
— Čuj — vojvoda Rimski, —
- »u prozorje, - kadno su, umorni jošter
od predašnjeg klanja, — zaspali zeru
protivnici, — zapovied svima daje:
- »svi trubljači - nek iznenad zatrubê, -
a svi vojnici nek podignu graju —
i nadvor srnu«. — —
— »Mauri, Getulci, —
tom groznom bùkom zbuđeni
odjednom, —
ni bježati, ni borit se ne mogû: — —
sve biesna hvatâ strava, — svi
shrvani: — —
i tad ih više smaknuto neg prije!« - - -
— Al' opet eno Jugurta se diže —
i njegovi se pridigoše opet: —
pa jošter žešća obnovi se borba - - -
— te Jugurtu, — dok držat svoje žudî, -
opkoli konjica hitra — sasjekav —
— sve desno i lievo: — on umaknû
samo. — —

— — — — — — — —

— — »**Svud napokon širom — pokolj
i poraz:**
na otvorenom polju — prizor grozan:
tu gonê, bježe, sasiecaju, ròbê: — —
tu oboreni konji i konjici, — —
a mnogi od ranâ - nit' bježe, nit' stoje: -
sad napregnu se, - - sad se opet srušê - -
a sve — posvuda, kuda oko siže: —

posuto oružjem, — lešinam, —
strelivom: — —
a posred toga: — **tlo** — **ogrezlo**
krvlju«. — — —
— — — — — — — —
— To grozno klanje sjećâ nas nà
pjesmu:
— »Sve prolieću konji bez junakâ —
i junaci bez dobrijeh konjâ: —
a sve mlatî bakračlija praznâ: —
— te nà konjma — konjanika nema. - -
Netko kûne ì karâ krvnîke, —
netko vapî od Boga pomoći, —
netko viče iza svega glasa: —
— »Ukloni me, o družino, s puta, —
da me dobri ne pogaze konji.« — — —
— — — — — — — —

Eto prizora groznog' - mržnjê - biesa:
otrovi eto — pravjekovnê — crnê,
što, kao zmija, - provlači se svietom. - -
— **»Što učinî?!** — — **Glas krvi brata**
— **vapi!«** — —
Oj — srce: — ljubi! — stvoreno za
Ljubav. — —
Poslušaj barem — Antigone kliktaj: - [2])
— **»Ne rodih se da mrzim:** — **već da**
ljubim!«

* * * * *

1.) Sall: »Bellum Jugurthinum«: cc. 6. 99. 101: — Jugurtha — »ubi primum adolevit, pollens viribus, decora facie, sed multo maxume ingenio validus: — non se luxui neque inertiae conrumpendum dedit. — Omnibus carus: — plurumum facere et minumum ipse de se loqui: —

»— natura mortalium avida imperi et praeceps ad explendam animi cupidinem: — —

»— spectaculum horribile in campis patentibus: — sequi, fugere, occidi, capi; — equi atque viri adflicti, — ac multi volneribus acceptis — neque fugere posse neque quietem pati, — niti modo, — ac statim concidere; — — postremo omnia, quâ visus erat, — constrata telis, armis, cadaveribus, — et inter ea — — humus infecta sanguine.« — —

2.) Sofokl: »Antigon«: v. 523: — »Oútoi synéhthein, allà symfileîn éfyn«. —

Cf: Eccle. IX, 18; — Judit. IX, 10; — Psl. LXVII, 31: — »Bolja je mudrost, nego li oružje ratno.« —

O RATU.

„NEK BUDE MIR!"

»Oj — pusti rat — i sve borbe bezbožne! [1])
— Strpi se srce! — i groznije jade
ti podnijê hrabro! [2]) — Oružje kleto!
- već nemoj k sebi - čovjeka privlačit![3])
- Nek bude mir! - u zaborav sve zloće! -
pa tvrdu vjeru — Savezom — podavši:
— svu krv zaboravimo! - Nek se ljudi -
ljubê — pa mira nek obilje bude!« [4]) —

* * * * *

Prèd rajem teče — zàborâvi rieka! -
Sjećanje poukâ — čuva nas zálâ: —
uvredâ zaborav — radosti jamči. [5]) - -

— — — — — — — —

1.) Pindar: Olymp: IX. 43: — seiunctum habe bellum pugnamque omnem ab immortalibus. (Pind. — Boeckhius.) — 2.) Hom. Od XX. 18: — »Tétlathi, kradíê!« — — — Verg. Aen. I. 199: — o passi graviora, dabit Deus his quoque finem. — 3.) Hom. Od. XVI. 294— Tac. Hist. I. 80: — et visa inter temulentos arma cupidinem sui movere. — 4.)Hom. Od: XXIV. 483—6: »Hórkia.« 5.) **Omnis memoria discordiarum civilium sempiterna oblivione delenda.** (Lazarewicz.) — Cicer: — Philipp. I. 1. — Valer. Max: de Thrasybulo: I. IV. c. 4: »plebis enim scitum interposuit, ne qua praeteritarum rerum mentio fieret. **Haec oblivio, quam Athenienses »Amnêstian« vocant, concussum et labentem civitatis statum in pristinum habitum revocavit: — zaključak puka, da se ne bi nikad spominjale prošle uvrede. — — Ova zaborav, koju Atenjani zovu »Amnestijom: nepamćenjem uvredâ«, — opozva, oživje, oporavi — podrmano i nagnuto stanje države — na prijašnje blagostanje«. — —**

POGUBA RATOVA BRATSKIH.

»Pameću bolji je radnik — neg silom:
razborom kormilar upravlja lađu:
umom svladava vođa — jedan drugog.[1])
Odisejeva mudrost je svijétla: —
a ne Ahileja bjesnilo grozno! [2]) — —
Rat u vrtlogu biêsnî — te užasne
srde i nesloge razdiru se ljuto, —
a njih - krvavim bičem - pokolj prati.[3]) -
Vršak je pogibli strašne u ratu:
svim' je — »na oštrici britve: o vlasi« -
iliti pogubna propast, — il' život. [4])
— Odvratan, bezbožan, opak je onaj
te želî mèd braćom ratove grozne: — [5])
— jer tvrdî tim, — da nimalo ne ljubi -
ni zakone, ni domaće ognjište,
niti slobodê zlatnê prava sveta: —
— Daleko od nas nesloga i pokolj
i rat međùsobni, — bratoùbojni«. - - [6])

* * * * *

1.) Hom. Il. XXIII. 315—9. — Consilium viribus praestantius. Lzrw. — Musaei apud Clem. Alex. Strom. VI: — »**Umjenje sveđer bolje je od sile«.** — Ovid. Met. XIII. 369: (Odisej Ajantu:) »Pectora sunt potiora manu; vigor omnis in illis: **Jače je srce od ruke: sva u njemu snaga«.** — Hor. Od. III. 4: »Vis consili expers mole ruit sua: **Snaga, bez uma, ruši se po sebi: vlastitom težinom zlo satire sebe«.** — 2.) Hom. Il. XIX. 216. sl. — 3.) Verg. Aen. VIII. 700. sl: — Saevit mavors — tristesque dirae, — et scissa vadit discordia palla — quam cum sanguineo sequitur Bellona flagello. — 4.) Hom. Il. X. 173—5. — Belli summum discrimen. — Lzw. — 5.) Hom. Il. IX. 63—4. — 6.) Cicer. or. Phil. 13: — »nec privatos focos, nec publicas leges videtur, nec libertatis iura cara habere, quem discordiae quem caedes civium, quem bellum civile delectat«. — — »Od Boga sloga, — nesloga od zloga«. —

* * * * *

„RAT — BAT!“

Borba je život — trojeg ratovanja:
proti zlu pakla, svijeta i — sebe. — —[1])
U tome ratu, divnom, — protiv tminê, -
svi pripašimo oružje Istine: —
da mačem svietla — pobiedimo zloću,
da zubljom žara — tmuše raspršimo,
da izvojštimo ponajljepši vienac: —
- pobiedit - sebe: - junaštva je kruna!---
- Al' rat krvavi: - bič je ljudskih zalâ:
rat je prut spasa: lijek vječnê Pravde:
prut njena htienja, ili propuštenja. —
- Kad djeca grieše, - majka prieti, - bije:
a diete shvaća: — »bila — majka —
mila«. — — —

* * * * *

Pravda, — kad djeca sađu s puta
Sreće, —
na stazu pravu vodî, — rȁvnâ žarko:
sad milujući slatkim blagostanjem, —
sad šibajući — Cezarom, Atilom; — —
- tad prut odloži: - opet grânê sunce: - -
od sunca ljepši - pogledi su Njeni! - - -
te smieškom jednim vraća život, —
Ljubav. — — [2])
Al' obiest djecê — izazivlje šibu:
sad čedo stane, — a sad opet pane; - -
te - zla da nema: - ne bi pruta bilo: - -
a bude l' malo jednog pruta, rata: —
tad bljesnu drugi: - glada, kuge, trusa.--
— A bol je Srcu Majkê - prizor tužni: -
kad, silom, djeca — vole prut —
neg cjelov. — — —[3])

— — — — — — — — —

1.) »Bellum: — flagellum!«
Cf: Job. VII. — Eph. VI. 10. sq: — militia est vita hominis super terram. — Propterea accipite armaturam Dei, — succincti lumbos in veritate, et induti loricam iustitiae, — et calceati pedes in praeparatione Evangelii pacis. — Ovid: »Fortior est qui se, quam qui fortissima vincit — moenia! — nec virtus altius ire potest«. — 2.) Verg. Eclog. IV. 50: »— aspice convexo nutantem pondere mundum — terrasque tractusque maris caelumque profundum: — aspice venturo laetentur ut omnia saeclo.« — — Cf: Starodubrov: — »Smiluj mi se — ah! Ti — smili, — Gospodine, Bože mili: — 'er Te uvriedih: — mene boli. — — »Mio Dio — in Te confido: — volgi un guardo a questo lido: — Ah! ridona all' infelice — l' Amor Tuo con un sorriso: — — l' alma mia sarà felice — nel goder Ti in paradiso«. M. L. M. — 3.) Hor. Od. I. 3: — »gens humana ruit per vetitum nefas«. — »Krivo se tuže ljudi: jer — radi vlastitih zloćâ trpê«. — —

„SUNCE Ì LED TOPI“.

Sa strane ljudî, — dvojak boj se bije:
- il' pravičan je rat - il' nepravedan: - [1])
— bratoubojnu vidjesmo nepravdu! - -
a rat da bude opravdan, tad treba: —
da vlast vrhovna odobrî hrvanje; —
da têžak uzrok i pravedan bude,
pa nanešenu protivnik nepravdu
popravit ne će — te da bojovnikâ
namjera bude prava: — branit dobro,
ili zlu izbjeć. — A rat obrambeni —
- može se pràvom vojštit: - Kada svatko
pravom — nepravdê silu odbit može: -
tad i mnoštvo može to isto — učinit.
— »Vlast vladara; pravedan uzrok
borbê —
i namjera dobra: — to òpravda rat. —
— I napadaja rat — može da budê
pravedan: - kad se vodî, eda se kaznî
proùzročenê nepravdê težina. —

* * * * *

Rat pravedan - baš ne može da bude
— s obje strane: — ali prečesto biva, -
s neizvjesnosti, — da je pravedno, —
lično, —
s obje strane — pregrozno vojevanje. -
- - Al' zlâ mržnja - nè digla nikad ruku
bratoubojnu! **- Skršilo se kleto**
oružje mržnje! — ratovi pohlepê
i oholê silê — i paklenog biesa —
u jazove tamne — propali zasvеđ! - -[2])

* * * * *

A - svietle su i sjajne - one Borbe: -
kad Krstaš - Barjak vodî srca plamna, -
kad Ratovi se vode Višnjê Pravdê, —
kad sunčani se razviju Barjaci: —
— da tamu gonê u jazove pakla: —
O slatko li je tada — za Dom mrijet! -
— Nad tamom Krstaš — Mač Mihajlov
sieva. — —

* * * * *

— »Oj leti, misli moja, put visinâ
svijetlih«! - - Nemoj da te zgrozî, stlači -
krvava pustoš Homerskoga — »lađâ
kataloga,« — ni paklenijeh mukâ
zbroj — Velepjesmê Danta, — ni
svjetskoga
rata strahote! - - Oj - vini nam krila -
uzgor, - uzgor k Sebi, - - Istinê Sunce! -

* * * * *

Višnja, plamna — sve — pobjeđuje
— Ljubav! — —
Síni — síni — s nebeskijeh vedrinâ —
pobjedno Sunce Ljubavi Svemoćnê! —
— srca žári bratskijem zagrljajem, —
ljude spajaj - Savezom - svih narodâ: -
- Kô što prsten »Mliečnoga puta« pàšê
svemir cieli: — Ljubavi! — tako spoji
u svoj svietli zagrljaj - ljudstvo cielo.- - -

* * * * *

1.) Cf: Thom. — Lottini. — Génicot i dr. — »Bellare — non est semper malum: — si fiat — auctoritate principis, justa causâ et recta intentione:« — — »mali habent concordiam: factionem, — sed non veram pacem, quae est proprius effectus caritatis«. [2]) Terent: »Pudore et libertate liberos — retinere satius esse credo, quam metu: — Stidljivijem poštenjem i slobodom — bolje je slobodne svladat i vladat — neg stravom groznom, oružjem ì silom«: — »Omnia vincit Caritas: Sve pobjeđuje Ljubav«.

LJEPOTA MIRA.

— Mira Ljepota blista, plamtî sjajno
nad zviezdama gori:[1]) — tu su Divòte
velebne, — štono Bòg pripravi onim, —
koji Njega žarkijem srcem ljubê: —

— jedino dobrê volje tiha duša —
Sjaj zrcàlî, ôdsiêvâ — višnjeg Mira —
kao more — tihanô — sjaj mjeseca: —
- dok uzburkani mutež - mira nema. - -
Nè! — ne cvjètâ po ledinama loza: -
već nà grudama - znojem natopljenim; -
životno žito — nè siješ na draču:
neg prije korov iščupaš pogubni! —
— nì miris mira — na kaljuži ne će —
da odiše divno: — već nad cvietom —
liera. — —
— Zlî među sobom zavrgnû —
ortakluk: —
al' raj mira, - plamenog Neba odsjev:
— jedino dobroj volji cvjètâ, — blista!

* * * * *

»**Mir je tiha sloboda:** - o zlatno li je -
medeno - opojno Ime Spasa i - Mira! [2]
Toli mio je mir! — razblažuje on
i živa bića — ì kuće — ì polja. [3]
Mir zamke ne zna: — sveđ gojmo ga
brižno!« [4]

* * * * *

Kô ù čašci mêd, u kolievci čedo: —
u miru tako cvjetâ — sladost Srećê. —
— Al' mi ne znamo za blagodat - vodê,
príje neg žeđu okusismo groznu: —
- ljepotu zviezdâ - tad cienimo tekar -
kada prohuji — nad nama oluja: —
- pa ì sjaj mira - stopram sada znamo, -
kad čašu rata iskapismo gorku: —
nad crnom tamom — ljepša sjaje
zviezda; —
- kad rat motrimo: - tad mir zavolimo -
i jasnije mu vidimo ljepotu. — —

* * * * *

»»**Mir**« — **prívidni** je — kô u cvieću
zmija:
bez mira nema zakona ni suda. [5]
Zaista nitko mudar cienit ne će —
ni mir, ni rat: po rieči, - već po djelu! [6]
I nastup rata - i strah mu je grozan: [7]
— zlo ne svladaš spoljnô — prije
nutarnjeg! [8]

Znaj — nestalni su izlazi bojevâ —
te bojna sreća oborî prečesto —
onoga, te je već klikovô robeć —
i ošine ga rukom oborenog! — — — [9]
»Ratovi bratski najpogubniji su: [10]
jer u njima je sve kukavno, biedno: —
al' najjadnija — »pobjeda« im ista,
koja ì boljê uzobiestî, — svlada! — [11]
Ništa se dobrijem ljudima više
ne dolikuje, — nego da se klone
ratovâ bratskih! [12] — Po naravi slaboj
sveđ ohola je — silena »pobjeda«: [13]
— »Lako je svladat — gdje otpora
nema. [14] —
Rat svaki lako počne, — teško svrši. [15]
Bez zapoviedi baš Vojvodê Boga: —
ne smije nitko da odstupi vajno —
sa straže života ni sa branika!« [16]

— — — — — — — —

— Divna li je dužnost! - ona mir čuva -
i život slâdî — i do Sreće vodî: —
»ne čini ono, što te već opeklo! —
sveđ dužnost smatraj najprečom —
i vrši«. — [17]
— »Na svietu ovom nema druge sreće -
neg — žarko htjeti vršit — dužnost
svoju«. —
Kô što Odisej — iz rata i patnje —
čezne da vidi — bar dima uzvítak —
— sa domovinskog tihanoga krova: - [18]
tako i svako srce ljudsko žèđâ —
tihu Sreću: - Ljepotu vječnog Mira. - -
- Čuj žarku čežnju Sofoklove duše: [19] -
»**Dođi — dođi! — sinula Sreća moja**
ponajljepša, noseći — dan kònačnî
- vječnog lijepog mira: - Tako - bilo!«- -
»— I to će biti: — al' dužnosti prije
ispunit treba. - - Strpljivost je nužna!«--
— O - Čežnjo srca, - Ljepoto nebesâ, -
oj - slatki Miru, - - dođi, kraljuj, vladaj!
- Ljepotom svojom - zaljubi nam duše: -
cjelovom svojim - usreći nam srca- - - -
— — — — — — — —

Kô ljeti cvieće: u miru pjesma cvjetâ;-
al' vihojla i ljubica — miriše —
i zimi — divno. — Nije samo pjesma —
poletnê misli, blistava izraza: —
- već pjesma ševê - i veranje mravka, -
radnika djelo — i grljenje boli, —
majčina suza, — znoj čela težáka: - -
— pjesme su divne: odsjevi Ljepotê. - -
— »Moć žara svoga zabòravî oganj —
da tri mladića — u gorućoj peći —
nepovrieđeni ostanu i mirni:
te usred vatre — plamno slavê
Ljubav!« — [20])
— Eneja zdušnî i blagi je spašen
s garišta Trojê: — Sodoma propade! -
— — — — — — — —
— Žar Sunca - jači u srcu nam bio —
neg požar pakla, štono svietom buktî: -
te sveđer Mira - blistala nam radost!- -
Tko bolje trpit zna: — mirniji taj je:
taj pobjednik je - sebe i - vladar svieta:-
Sve ti pobiedi — strpljivijem žarom! [21])

* * * * *

Ljubavi jakost — kroz dolinu boli,
kroz vatru patnjê, nevoljâ i suzâ —
pobjedno stupa — kô sunčana zràka —
i hvalospjev poje — Ljepoti Mira. - - -

* * * * *

1.) Cf: Verg: Aen. VI; — I. Cor. II. 9. — 2.) Cicer: Philipp: 2. 13: — Pax est tranquilla libertas: — Dulce est nomen pacis; res vero ipsa, cum iucunda, tum salutaris. — 3.) Cicer: pro Leg. Agraria: — Nihil est tam populare quam pax, quâ — etiam tecta atque agri mihi laetari videntur. — 4.) Cicer: I. Offic: — Paci, quae nihil habet insidiarum, semper est consulendum. — 5.) Cicer: Philp. 12. 8. — 6.) Dem: Fil. III. — 7.) Cicer: pro Lege Manilia. — 8.) Demost: Heron. — 9.) Cicer :pro Milone: 56: — saepe spoliantem iam et exsultantem evertit et perculit ab abiecto. — 10.) Cicer: Attico. 8: — Civile bellum perniciosissimum. — 11.) Cicer: Marcello; Famil. IV: — Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed miserius nihil, quam ipsa »victoria«. — 12.) Cicer: Attico. IX: — Nihil viro bono — et bono civi magis convenit, quam abesse a civilibus controversiis. — 13.) Cicer: pro Marcello: — victoria, naturâ, et insolens et superba. — 14.) Cicer: I. Tusc: — facile est vincere non repugnantem. — 15.) Sall: — Omne bellum sumitur facile, ceterum aegerrime definit. — 16.) Cicer. II. de Leg: (Pithagorae:) — iniussu Imperatoris Dei — de praesidio et statione vitae — non decedendum — 17.) Dem: Olint. I. 20. — 18.) Hom. Od. I. 57.—9. — Ovid: Ep. ex Ponto I. 3, 33: — Ithaci prudentia — optat — fumum de patriis posse videre focis: — Nescio qua natale solum dulcedine captos — ducit et immemores non sinit esse sui. — 19.) Sofokl: Antigon: 1328 - 1338. — 20.) — »Vim virtutis suae oblitus est ignis: ut pueri Tui liberarentur illaesi.« Dom. III. Qdg. — 21.) »Qui melius scit pati, — maiorem tenebit pacem: iste est Victor sui et dominus mundi«. — Imit. C. II. 3. — Ovid: — »Ut valeas, multa ferenda tibi: Superanda omnis fortuna ferendo est.« —

* * * * *

„TARTAR — AHERON — ELIZION".

— »Tkògòd je ù zlu tvrd i neizljèčiv,-
radi težinê bezakonjâ, griehâ: —
— tog zaslužena osuda — zavitla —
u Tartar, otkle ne izlazi — nikad!« - - [1])
— I **čistilište prikazuje ljudma**

Veleumni Platon — kônoti mjesto,
u kom se duše — ognjem i Ljubavlju
Mudrosti — čistê, u jezeru vaja. — [2])
— »Al' čista — divna prebivanja Raja -
izreći lako nije, — nit' dovoljna,
u vremenu ovom, izraza nema —
za Raj! — — —
» — Već stoga, — što vidjesmo eto,
— sve treba činit, da se dòvinemo
u životu — mudrosti i vrlinê: —
Nagrada divna: - nada je velebna!«- - -[3])

* * * * *

Eto nam kaže i poganski razum
obasjani: — jad žigosanih zalâ, —
čišćenje ljagâ i dobra Vijenac!
**I Dante — i Platon i hieroglifi —
u dobru se slâžu, isto nam zborê: —
Istinê Sunce obasjava zemlju:**
— Prava Vjera i Znanost - to blizanice
zràke su sjajne — iz Sunca Istinê: —
— ne protivê se, - već k Izvoru vodê.- -
— — — — — — — —
— Gle prizor pakla i jezera vaja —
pokazuju nam — svi ratovi grozni: —
— eno òšinu kuga — Ahejski tabor
pred Trojom: jerbo Agamemnon odbî, -
ùvriêdî — svećenika. [4]) — Gle — Ahila
ohole pogubne srdžbe: — koliko
zàdâ — jadâ, te kakve rodi vaje!
- - Parida putenost - i Helene blud -
i pohlepa kleta, trgovački jal —
i nad morem vláda: — oholosti crv:
— to razara Troju: to Heladi bič: —
to novi — i stari — prouzroči rat! [5]) - -
— — — — — — — —

1.) Cf: Plat Phaed: c. LXII. — 2.) Ibid. — 3.) Ibid. — 4.) Hom. Il: I. 11. — 5.) Liv: Praef: — »praevalentis populi vires — se ipsae conficiunt; — labente disciplina: velut disidentes primo mores, — deinde magis magisque lapsi, — tum ire praecipites: — — divitiae avaritiam et abundantes voluptates desiderium per luxum atque libidinem pereundi perdendique omnia invexêre: — — »**presilenoga silenost naroda** — sveđ samu sebe obara, satire. — Kad stega klone: onda baš propada — ćudoređe najprije, — tad sve više — skliže, dok sasvim — strmòglavo sùnê. — — Gomile klete blaga uvedoše — i lakomost i nasladâ obilje, — pa groznu hlepnju raskošnu, strastvenu: — da sebe i sve vajno — upròpaste«. — — —

* * * * *

— Ad vers: »I Dante i Platon« etc. —
Vjera i znanost. —

Najveći geniji, najsvjetliji umovi — i najpriprostiji ljudi — najveći su vjernici: — u poluznanju i polutami srca zabluđelog — basa um — te ne vidi Sunce Istine: — Bezbroj imamo izjavâ najsvjetlijih umovâ o Harmoniji Vjere i znanosti: — pa čujemo neke najnovije: (cf. »Katol. Tjednik«: 21. XI. 1926:) —

— »**Najnoviji dokazi,** kako se prvaci znanosti čude, da se još može govoriti o nekim — izmišljenim oprekama između Vjere i znanosti: — »Temeljito znanje privodi k Bogu; — polovično znanje odvodi od Boga«. —

»Baš najozbiljniji učenjaci, — i to, nota bene, u poratnom svjetskom razuzdanom mutežu i metežu, — **nikako ne misle,** da bi se protivile Vjera i znanost. —

Znanstveni urednik »Figara« — Robert de Flers — poslao je članovima Akademije prirodnih naukâ upit: — »Postoji li protuslovlje između Vjere i prirodnih naukâ?« — **Svi se odgovori složiše u tome, da nema znanstvenog protuslovlja između Vjere i znanosti.** — Navesti ćemo neke odgovore: —

Le Chatelier, profesor hemije i metalurgije na Pariškoj Sorboni, piše: — »U

modernoj književnosti pišu o protuslovlju između znanosti i Vjere — samo oni, koji nijesu učenjaci, koji su — u najbolju ruku poluobrazovani i kojima većinom manjka svako poznavanje prirodnih naukâ.« —

Lecomte, botaničar i profesor prirodopovjesnog muzeja odlučno tvrdi: — »Protuslovlje između znanosti i Vjere postoji samo u glavama onih, koji to protuslovlje žele«. —

Andoyer, matematičar i astronom, profesor Sorbonne, kaže: — »Nikako ne mogu da dokučim ikakvo protuslovlje između znanosti i Vjere: — ja naprotiv mislim, da duh znanosti služi jačanju duha Vjere«. —

De Launay, geolog, izjavljuje: — »Često se govori, da je pojam čuda »nespojiv sa znanošću«: — Ali to znači ni više ni manje — nego pretpostavljati kao dokazano ono, što je nedokazano i nedokazivo, da se naime sve događa — »samo po ovim prirodnim zakonima!« -

Blondel, elektrofizičar, duhovito odgovara: — »Kao i većinu predrasudâ, tako je i ovu predrasudu, — o protuslovlju između znanosti i Vjere, — masa prihvatila istom onda, kada su je odbacili i zabacili oni, koji su je prvi iznijeli. — Tko danas vjeruje u — »svemoć prirodne nauke«? — Veoma neznatan broj učenjakâ!« — —

Georges Claude, jedan od najslavnijih učenjaka Francuske, kaže, da znanost ne otkriva samo nove vidike, nego i nove poteškoće: — ona sama ne može sve riješiti: — »ona je više škola, u kojoj moramo učiti poniznost, a ne oholost«. — —

Guillet, hemičar, kao i **Vieille,** izumitelj, složno tvrde, da — »znanost nužno vodi upoznavanju i priznavanju duhovnoga svijeta«. —

Barrois, geolog, nalazi, da — »geologija, nauka o zemlji, ništa drugo ne može iznijeti, nego odlične dokaze, da učini popularnom istinu opstanka Božijeg.« —

Claude svoj odgovor završuje: »Da nema Boga, onda bi izgubio moral svoje uporište«. —

Charles Moreau kaže, da je on držao istinitom frazu o protuslovlju između znanosti i Vjere — u svojoj mladosti: onda, kad je površan bio te vjerovao, da znanost rješava sva životna pitanja! — Ali kad je počeo temeljitije proučavati svako pitanje, — onda je potpuno promijenio svoje mišljenje — te postao od nevjernika vjernik. —

— **Evo ovako govorê — učenjaci, umnici, prvaci«.** — — —

* * * * *

Dodajmo još neke svijetle misli, štono ih razvi umni **Giovanni B. Giordano** — (Op: VII. ediz: Torino 1910:)

— »**Kad bismo onim marom spoznavali Vjeru, kojim proučavamo znanost: — tad bismo divnim žarom i zanosom zaljubili Vjeru.** — — Čujte Malebranche-a, koji sa visokih sferâ ljudske misli, kao sa Sinaja Mojsija, pokazuje svijetu Svjetlost, koja stanuje nad onim vrsima. — — Čujte Montesquieu-a, koji sa velebne tezulje uma — zaključuje, da — samo Vjera može čovjeka da usreći na zemlji i na Nebu. — — Čujte Verulamskog, koji pun godinâ i slave ostavlja svijetu ovaj amanet: — Malo naukê i znanja dovađa do nevjere, — a prava Ljubav Mudrosti vodî ravno do Vjere. — — —

— Čujte, za sve ostale, što zborî veliki Engleški pjesnik Moore; — umoren od dugoga traženja Istine, — napokon počinu pod Stablom Vjere, te zanosno kliknu: —

— »Zdravo, Vjero Katolička: — ovdje samo stanuje Mir: — ovdje stoji Izvor istinê, sreće i ljepote!« — — —

* * * * *

»Gle čovjek — s jedne strane razoružaje munju, — a s druge — ne zna tajnu — travke i listića; — — snagom uma kruži po svemiru i mjerî korake sunca: — a tad je dosta, da ga ubode — komarac, pa mu omete sve visoke račune. — — —

— Ne! — razum, ni znanje — ne dostaju sebi: — kao što manju sestru, — kaže ponajveći govornik Monsabré, — treba da starija sestra podigne, eda lijepo vidi povorku: — tako i **Vjera treba da uzdigne znanost do svjetlijih vidikâ: — sestre su one i kćeri zajedničkog — Oca svjetlosti, Gospoda znanosti, Sunca istine.** —

PORAZI I POBJEDE.

Pred sunca sjajem — koli bliêdê
zviezde:
iskrica slaba koli pred njim čezne: —
koli su slabi svi poleti ljudski! — —
— Iz dubinâ jada — naziremo Sjaj: —
— **nebesa gòrê — ì srca nam zovu - -**
iz ubožtva zemskog — na Svjetlosti
žar. —
— Duša pregnê — i — klone: — sad
uzgor letî, —
sad malakšu krila: — osvojî ih sviet: —
— dok zablista skrajnom, — sjajnom
pobjedom!

* * * * *

Kaže nam jasno Salustije umni: —
da lakomost gadna svladâ Jugurtu, —
da òholost vajno Marija satrla, —
da — odurna bludnost Sulu rastočî,
»koji — ì vojsku svoju, proti pređâ
redu, — raskošno i razudano pustî: —
tad prvom Rimska privìknu se vojska -
— pjančevat, ljubakat i pljačkati javno,
skvrniti, robit i sve svetô kaljat«. — [1])
To - ljude obara: - stog' narodâ sjaj
gasî se - kô zviezde s neba - òklizaj. - -
— A jer Herkul — htjède — desnî,
pravi put;
jer Odisej prèzre sav Kalipsin čar;
jer Eneje sjèknu munjeviti mač — [2])
te prèsječe sjajan Didonê zamke
— i lađâ konope — i verige zmijske;
— jer **zviežđe cielo istinskih junakâ** —
presjajno nadvlada: - sebe, sviet i zlo: -
— stog' blista ime pobjednikâ takvih -
— kô danice lice, — kô Sirija kras: —
— ljepše neg li zviezdê ponajljepšê
sjaj! — — —

* * * * *

Na Alpinskom vrhu, kroz gudurâ
krš: —
Hanibal je trepet: - čeličî ga - bol: - -
- al' - Kapua bujna - razorî mu vlast:- -
U raskošju propast: u Križu je spas! [3])

* * * * *

Takvijeh mislî talasanja daljna —
pratimo pomno: — neka nam besjedê -
romonom divnim poletnoga Danta: —
— »Ljepota, koju Ljubav ženam' dade,
odlukom Višnjom, - samo krepost pratit
mora: al' — i čovjek — odrinu krepost:
ne tad više čovjek, nego - ljuta zvier!- -
— »Svi ljudi, koji nastojê, da budu —
nad zvierma — pa nad zviezde — da
se vinu
dobrotom duha: — treba svijem žarom
da pregnu, te ne bi, — kô stoka niema, -
- sagnuta k zemlji, - kô želuca roblje, -
sproveli život: — al' naša je snaga
u duši — i tielu: — duh neka vlada: —
- nek mu tielo služi. - Sva - novca i lica

i prolazna je — i ništetna »slava«: —
— krepost je sjajnâ — imovina
vječna!« — — — [4])

* * * * *

- O Bože! - kolika li - vaj! - bezumlja:-
htjet robom pasti,- ne bit' gospodarem!-
i voljet ropstvo smrti — neg Slobodu
Života svietlog! — — — [5])
— Tad tiranin tminâ —
očarâ oči, — da ne vide Svjetlost, —
Istinê Sunce: — — tad lakomac trčî
— al', gramzeć, — bježî od sretnoga
mira. — —
Tko hrpu ima: tad - još drugû žûdî. - -
te napitak mu — jaču žeđu bûdî: —
pa - nikad dosta - pohlepi prokletoj! - -
O sliepa misli, koja baš ne vidiš
to grozno htienje svoje! - **Tko sjetilnoj**
robuje pohlepi svojoj: — **verige**
taj vuče tirana svoga — i kada
jur cienî, da drži — cilj željkovani:
— tad uviđa: — nì to zasitit ne će
pohlepu vajnu! — —

* * * * *

— Baš tako i — Kserkse:
sa oholosti briega, — brojeć horde, —
— »kad vidje, da su silene mu lađe
Helesponat poklopile cijeli, —
te da su mu — sve obale okolne
i râvni — prepune ljudî: — on tada
sam sebe proglasi »sretnim«: - al' zatim
— zaplakâ!« — — [6]) Tako **Aleksandar**
na vršku
»slavê«: — **zaplakâ:** — — jer to je —
taštî dim, —
što bježî te — crnu ostavlja čađu! — —
Pohlepa sliepa — uprav kô dijete
ludô za — kukcem trčî zlaćanijem:
pa kad on sjedne - na cvijet zamaman: -
gle — s cvietom krasnim zgrabî ga —
i vrisne! — —
- jer »zlatna« osa - ljutu krije otrov: - -
Tako i putnik prolazî uz More
Mrtvô — pa voće gledajući »krasnô«, -
pohlepno zgrabi: — al' smradnoga šaku
praha — stisne! — —
— — — — — — — —
— Pa eto te do Mora
Smrti: — — o recide, pohlepo sliepa:
— što si postigla? — pri koncu — što
imaš?! — —
Vaj — ništa: već — čemer i jad! - - - - -
— »Rad' vlastitijeh opačinâ svojih: —
smrt nađoše: — rad' svoga drskog
grieha: —
jer jedoše ludo — zabranu Sunca«. - - [7])

* * * * *

Boj je na svietu — za vječni: — raj
— il' jar! —
O sliepi svijete pohlepnî, — štono
zlô blágo - grčevito zgrćeš i - mreš; - -
o narodi, mislite! lažnî vas sviet
zatravî vajno — te sàpê vam misli: —
ni blud, ni časti, ni biserje pusto
— nè smiri vas: već — gorom žeže
žeđom! — —
jer svijet je tašti — blatan i ledan: —
— al' kud vas Zviezda sveta pjesmê
vodî: — [8])
tu luka mira tiha i blažena,
tu zaklon blâgi biednicima tužnim,
tu melem slatki nesretnome srcu:
tu Svjetlost Sjaja, štono blista - sveđer,-
što svaku tminu izgonî iz srca —
i gasî svaku pogubnu pohlepu —
te razum resî blistanjem Nebeskim. - - -

* * * * *

1.) Sall. Catil. 5. 11: — L. Sulla exercitum, contra morem maiorum luxuriose nimisque »liberaliter« habuerat: — ibi primum insuevit exercitus populi Romani — sacra profanaque omnia polluere. — 2.) Verg: Aen. IV: — fulmineo ictu retinacula ferit. — 3.) Lucan:»Gaudet patientia duris:« — »Strpljivost se i na križu smiješi.« — Cf: Dante: »Il

Canzoniere«: V. sl. — 4.) Sall: — Catil: 1: — omnes homines, qui sese student praestare ceteris animalibus, — summâ ope niti decet, ne vitam — transeant veluti pecora, — prona atque ventri oboedientia. — Sed nostra — vis in animo et corpore sita est; animi imperio, corporis servitio magis utimur. — divitiarum et formae »gloria« fluxa atque fragilis est: — virtus clara aeternaque habetur. (= imovina je) — 5.) Dante: »Il Canzoniere«: V. sq. — 6.) Hdt. VII. 45. sq. — 7.) Hom. Od: I. 7—9. — 8.) Boëthius: »Philosophiae consolatio:« III: —

— »sunca je svjetlost — tamna —
pram' Ljubavi Suncu.« — — —

„BIRAJ: — MIR BRATSKI - IL' POGUBNU PROPAST"!

Što Dante plamni govori Firenci,
— to vriedî svima: — — [1])
»— Ti vedra i slavna,
na kolu sreće blaženstva svakoga, —
djelaš li dobro: — ti ćeš sretna cvjetat:
vlast, hvala, sreća - tad će tebe krunit.-
— Al' ako lađi kormilo nè svrneš —
ravno k cilju: — o tàda baš očekuj, —
sa olujnom smrti, — buru još jaču —
neg li su prošlê prohujile — vaja
pune! — — Sad biraj: — da li ćeš
bratinski
mir divni, - ili razbojničku propast? - -[2])
— — — — — — — — —
»Snažno ti pođi, vedrâ moja pjesmo, -
jer tebe vodî — ona Ljubav jaka,
što kreće sunce - i ostâle zviezde: - -
— ti pođi zemlji mojoj, koju plàčem: —
i dobrih ti ćeš naći, — kojih svjetlost
bèz sjaja tinjâ: — — njima ti poviči
- - trgnite se! - za vas se trublja orî! -
opašite oružje svietlô — duha: — —
— domovina izdiše mila — eno:
dignite je! — — mòrê je: Kapaneja
oholost kobna, — lakomost Krasova
gadna, — Aglàure zavidnost zmijska, -
vjerolomnost punska, — kô i razbludnî
razdor slijepi — sklopljen sa Jugurte
zlobom kletom i sa Faràunovom
tvrdoglavom i ukočenom šijom: - - - -
- Tad se uskrili s pràvednicima zemlje -
moleć, — da ona — cvjètâ, raste
traje«. — — [3])
* * * * *

Nè — ništa nova! — Okrugla vrtî se
zemlja: — dobe se i zgode — vraćaju.
Glète — vjerolomnu Paridsku Troju
opaku — kako se stubokom ruši: — —
— a pobožni Eneja sretno — bježi
put obzorja novog. — — Mudri Odisej -
mukotrpni junak: — izbježe zlima. - -
Čuj — Horacije umnî svietlo zborî: — [4])
— »Iz željeznog vieka — samo se daje -
bieg — iz propasti — povoljan —
pobožnim«. — —
»Lûk se presilnih skršî! - a gle - slabê
Bog opasâ snagom - te milim Svojim -
znak dade - nek bježe od lica lûka«.---[5])
— I tako se redom — šibom ratovâ:
ù propast satirê oholost grozna —
prije il' poslie — a máne se čistê: —
— Pravednost sveđer uzdižê plemèna -
a grijeh činî - narode - nesretnim! - [6])
— Pa jer su se svietom sledila srca, —
a provrela mržnja i psovka i zlo: —
— znajmo da — ratna se podigla šiba,
što brižno je uzê Providnost Majka:
da u zlu ne potonu milena djeca, —

da sve se nà Srećê preporodi sjaj, —
da Ljubavi Sunce obsinê zemlju, —
da prosjeve vidimo i nazremo Raj. - - -

* * * * *

1.) Dante: »Il Canzoniere«: Varie: II. 4. — 2.) Ibid: — »Eleggi omai, se la fraterna pace — fa più per te, — o 'l star lupa rapace.« — — 3.) Ibid: — »Poi ti rivolgi a' cittadini giusti, — pregando si, ch' ella sempre s' augusti«. — 4.) Hor. Epod. XVI: »piis secunda — datur fuga«. — 5.) I. Reg. 2; Psl. 59: — »Deus, iratus es, et misertus es nobis. — Commovisti terram: — sana contritiones ejus. — Dedisti metuentibus Te significationem: ut fugiant a facie arcus: — ut liberentur dilecti Tui«. — 6.) Prov. XIV. 34. — cf. Cicer: — »Faber est quisque fortunae suae: — svak je svoje sreće kovač«. — Seneca: »Virtuti« fortuna cedit: — Domat omnia virtus«. Vergil. — »Sve krepost svlada: Kreposti Sreća sijeva«. — Iuvenal: »Nobilitas sola est atque unica: — virtus. — Jedina plemenitost je — krepost.« — — Cf: Deuteronom: XXVIII. —

— »**Majka bìla,** — **Majka mila**«: — »emenda il savio ed ameratti«: — — »ukori mudra — i ljubit će te«. — —

OSVRT NA BOJIŠTA STARA.

POBIJEDI — SEBE!

Eda ljepotu zaljubîmo mira —
te da se mržnjê ostavimo kletê:
na prebielome vinimo se krilu
Mudrosti svietlê, Golubicê mira, —
da promotrimo letimičnim gledom
bojišta stara i — uzrok svjetskog Rata.-

* * * * *

— »O kad će bit potonji, kad će
prestat
broj, mukotrpnih ratnijeh nevoljâ! —
tê nam sveđ ovu dovađaju patnju
i muke mahanja — oružjem groznim! - -
— Rat strašnim oružjem razârâ - ljude:
vaj! - **ratne patnje - porađaju patnje.** - -
Ah vaja! zlo — žarku smrzâvâ —
Ljubav!« — — [1]
- To Sofokle vapî: - to i danas je krik! -

* * * * *

Kad je Ahilej silnî išô u rat, —
ovako je roditelj Pelej divno
svjetovô sina: Čuj — »dijete moje, — [2]
htjednu li Nebesnici, — tad će dati
jakost: — a **ti mi — veledušno srce
u prsima suspregni: — jer bolja je
ljubeznost! — — ostavi zlotvornu
svađu!«** — —
— Pa gordî Ahil kad u ratu bolno
plačući zavapî Tetidu majku, —
ona ga pogladî rukom i reče:
» — sinko, što plačeš? - koja ti na srce
nevolja pade? — očituj mi: — ne krij!- -
— Ah! sinko mili: o — da si ti htio —
da kod lađâ ostaneš bez jada suznog! - -
Kratka si eto vieka te nàd druge
vajan«. —— [3]

* * * * *

— A kadno je Ajanat biesni
išô u rat, — mudro mu otac reče: —
— »sinko, snažno pobiedi: — ali uviek
s Bogom — pobjeđivaj!« — **Sveđ samo
s Bogom!** — [4]
Nu Ajas odgovorî ludo, — »da mu
— ne treba pomoći!« - - pa tad onako
oholo - biesan svršî, - kô što počê. - - -
— — — — — — — —
— Ali kroz Ahila tmine vidimo
nebeskê zrakê divotne prosjeve: — [5]
— pogledaj samo: — eno ga u srdžbi
ljutoj; — već pograbî ubojno balčak, —
da uvredu — smrću grozotnom vrati.- -
— Al' tad ga zaustavî — Nebeski glas:
**»deđ prekini svađu - te ne vadi mač! -
»obuzdaj se, pobiedi se: - poslušaj!«** - -
— **Tad on, posluhom jak, — sam
sebe svlâdâ**
divno! — te zadjene mač opet dodno —
koricâ svietlih: — — —
— pa reče: — »treba da Božansku riječ
poslušam ja — i premda sam u srcu
razljućen vrlo: — jer bolje je tako:
- tko Boga sluša: - togâ Bog usliša«.- - [6]
Reče — i svlada se: posluša — Ahil! - -
Oj Pobjedê svietle! — — —
»Pobiediti — sebe, srdžbu suspregnut,
u pobjedi se svladat«: — to daje mir

i Krunu! — kralj je onaj, koji — sebi
zapòviêdâ! — — Divne l' pouke —
danas! — —

* * * * *

Oj sjali bismo divnom Srećom mira, -
kad bismo sveđer ukrotili — sebe! - -
Ne bi se u moru topili krvi
narodi: — kada bi slušali Višnji
glas! - - **Najprije svladaj, ukroti sebe!- -**
— Posred oružja Ahilovog ljutog,
u čadoru, - gle - forminga - glazbalo
blista! - kô sjajna u tminama zràka: - [7]
žicama citarê jasne, lijepe, —
umjetne: mirne, — on nasladom srce
blâžî — junakâ pjevajuć pobjede. — —
Njegovoj naravi silenoj — tèžâ:
al' ljepša zato Pobjeda: - nàd sobom! - -
— I bratsku pogubnu srdžbu on svlada,
prèkide — te snažno zavojštî na zlo
i na sebe: — a majka mu pòdadê
štit svietal i divan u borbi, što umno
ljudskô prikazuje društvo i svemir —
slikajuć sjajno sviet duševnî i tvarni. - [8]

* * * * *

— »O daj mi, Majko, svietal Mač —
plamenê dobre Voljê žarke — u Vojni
žića!« — — —
Al' koli je smiešna silenost ljudska,
kad osiljenu — jàča je zamieša
snaga: - kô Ksantos - rieka - Ahileja: -
kô malenu igračku — vihar jakî! — —
— toli je dičan, on isti, — kada se:
»naûživâ plača za milim pobrom,
Patroklom, — te odmah skočî sa trona
i — protivnika, Prijama staroga, —
pridigne ljubezno — žaleći siêdû
glavu: — »ah! tužnî podnio si starče
zla premnoga zaista u srcu svome. - -
Nego sjedide na tron; — **al' pustimo —
da nam se posve u srcu stišaju
boli, premda smo tužni, — o mili
starče«.** — —
— — — — — — — —

— »Po volji bit će ti i to — kao što
ti zapoviedaš: - jer prekinut ću rat!«- - -
— »Baš tako Ahilej prozborî divno —
te prihvati starca za ruku desnu
da bijedni patnik ne klone duhom«. - -[9]
- Pa kad nam pogani - prvih vjekovâ,-
na sâmî prosjev Naravnog Zakona, —
i posred vrtloga bjesnila ratnog:
— ovakve davaju Primjere svietlê
svladanja - sebe, - izmirenja divnog; -
te mnogo nam slična kazuje — poviest:
- zar ćemo u - sjaju Dvadesetog Vieka: -
Francuzi - Niemce, Taliáni - Slavene,
Japanci - Kitajce, Srbi - Hrvate,
radnici - građane, Grci - Latine:
- mrzjet i klati?! - - Oj »budimo jedno«:
u Ljubavi Svietloj! — — —
— — — — — — — —

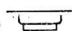
Pri svršetku krvave Ilijade
i na Odisejskog lutanja koncu: —
sjajne li — uzorne — pomirne slike! - -
— Iza tolike krvi: — nek vrelija
srca u miru i Ljubavi plànu!
— — — — — — — —

Čuj, sviete, što si - u krv ogreznuo: -
Jednoga Svevišnjeg Oca i Majke
jednê, o djeco, te grliste vajno
- smrt, zator i mržnju,- bježeći Ljubav: -
— **Ahila čujte:** — **isprva biesnoga:**
bar - njega gledajte pomno: kô svlada
— sebe: te **mač, - napola jurve trgnût, -
u korice vrnû: Triumfom svietlim —
nad sobom!**
Gle — svojeg bjesnila trofej:
Hektora, - **protivnom kralju, na molbu,**-
daje — i blago mu, **ljubezno velî:** —
»oj - mili starče!« - - divne li Pobjedê! -
— ljepšê, neg li su — sve krvave one
— Lesandra, Cezara, Napoleona:
»Aleksandar sve svlada: osim —
sebe!« — [10]
Al' — dubljî nam kaže Homerski
pogled —
ljèpote divne! — Glas svemira čujmo:

»Iza tolikê krvi — — nek vrelija srca u miru i Ljubavi plànu!« — — —

* * * * *

1.) Sofokl: Ajas: 1185 — 1206: — cf. Job: III; — Dante: Inferno: XXIII. 79. 2.) Hom. Il. IX. 254—8. — 3.) Hom. Il. I. 362. sq. — 4.) Sofokl: Ajas. 764—5. — »Boúlou syn Theô aeì krateîn«. — 5.) Hom. Il. I. 188. sq. — 6.) Hom. Il. I. 194 sq: — cf. Cicer: pro M. Marc: III. 8: — **Animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare:** — haec qui facit, — ego eum cum summis viris comparo. — 7.) Hom. Il. IX. 186—9. — 8.) »Ant. Sodargna: Annotazioni sul canto XVIII. dell' Iliade«: p. 71. — **»Zlo mrziti treba: — ali ne zle«.** — 9.) Hom. Il. XXIV. 513. sq. — 650; 669—672. — 10.) »Tutti, o vincitor, fuorchè — te stesso hai vinto!« — Epigr. — (cf. Angelo d' Elci.) — **»Sebe svladaj, — srdžbu obuzdaj, — u pobjedi se ponizi, — u boli blistaj!«** —

POBIJEDI SVIJET I ZLO!

Iz ratnog jara, zveketa i krvi:
iz Ilijade, čusmo glase divne; — —
— sad zirnimo na more pusto sinje: —
nad njim se lije mjesečina blaga,
a umoran se povraća Odisej. — —
Čujmo - što ono trepêre nam zviezde,
koju li pjesmu izvija sa krova
domaje —[1]) — željeni ognjišta odsjev
i žeđa Mira i pobjeda nad zlom. — —
Vrlog Odiseja motrimo krepost, — [2])
koju nijedna ne slomî pogibelj:
on razne ćudi ì gradove spozna,
obiđe mnogo i pretrpi mnoga: —
— kći zavodnica pogubnog Atlanta
lukavom laskom čarala je njega,
da domovinu zaboravi milu —
te da zagrize lotos zaboravi. —
— Ali Odisej — voli da ì umre —
nego da pane u sramotne zamke;
želi da vidi — sjaj s ognjišta milog: - -
— pa nè svlada ga naslada laskava
ni blatnê Kirke, ni Kalipsê bludne:
— sve laske i grožnje uroćenih zalâ
nè mogoše ga — u verige sapet
zmijske, ni ù špilji držat: — on hrlî
k moru, te željan dòma — junak —
plàče: — —
za domom čezne i zà vatrom Neba —
te otisne se od otoka kletog —
s povoljna veseo vjetra, motreć
zviezde, — [3]) —
— te jakim voljê mačem Kirku svlada
i zavodnice pobiedî Sirene. — —

* * * * *

Tako i druga blizanica zviezda:
uzor starìni, sadašnjim pobuda,
Eneja blagi — napasti pobiedî: —
kô hrast, što raste nebu pod oblake
a žilom siže u dubine krša: —
pa bure kad se nagone da skrše
njegovu jakost, — stresu samo lišće;
al' junak — stoji, ne pada, ne klone: - -
— Eneja tako sluša burne rieči
Didonê biesne: — slaba suza skliže: —
spreman je duh, — al' slabo zemno
tielo: —
tielo je krhko — al' jaka je uzda
duha — te Višnjom moći junak svlada
divno: — munjevnim mačem negve
sieče: — [4])
— Pobjede - to su! - to je - zora Mira!

* * * * *

Eto — baš tako boreći se sjajno:
tegobnim putem, — junačkijem srcem
put domovine hrlio Odisej, —
milome sinu noseći radosti
i ženi vjernoj i sirotnom kraju —
utjehe mira; — — pa jurve ga eno:
padoše prosci, raduju se vjerni

njegovi mili, - - Gle! - sloga se sklapa:
zlatno doba novo — naviešta zoru
velebnog, slatkog, svedernoga Mira.- - -

* * * * *

Sam sebe svladat — pobjedê je
Kruna! —
— Svladajmo klice zalâ i ratovâ. —
— Pogled kad čovjek u kolievci vinê
put neba vidi Anđeosko lice
vrh sebe nekô, gdjeno mu se smiešî:
lik to je — majčin: a kroz oči njene
Ljubavi vječnê Sunce mu prosievâ - - [5])
i Višnjeg žara opsînû ga zràke. — — —
Ljubav obasjava, jačâ i kriepî —
svakoga čovjeka, te dođe na sviet. —

* * * * *

— Gle Herkul, u svojoj mladosti
prvoj —
zlo zmijinsko satriê i pobjeđom svietlom
svlada, — pomoću Neba, — te zàblista
uzor-junak sjajan: vrlini vjeran. —
— Dokle mladiću ona Svjetlost prva
na čelu blista — svietal je i divan:
oko mu sieva, duša puna Sunca. - - -
-- Al' eto njemu junačke odluke:
Herkula eto - na raskršću snažnom: - [6])
- kad razum sine, kad procvjeta snaga, -
borba nas čeka divna: - jer bez borbe,
prot' zlû i tami ì sebi, — krunê nema.
— Život je ljudski polje takve borbe: -
tad, kô na Danta, zvier nasrne prva:
zlâ nečistoća te vabî mladića,
da krunu Sjaja sa čela mu strgne:
Kalipso tada siktanjem zavađa,
tad Kirka gnûsna — pretvara u svinje
robove svoje: da im — želud baci; - - [7])
tada Sirene u vrtlog nas mame,
da slatkim glasom — gorku smrt
zadadu. — —

* * * * *

— Al' s druge strane, na raskršću,
blista
Sjaj onaj divni, što isprva sinû,
kad Višnja milost preporodî dušu,
kadno je novim okupa Životom:
kô razum liepî, u podobi sunca,
kô Višnja riječ, udno srca našeg,
kô vječna Ljubav, u prilici majke,
šapće nam milo: — »**nemoj skrenut**
lievo! —
otrovan plod je tamo: znanje zalâ: - -
čas tašte »slasti«, - a čemera vječnost:--
— dok amo: - biser junačkoga znoja, —
pa vječnost Sjaja ì Sreće ì Mira: —
amo — čas boli, — pa Ljubavi
vječnost«. — — —
— I eto borbe! — Herkul desnim putem
veselo krene — put plamene Slave. —
Odisej tvrdim uhom vrtlog prođe, —
put Domovine mile mudro hrleć. — —[8])

* * * * *

Oj divna li je Pobjeda blistava:
sred groznih mukâ - srce kad ustraje - [9])
— i trpî rado, ponizno, veselo —
te žarko pjeva Gospodu Pobjedê! — —
- Tu Slavu znadu, - uz zakrilje Višnje, -
ì slabô diete — ì stare sjedine. — —
— — A grozni li su ponori propasti: —
— gle! — Parid ludi lievu stazu bîra: —
jabuku svađê preljubu podade
— te propast nađe sebi, propast
Troji. — —[10])
— Izbora eto: — Sunce, ili — ponor! —
Razuman — tko bi počasio časa?! - - -
— — — — — — — —

Kad Parid pane — nema Svietla više
da nad njim blista ì korak mu vodi; —
— ne blista više nevinosti oko,
zlaćeni sievak najbolji — probliedî: —
oko se smrkne, ugasi, potamni. — —
- »Vidjeh te negda - kô danicu sievat: -
tî padê u glib: — pa sada si eto
— garavi ugljen, sav okaljan —
blatom«. — — [11])
— O kako s neba Lucifer se sorî:

ne više — zviezda jutra, — već crv
pakla! — —
I — eno pogled Kajina ohológ: —
sav se je smrkô: — — Efijaltê eno —
i Judine zjene: — u njoj su sjene
smrti vajnê, i pohlepê lakome. — —
Al' kada pane čovjek, — tad kô Antej,
dodirom zemljê, — poniženja dobrog, -
— može i mora, da se prepòrodî:
te da on Božjom jakošću odozgo, —
još jači, ljepši, sjajniji — ustane!
— Ako li ne će, tad — nesretni Parid
iz jaza pàdâ — u ponore dublje:
— eno ga — u Spartu hrli, da tamo —
gostoprimnom na dvoru sreću ruši —
te dom i sviet, — u ratne jade surva. —

* * * * *

Tad druga žića zvier: — oholost kleta
zmijinju podiže otrovnu glavu —
i treće, lakomo zviere, lako svlada
Paride gnûsne: pa — eto ratovâ! - - [12])
— Odmazdu podižu Grci, — ruši se
Troja: vaj! — **potoci protiču krvi:** — —
rastu lešinâ hrpe — amo i tamo! - - -
— Kopaju potomci temelje Trojê: —
pa garišta ona, štono ih u dnu
nalazê: — zar im ne govorê jošter
— vatrenim slovom?! — — — —

— — — — — — — — — —

1.) Hom. Od: I. 52—59. — 2.) »Homeri Odyssea — Latinis versibus expressa — a Bernardo Zamagna — Ragusino«: — »nullo virtus fracta periclo, — ingeniumque sagax magni celebratur Ulissei, — qui varios hominum mores inspexit et urbes, — iactatus pelago longisque erroribus actus: — non blanda voluptas edomitum vicit; — non Circe et vafra Calypso — illectum potuere cavo retinere sub antro — et patrias sedes optantem et — coelitum ignes. — Quin victae doluere, maris gens improba, blandae — Sirenes. — Sic durum per iter luctando interritus ibat — in patriam caroque ferens solatia gnato, — desertoque diu felicia tempora regno. — Iam rediit: periere proci, fidissima gaudet — Penelope, plaudunt laeta inter gaudia cives, — aureaque aeternam promittunt saecula Pacem«. — — — 3.) Hom. Od. V. 269—274. — 4.) Verg: Aen. IV. — 5.) Verg: Eclog. IV: — »incipe, parve puer, risu cognoscere matrem.« — Kada su Amer. novine donijele natječaj: — »**koja je najljepša stvàr na svijetu?**« — nagradu zadobi odgovor: — — »**Majčino oko**«. — — — 6.) NB: cf. Xen: »Spomeni Sokratovi: — Heraklo na raskršću«: II. 1 : 21—34: — »**Plemeniti, dobri, pravedni ljudi** — ne leže oni u tami zaboravi: — već **svevder živu i cvjetaju slavni**«. — — 7.) Hom: Od. X: 221—242. — — cf. **Gundulić: »Suze«:** I. 18. sq: — »Ćaćka moga dvorne sluge — obilnim se brašnom hrane: — a ja od glada mrem pun tuge — sred pustošne ove strane, — želeć, kô zvier, nu zaludu, — naći brašno — u želudu«. — — III. 68. sq: — »**Dosta, dosta bî sviet dvoren: — na stvari sam svjetlje stvoren:** — zvierma zemlja; — srca gori! — Za želud li, ah — jaoh meni! — ljuti, gorki i nemili — zar ostavit Pir blaženi?!« — — 8.) Cf. Hieron: — Festinates in Patriam — surda debemus aure transire — Syrenarum voces. — — 9.) Hom. Od. XX. 18. — 10.) Hor: Carm. I. 15: — »eheu, quantus equis, quantus adest viris sudor! quanta moves funera! — tamen — adulteros crines pulvere conlines«. cf. Hom: Il. III. 100. — 11.) Cf. Aleardi: — »Ad una fanciulla.« — »Ti vidi — brillar: — ma venne il dì de la fatal rapina. — — Vidi un bolido splendere una sera: — quando il raccolsi: — era una cosa nera — e sordida d' argilla«. — — Isai: XIV. 12: — Quo-

modo cecidisti de coelo, Lucifer, qui mane oriebaris? — — Thren. IV. 1: — Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? — — — »**O kako li je potamnjelo zlato, — zagasila se ponajbolja boja?**« — — 12.) Cf: Dante: — le tre fiere. —

* * * * *

POBJEDA SVJETLOSTI.

— Oj čujmo — nasuprot —
i poslušajmo samo, — kako divno,
pomirno, liepo završuju patnje
i znoj i krv i mùke — Odisejê: —
»— **srce, ustrpi se moje!** — — **proći će
tmine, a sinut će zlaćana jakost
Sunca,** — Sjaj čistî, danjî — jedinoga
Sunca!« [1]) — — —

* * * * *

— Starina junak Halitarsos, [2])
- »na moru srčan«, - ljubezno prozbori:-
»Čujte me sad, Itačani, što kažem:
— **rad' vašê se zloće — sve ove zgode
dogodiše, o mîli: — jer ne slušaste, - -**
nít' òbuzdaste drskost djecê svoje: —
— jer ljudi nedjelo veliko, grozno
počiniše, mnogi, opačinom kletom: —[3])
— oni sami baš svojim zločinstvima —
protiv odredbe, — jade zadobiše«, - -
— »Proti odredbi!« - jer Višnji sve ljude
sveđ sretne hoće: a premnogi srću —
u nesreću svoju — bezumljem svojim. -
— Al' ipak je milosno Očevo Srce —
te premnogi će, prolivenom krvlju
svojom u ratu, — i smiljenje naći. —
— Al' čuvajmo se ratovanja daljnog:
klicu ratovâ satrimo junački: —
prot oholoj pohlepi bludnoj — sveti
vojštimo rat! — —

* * * * *

— Čujmo Homera mudrog:
— »Poslušajte me — i vjerujte rieči: —
Ne idimo — **i nè srćimo u zlo:** —
da zlo se i jad na nas ne navuče!« - - [4])
- Al'- kô što požar, prije neg smalakše: -
još sukne jednom, — **tako Odiseja,
na koncu, jošter trzaj rata kaže —
i klicu groznu: neposluh prokleti.** — —
- Na dobar savjet: - »ne idimo u zlo!« -
veća polovina skočî te prezre
mudri starački svjet — i zà osvetnim
zavodnim Eupeitom, bezumnih vođom,
krenu - te odmah - u pogubu srnu. - - [5])

* * * * *

Isto je tako i **oholi Kserkse** —
na malu Grčku podizao vojnu. —
Dvojak su njemu podavali savjet: —
Mardonije laskanjem podjarivô, —
dok Artaban odvraćao ga mudro: — [6])
— »O kralju! — i tvom Dariju sam ocu
svjetovao, da ne vojštî — na Skite!
— al' on, u hlepnji — da bi ih podvrgô:
ne posluša, — —
— te on — vòjevâ ipak:
al' vrlê vojskê premnogo izgubî, —
pa uzmaknu: — — ti dakle u tu nemoj
srtati propast, bez nužde: — nego me
poslušaj! — —
— **ti vidiš — kako ohole
vrhe — gromom Bog ošine** i nè pušta,
da se ništetni stvor bezumno koči! —
a malenê snizne — niti ne dira. — —
Gledaj kô **striele bîju munjevite** —
u zgrade velje, — u stabla najviša. - -
— Bog ljubi snizne; — ohole obara:
sve preuzetnô Svevišnji satire:
te velju vojsku — malenâ pobiedî: —
il' pobiêdî je — njezina oholost! — —
Bog ne dâ crvu zemlje da se ohòlî. —
Vratolomnost porađâ - zli kvar i pad:
— a mnoga dobra rodi obuzdanje —
i kadli tadli — plod mu se iznađe«. - - [7])

* * * * *

Na mudre ove rieči Artabana, —
oholi Kserkse rasrđeno reče: —
»— Brat si mi oca: to će te izbavit, -
da ne kaznim ti — uzaludne rieči! —
— i bez tebe ću činiti, što rekoh:
jer ne bi Kserkse — sin Darija bio, —
Histaspa — Ahemenova, — kad ne bi
Atenjane — òsvetno òšinuo!« - - - -

* * * * *

—I Kserkse sileni — srnu: ne sluša; -
on horde gonî i more sapinje —
te — more šibâ: — njèga jer ne sluša!- -
— pa žig i verige ropstva, — za kaznu,
u more — baca! — —
— Al' onda — **nenadan**
preokret! [8]) - - Jurve nà Grčkoj granici
vojska mu doživje — jadâ početak:
— a isto ono more, kod Atosa, —
brodovlje proždrije! - - Maraton zatim -
s porazom novim — konačnî
pripravlja. — —
U Perzijskom taboru - negve gledaj: -
— njima Atenjane — u ropstvo vući
htjedoše! — gledaj i Parijskog kladu
mramora: — zà spomen — hlepnjê
Perzijske! — —
- »**Ali se sasvim - protivno prevrnu!**« - -
— Od istog onog mramora, — Fidija
pobjednî trofej umjetno isklesâ! — —
— Sveđ vječna Pravda konačno
pobiedi! — — —

* * * * *

— **Oj kako s ovim slâžû se stihovi**
Sofokla plamnog — o Pobjedi Svietla:
»- Jer Bog Svemoćni - satire oholost
hvastanja velikog, — pa zlê videći
gdje silnom bujicom, zlatnog oružja
zveketom — bahato srtaju: — onog'
Kapaneja bezbožnog, koji — s vrha
zida, s kruništa: — jur htjede da klikne
»pobjeda«: — — munjevnim gromom
obori. — — —
»Zubljonoša — satarisan i smrskan
— padê na zemlju, što jeknu odozdo: - -
— on, koji biesneć bjesomučnom silom -
dohujî na udaru burê grozne: —
— ali se to — skroz drukčijê dogodî! - -
— Jaki, Svemoćni, Sjajni — Pomoćnik
Bog, —
ratom bičujuć: — Pravdu porazdielî
svakom!« [9]) — nepravdê navalu silenu
ù poraz okrenu, — podignuv —
snizne. — — — —
— **Sveđ se je ohola sila — sorila!** - -
Eto slikê Polineičkih ratovâ: — [10])
njima je leglo — u zavadnoj mržnji —
oholoj, buntovnoj. — —
— »Kako si — s neba —
panuo, zubljonošo, — nekad luči
jutra: — sad satrtî, odurnî crve?« - - - -

* * * * *

— Gle vrevu borbe Lava
Termopilskog: —
gle crnu, kletu, odurnu izdaju: — —
gle poraz — sile: pobjedu — paloga
Leonidê divnog! — —
— Al' eto goreg
biča — Salaminê, — pada Platejskog.- -
Gle ohologa Kserksa na obali —
gdje u ljutini bijesnoj razdirê
odjeću — sebi: kada, satrt, vidje —
da iste njegve lađe — kljunovima
satiru — sebe — uzmičuć: — —
— eno ga:
— natrag bježi: — — istim krajevima,
što ih opustoši: za kaznu — sebi! - - -

* * * * *

— **Eto slike — zgažene oholosti**
i uništenê raskošne pohlepe: — —
— Eto groze ponora neposluha: —
kada se ne sluša — savjesti savjet,
štono zbori — i preko Alitersa
i kroz usta mudroga Artabana. — —
— Slušajmo dakle savjesti divnu riec -
i vječnê Pravde spasonosni Zakon: —
»**LJUBI !**« — — — — [11])

— —. — — — — — —
Svjedočî nam Dante: — u Raju blista
vrhunac savršenstva, — cvijet Srećê: -
— istovetnost - voljê stvora i Stvorca: -
Pogledaj Krunu Divnê Danta Pjesme: -
»— ja jošter htjedoh vidjet: — al' —
Mir je naš —
u Božijega cjelovu htijenja. — —
Poletnoj misli — tu mi klonu krilo: —
a Ljubav, koja sunce i zviezde kreće,
— već ganu moju želju i moju volju —
kô i neba krug, što se istòvetno,
jednako kreće prama Višnjoj
Volji«. — — — [12])

* * * * *

Nad svijem tminam' silê i oholosti, —
od prvê zloće — do zadnje propasti: —
— **Plameno Sunce — uviek pobjeđuje!** -
— — — — — — — —

Sad vidimo velebnu sliku svietlu
završnog boja Ilijadskog rata —
i sjajni triumf Odisejskog mira: —
Gle! — »vinuvši se starìna Laerte, - [13])
zavitlav koplje dugòsjenô bacî
i zgodî zloga buntovnog »Eupeita« —
kroz šljem i zaklon mjedenê čelenke: -
kroz šljem proletî koplje — te se srušî
kolovođa bunê — i gruhnu srušen —
a na njemu zazvekećê oružje. — —
Tad mèd braniče prvoborce srnu
Odisej patnik i svietli mu sinak —
te udarahu siekuć mačem, kopljem«. - -
— — U boju tako stali su i prije, —
Trojanci i Grci: — »po izbor najbolji —
junaci čekahu Hektora jakog: —
sve štit do štita, — a koplje do koplja
i šljem do šljêma, junak do junaka: - [14])
konjògrivnê - gle - čelenke se - ljûbê: -
a pregusto se zbiše bojovnici! — —
— Zgrnuti srnuše drugi; — pred njima
Hektor junačina hitri, — kô kamen,
štono ga otrgne bujica zimska
sa okrajka brda. — Uvis poleti
odskakujući te pod njim se gora
orî, — al' on u ravnicu proletî:
vikne: - »pa nek se - kô zidine tvrđê -
svi protivnici zbiše, — ali cienim:
— uzmaknuti će.« — [15]) Tad kô gorski
lave
mesa gladan, - bojovnik srne kivan.« [16])
— — — — — — — —
— Gle: eto klanja — ubijanja
zvjerskog! —
Takvo je klanje bilo — u davnìni:
takvo je klanje - svjetskoga pokolja! - -
— **Nu: zvier se krvi - naloče, zasitî:**
al' - pohlepe bies - sveđ je nezasitan: - -
što više pije — krvi: više — žèđâ! - - -

* * * * *

— I srce Ahila — majčici svojoj,
— kad sliku vidje krvavoga boja —
zavapi bolno: —
— »**eda bi závadê**
kletê i srdžbê — nestalo između
ljudî! — i rázbor to pomutî svietli! - -
Nego, to ćemo u zaborav pustit —
i ako tužnî: bilo — bitisalo;
— pa junački svladajmo — srce milo
u grudima svojim!« — — — — [17])

* * * * *

— Poslušaj samo! —
Poganska eto klasična starina —
po izbor cviećem osviештenog duha, —
istim nam zborom - rànu i liek kaže, -
kao i drugi prosjevi istinê:
- jer jednog Sunca - zràke se ne kosê!- -
— Baš zato — rado: riječima tminâ —
ljepotu Svietla često svjedočimo! —
— Današnje zgode kazuje nam —
drevnost! —

* * * * *

— Čujmo svršetak: —
— Ocu progovorî
Neumrla Djevica: »**Oj** — **Oče naš! - -** [18])
Vrhovni Vladaru, reci mi — u Srcu

što kriješ? — hoćeš li daljnî dozvolit
rat hudî — i borbu vajnu, — ili će
sinuti Ljubav izmeđ bojovnikâ?« —
— Divno li nazrijê Homer slobodu
voljê: — slobodu Herkulovê staze! —
kô da nam kaže: — eto kud čovjeka —
dobra, - a kuda ga zlâ vodî volja: — —
— Djevi odgòvorî Otac, - koji òblake
sakuplja: - nad sjajnim sunacâ morem,
nad krilima vjetra: nad svemirom
vlada: —
— »Dijete moje, - što me brižno pitaš? -
**Ti baš po volji radi — al' ja ću ti
kazat — što je dobro, milo i zgodno.- - -
— Iza kaznê rata neka se Savez
vjernosti sklopî, te neka kraljuje
jedan:** — a ljudi neka zaboravê
sinovâ i braćê krv: — neka se ljubê: —
između sebe — svi nek se miluju —
kô prije: — i više! — **Sreća i obilje
mira - nek bude!« - nek zasjaje Sloga!- -**
— — — — — — — —

— Tako progovorî — te potakne
Otac — [19])
već otprije željnu Djevu — pa ona
žurno sletî s Olimpskijeh visinâ. —
- Gle! - sve bi već borci sasjekli bili, -[20])
— nit' jedan se kući vratio ne bi, —
— da Djeva, Neùmrla — Kći
Svevišnjega, —
kao — Prebiela Golubica Mira, —
sa sniežnih vrhâ i zaklonâ gorskih, —
ne povikâ glasno — te narod smiri! - - -
- Ona kliknu: - **»Pustite bitke strašne** -
te se, bèz krvi, — raziđite brže!« — —
— Sjeća se Homer Obećanê Ženê,
Pobjednicê - nad zasjednijem zmajem - -
i Posrednicê mèđ Nebom i zemljom. - -
— »To Djeva reče: — tada ih uhvatî
blijedi strah — kô prozorje mudrosti! -
od Višnjeg straha poletje oružje
sve — ratnikâ iz rukâ, te na zemlju
pade: sa drhtaja — pred Višnjim
glasom: — —

— te svi pùt grada uzmakoše željni —
života; — nu mukòtrpni Odisej —
zaviče strašno, — pa se za navalu
svine — kô srčan sokô sa visine: —
— Al' Gromovnik tada plamenom
munjom
zagrmî — te klone Odisej — ispred
modròoke Kćeri Svemoćnog Oca: —
— Ona će njemu: »o uzvišena roda,
Odiseju razbornî: — **savladaj se!** —
Deder prekini svađu — bratskog rata, -
— da se ne razgnjevi Gromovnik jakî: -
poslušaj! - da ne čuješ gromovnî glas!«
— — — — — — — —

»Tako progovori premudra Djeva: —
- **on brzo posluša, radosnim srcem. - -
Tada Neumrla Pobjedna Djevica,** —
kći Svemoćnoga i Mudrosti puna,
koja — blago potresâ srca i duši
— šapće: »Ljubi!« — — **Baš Ona** —
**uglavî mir
i Savez narodâ - mèđ obje strane«.---** [21])
— — — — — — — —

— **Oj divna li je Pobjeda Svjetlosti:** -
kad Mudrost sine - nad poljanam krvi -
te Ljubavi Sreća — zavlâda svietom! —

* * * * *

1.) Cf:— Pindar: P. IV; F. 95; O. XIII; F. 106. — 2.) Hom. Od. XXIV. 451. sq. — 3.) Cf: Hom. Od. I. 7—9; 33, 34. — 4.) Hom. Od. XXIV. 461—2. — 5.) ibid: 463—471. — 6.) Hdt. VII. 10: — 7.) Hdt. VII. 11. — 8.) Sof. Antig: 138—9. — 9.) Cf: Sofokl. Antig: 127—141. — 10.) ibid: 110—111. — 11.) Deut. VI. 5. — Luc. X. 27: — **»Diliges: Ljubi: Agapéseis Kyrion tòn Theón«.** — 12.) Dante: »Paradiso«. XXXIII. — »Nel Divin voler è la nostra Pace«. — »Veder voleva: — — ma già volgeva il mio disio e il velle, — sì come ruota ch' igualmente è mossa: — l' Amor, — che muove il sole e l' altre stelle.« — —

13.) Hom. Od. XXIV. 521. sq. — 14.) Hom. Il. XIII. 128. sq. cf. prijev. Maretića. — 15.) Hom. Il: XIII. 152—154. — 16.) Hom. Il. XII. 299. sq. — 17.) Hom. Il. XVIII. 107, 108; 112, 113. — 18.) Hom. Od. XXIV. 472. sq: — — »O Páter hemétere!« — — —

19.) Hom. Od. ibid: 487. sq. — 20.) Hom. Od. XXIV: 528. sq. — 21.) Hom. Od: 533—548: — cf. Dante: »Loda di Beatrice«. — »Poslušaj: — prekini kavgu: nek bude Mir«. — —

LJEPOTA MUDROSTI.

Promotri sada: — bjesnilo ratovâ —
i Mudrost Mira: — —
— Vaj! — »Jednoga Oca —
i jednê Majke djeca - dvòjom snagom -
u srca bratska — zabodoše koplja —
i zajedničku postigoše smrt. — — [1]
— — — — — — — —
- Al' - sinu divna Pobjeda Svjetlosti«: -
— »Na prsima braća leže: — [2]
nova ljubav sad ih veže: —
jednim glasom srca biju: —
dvie se duše jednom sliju«. — —
Premudra Djeva — sklopi Mir i
Savez. — — — [3]

* * * * *

— Eto Mudrosti one, što ratove —
stišâ — te rane i udâre lieči, —
mržnju kletû gasî i razgara srca! — —
Sve vidi Svevišnja Premudrost
Vječna:
Božje su oči — od sunca sjajnije —
te jasno motre sve puteve ljudî: —
dubinu ponora — ì srca ljudska
najotajnija — vide: jerbo Gospod —
sve vidje — ì prije stvorenja ì poslie:
sve motrî! - - - Pa boljega ništa nema
do Božjeg straha, - mudrosti početka, -
i ništa slađeg, — čovjeku umrlom, —
već žarko vršit — zapoviedi Višnje: —
— Slava je velja sliediti Gospoda! — [4]

* * * * *

Mudrost izađe - iz ustâ Svevišnjeg - [5]
i po nebu prosû divotnu svjetlost:
— ù vrh nebesâ - priestolje Mudrosti: -
kô cedar liepì nad gorjem Libana
i kao čempres na brdu Sionskom: —
— kô palma ùresna — ì ružâ nasadi,
kô maslina bujna, — tiha u polju —
i kao platan — uz žive izvore:
— ko zviezda sjajna — magle kad pobiedî: —
— tako se sjaje Mudrost nad ljudima:
Resê je narodi nazivâ cviećem:
oj čujmo Danta — kô uzdiše za Njom: -
— »Iz Blaženstva ja jedinâ Blaženka:
Blaženstvo dijelim — te sam presretna
Kćerka: — — pa dođoh, — da vam se
objavim
— s onih Ljepota, — gdjeno ja
stanujem: — —
s Neba dođoh: — ponovo ću se vrnut, -
da Višnjim svietlom i druge zanesem.---

* * * * *

— »Tko mene vidî, te me - ne zaljubî: -
taj nikada ne će shvatiti Ljubav. — —
Od višnjeg Svietla i od višnje Moći —
— oči se moje blistaju i sviétlê
te melem rosê. — — Ljepote su ove —
mnogima nove: — jerbo su odozgor. - -
— a poznat će ih samo srce ono,
što Ljubavlju gori«. — —
— »Riječi ove
čitam na licu Anđela preliepog. — —
I nešto, te Joj — u oku ja vidjeh: —
srce mi ganû, — ranî i zanese: —
— kad oko Njeno sine: — srce držće -
i zanijemî. - - - Nju poniznost resî. - -
Djeva moja u oku nosî — Ljubav: —

sve što pògledâ Ona, — sve obasja
kud okom Ona sine, — srca gòrê: - - -
kô cvieće k suncu, — k Njoj se srca
kreću: —
kog' pogleda Ona, — srce mu plànê; - -
kome se smiešî, - slast mu srcem strujî -
- te Rajska Sreća dušu mu obasja. - - -

* * * * *

»Kao što ribar ljetnê noći gleda,
gdje sklizu zviezda divotnê ljepote, —
kô suza da se prosû sa nebesâ: —
smiljenja suza, Ljubavi i žara: — —
k' moru doletî, — pa more uzavrî: —
tako se čini, da je Ona s neba —
sletjela k nama, da nam Čudo kaže —
Ljubavi vječne — te da srca plànû. - -
— Oj kad bi nebo rastvorila sjajnô, —
Ljubavi Sveta! — i sašla da vladaš
srcima svima! — pred Tobom bi brda -
planula Ognjem, — tálila se žarko —
i vode ledne - gorjele bi Ognjem! - - - [6])

* * * * *

»A tako mìlu vidî, tko je motrî, —
da — kroz oči — u srcu Sladost kuša,
koju razumjet može — tko òsjetî. — —
- Sa ustâ Njenih - gle! - tihano lebdî -
Duh slatkî, blagi — i Ljubavi punî,
koji duši - »uzdiši!« - - milo šapće, - - [7])
koji srcu ljudskome vapî: - »Ljubi!« - -
— — — — — — — —

Kô Trojske grozne borbe i lutanja: -
- i svjetskog Rata - zablude i klanja -
nek tako svrše: - pomirnom Ljubavlju.--
Zràka nam s Neba - sva srca ražegla: -
Mira Ljepotom usrećila ljude! — — —

* * * * *

1.) Sofokl. Antigon: 144—148. — 2.) Preradović: »Braća.« (1844.) — 3.) Hom. Od. XXIV. 546, 547. — 4.) Eccli. XXIII. 27—29, 37—8: — Oculi Domini multo plus lucidiores super solem; — et hominum corda intuentes. — Gloria magna est sequi Dominum. — Psl. CX. 10. Eccli. I. 16: Initium sapientiae, timor Domini. — 5.) Eccli. XXIV. 5. sq. — »ex ore — Altissimi prodivi«. Cf: — »i più bei nomi Ti serba ogni favella«. — 6.) Isai. LIV: — »Utinam dirumperes coelos, et descenderes! — a facie tua montes defluerent — sicut exustio ignis: — aquae arderent igni«. — 7.) Dante: »Vita Nova«: Canzone — »in lode di Beatrice«: — »Ne li occhi porta la mia Donna — Amore, — per che si fa gentil ciò ch' Ella mira; — ov' Ella passa, ogni uom' vêr Lei si gira, — e cui saluta fa tremar lo core — — e va dicendo all' anima: — »Sospira!« — — — Cf: Plat.— Arist. — Thom; Cicer: de finib. I. — Judic. V. 31: — »onî, koji ljubê Tebe, Gospode, — kao što sunce na istoku svome sjaje: tako blistali«. - -

* * * * *

„OHOLOST U PROPAST“.

Duše Mudrosti Sjajni, - oj vodi nas -
sveđer! — Ljubavi Sunce!
— vodi nam korak, ruku, srce. — — [1])
Pri ovom blagom svietlu srećê Mira: -
eda nam tmine - bolje Svjetlost kažu,- -
promotrimo još smrt i zator rata: —

* * * * *

— Gle: — Babel htjede — da oborî
zviezde: —
pa — on je danas — ruševina groznâ! -
a po njoj zmije prepliću se ljute: —
— zator i pustoš! — te učenî ljudi
sa slieplјenijeh opekâ paklinom —
vaj! — čitaju nam: — »oholost u
propast!« —

* * * * *

— Kô cedra vidjeh bezbožnika
tamnog —

gdje oholom se šijom diže, — letî: — —
pa — grom ga šinê! — prođoh: —
traga nema! — — [2])
— — — — — — — —
Troja se eno — na ždrijelu koči: —
al' kazuju nam knjige starodrevne,
— da u temelju rastače je jurve —
pogubni zmijski crv - bezbožnê zloće:- -
- pa eno Troja: - golemô garište! - - -

* * * * *

Laomedonti — opakî, prievarnî —
i bludnî, gadni, sramotni Paridi: —
— tàkovî rušê gradove stubokom! — —
— A divni, blagi, pobožnî Eneje: —
tî bježê rasap, — podižu narode! — —
- Jer pravednost je - cvjetanje narodâ -
a grieh je kletî: — propast i rasulo! —
— — — — — — — —
Pogledaj dalje — lakomu Kartagu: —
iz rodnog kuta, — oholom pohlepom, -
put novih žalâ — širî se — gramzeći, -
— kô hobotnica nà plien kad nasrćê, - -
te jur se kočî, — morem gospoduje: - -
— al' porazi stižu bijes Didonski:
- te brazde pluga - temelje razruju! - - -

* * * * *

Bič Scipionski — satre Hanibala,
koj' — mržnjom hlepeć — mrzit se
zakleo. — —
Hanibalska mržnja - propast je ljudî: -
Ljubav svijetla — Spasenje je svieta! -
— — — — — — — —
Pompeje gledaj, - - u kojim se zloća
razlila dotle, — da nam još i danas
»grafitske« zidne mrlje grozno kažu, —
— da uvrede su — munju izazvale, —
da bezbožnô je iskvarenje — propast,
što grad obara i zasiplje prahom. - - -
- Pa eno - vulkan nad Pompejim' zinû -
i zloću zasû: — — izbjegoše bolji. — —
- Nad gradom poslie - vinograd se vije,-
kô barjak Pravde - nad satrtim zlima,- -
— a iskopine — grozu biega kažu,
stravê i smrti — u času rasula. — —
— Nad starim - Novi Pompeji se dižu -
i divni priestô — Kraljicê Pòbjêdâ: —
— već Homer Njene nazirê prosjeve
i nazivlje je »Djevom Nepobjednom«:-[3])
Nju Horacije već slûtî i zove —
»Kraljicom zviezdâ,« — [4]) — a
poletni Pindar:
divnom »Majkom Sunca« i »Majkom
našom«. — — — [5])
— — — — — — — —
»I Malayski gle prašumski Patuljci,
maleni ljudi sa visokim čelom,
velikim očima djetinjskog gleda,
ponajstarije preživljelô pleme, —
— i Semang - drevna - religija kaže -
— Ideju jasnu — Najvišega Bića —
i pomirbenu žrtvu kapljê krvi —
i Ženu — Djevu, Liepu kao Mjesec. —
»Dà — Marija je — »Mája,« Mirjam
Sjajna —
— Pobjedna Djeva — nad sklizajem
Hevê, —
nad pakla zavidnom, satrtom mržnjom:-
— nad palom silom — Snizna Djeva
sjaje. — —
»Marija - Majka Božja i Majka ljudî -
Posrednica je i Majka svih milosti: —
Ona je — za sve ljude — svih vremenâ
Milosti Posrednica — jer porodî
svijeta Spasitelja i sudjelovâ
Veličajnoga kod Djela Spasenja.« —
— Nju slutî - »Djeva Neumrla Jaka,«
s Kopljem i — zmijom satrtom do nogâ,
nad Akropolom, — Egipta »Izida,«
sa pobjednim u ruci Znakom Tau —
i »Neba Djeva« Peruanskih Inkâ —
i - ŽENA JAKA - svih narodâ svieta.- -
I tama i zviežđa slavê Sunce Slavê: -
geniji — i sviet slavê — Božju Majku. -
Kroz tamu plamte čovječanska srca
pût Majke, da ih Ona — Ocu vine: —
Sjever je častî — i Rusije narod, —
Abesinija Juga ljubî — Majku:

Istok i Zapad — i svemir Joj poje. — —
— Uzlazi sniznost, — propada
silenost! — —
Satan - carevat htjede: - al' propade; -
— Djeva — služit htjede: — sad
Nebom vlada! — —
— U propast — pada oholosti tama; —
— a svietlâ sniznost — nàd suncem
kraljuje! — — —
— — — — — — — —
— Promatraj dalje: - Akvilejê prošlost
u - muzeju gledaj! - - S pepela njena
digoše se Mleci: — pa i ta sila
pomorskâ padê — kô bèz daha jedro: -
al' — iz jabukê gnjile: klice niču, —
Sve zlo i gnjilo - prije, poslie - pàdâ -
te mjesto podâ - zdravijem podmlatku. -

* * * * *

— **I Salona — tako se s visa sruši,** —
kadno je plima vlastitijeh zalâ — [6])
udarom ratnim oborî i satre: — —
— mladika iz nje — izbila je nova. —
— Nad humom silnog Dìoklecijàna: —
sjajan se blista Krst sa Splitske Crkve
Pobjednê Djevê! - - Silnik sebe satre: -
a - Bog je sjajnih Pòbjêdâ Gospodar. - -

* * * * *

— I Epidaur — Ilirskî — se dizô
oholom silom i opakom zloćom: — [7])
— pa? - - kud oholî poganin se šeto: -
tu murina i hobotnica danas
zasjedno vreba! - - on, prije potresen, -
konačno pade — u valovlje mora
— i kamenja: - - nad njim se danas diže
Ilara Crkva i »òd Tihê« Gospê: —
— **nad strtim tminam'** — **Božje Srce**
sieva. — — [8])

* * * * *

— **Propadê eto — Epìdaur drevni,** —
što od Salone do Grčke je drmô: —
— on bî! — al' s njega Dubrovnik
procvjetâ: —

— i ovaj pade, — kad zlo dotle dođe, -
da griesi kletî — prevršiše mjeru. - - [9])
Iz ruševinâ — podiže se opet, —
kô fenič-ptica, uskrsnulim sjajem: —
— te bieli barjak Svetoga nam Vláha
u novom svietlu opet zalepršа. — —
Al' — klonû vjera: klonu i sloboda. - -
Nu — opet novi prosjevi se vidê: —
O síni, síni — Preporoda Sunce: —
da Vláha Barjak - još nam ljepšî sjâ se;-
da složnoj braći — Sreća zablista se; -
da Ljûbav svlada - sva čovječja srca!---

* * * * *

Mrtvoga Mora — Sodomski ponori
— i sva rasula — svietu vapê: —
»kud ćeš?!« — —
Srušeno stienje - zborî slovom vatrê!---

* * * * *

Vrnimo pogled — na bojišta nova: —
— tu niesu više pojedina mjesta —
garišta pusta: neg — čitave zemlje!
- dok - cieli svijet ne plane požarom. - -
— — — — — — — —
Od krvnê mreže Mazurskih Jezerâ -
do mutnoga vala krvave Soče; —
od krvavoga ždriela Dardanelâ —
do struje krvi vodâ Skager-Raka; —
òd brda strvi — na Karpatskom hrptu -
do slapa krvi — proloma Zàpâda: - -
— **svud — krv i vapaj:** — **suze i**
kosturi. — — —
— — — — — — — —
Gle: — brat do brata: — protivnim
oružjem: — — — [10])
- kad živi niesu, - sad se mrtvi grlê - -
te nama sveti namriješe zapis: —
— »ne rodih se da mrzim, — već da
ljubim: —
oj — ljubi, srce, — stvoreno za —
Ljubav!« — — —
— — — — — — — —
— Al' nè bjehu — ni samo pojedine
zemlje i rieke — opojene krvlju: —

niesu se samo — Belgija i Balkan,
Tirol i Poljska — òbavîle jadom: —
već — **čitav sviet je ogrezô u vaju,**
tim gorem, možda, — što trajanja
dulјeg. — —
— — — — — — — —
Pa radšta — toli grozni ratni jadi? —
pa tko je uzrok: — **tko je krivac**
rata?! — — — —

* * * * *

— — **Srtô je Ajas biesnî, — u rat**
grozni: —
te oca riječ prihvatit ne htjede
mûdrû: - »Al' sveđer - s Bogom!« - - [11])
— **pa ogreznû** —
u biesu klanja — i vlastitoj krvi. — —
— — **I »Titanik« se silan digô morem, -**
kô biesnî Ajas: — —
— ù propast — Titanâ: — —
— on oholo jurî, — a straža s vrha, —
kô višnji Očev glas, — velî mu brižno: -
- »ne srtaj sliepo: - plovî lêd nablizu!«--
Al' on - ne sluša: - vratolomno srće -
i cienî: »tko će — mène satrt?« —
— Ali — —
— — smrznutê kaplje vodê: —
gruda leda — —
raspolutî ga! — — —
— **i on — tonê — tonê.** — —
— — — — — — — —
Kô što — iz mora ognjenoga Trojê, -
tako i sveđer: — pobožnî se spasê, —
il' umru s pjesmom: — »Bliže Tebi,
Bože!« — — [12])

* * * * *

— **Eto kud svršî oholost bezumna:**
kad nad njom nè sja prethodnica
Zviezda:
kad čovjek, — društvo: bez Boga —
se surva
— u propast svoju, — u ponore jada. - -
Takav je čovjek — bez razuma
Zviezdê: —
takvo je društvo - bez kormila Vjerê:- -
- tako se svjetskî - razvitlao požar! - - -
— — — — — — — —
— O, sviete, — mìsli! — oj, čovječe,
— pamti: —
»Uz Božju pomoć: paučina — čelik;
— **a bez Boga je: čelik** — —
paučina!« — — — [13])

* * * * *

1.) »Ecce — fiat, fiat: — ita, Pater: — eamus!« — — 2.) Psl. XXXVI: 36: — transivi, et ecce — non erat — impius! — 3.) Hom: — passim. — 4.) Hor: »Carmen saec.« 35: — »Siderum Regina.« — 5.) Pind: Isthm. V. 1; — Nem. III. 1: — »Mâter Aelíou Polyónyme: — O Mâter hametéra!« — — Cf: »Bogoslovska Smotra:« XVI, 2. — Dr. Šebesta, Dr. Bakšić, — etc.

— 6.) Cf: Thom. Archid: »Hist. Salonit.« — 7.) Cf: »Chronic. XI. saec.« ed: Akdm. Jgslv. — Pobliže viđi dalje kod: Hieron: in vita Hilar. — Mommsen: C. I. L. — Appendini etc. — 8.) Cf: Dante: — »Giustizia mosse il mio alto Fattore: — Fecemi la Divina Potestate, — la Somma Sapienza — e il primo Amore«. — 9.) Potres Epidaura, IV. vijeka: 365; Dubrovnika: god. 1667. — Cf: Stay etc. 10.) Manzoni: »I fratelli hanno ucciso i fratelli: — **istokrvna braća: smaknuše — braću.«** — —

11.) — Sofokl: »Ajas«: 765: — »Syn Theô aeí: — **sveđer s Bogom!«** — 12.) — To udaraše glazba lađe — topeći se: — cf. Hor: Epod. XVI: 66: (ferrei saeculi — secunda:) »piis datur fuga«: — **iz vatre i smrti gvozdenoga vieka: — pobožnî samo izbjegnuti mogu!** — — — 13.) »Cum Deo: aranea — murus; sine Deo: murus — aranea!« — — Viteška riječ (geslo:) »S Bogom je: paučina — zid; a bez Boga: — zid je — paučina!«

— — Cf: — Sallust: Bell. Jugurth: — c. 1; — »**Falso queritur** de natura sua genus humanum: — suam quisque culpam — auctores ad negotia transferunt«: — — Homer: Od. I. 7, 8; 33, 34; 42, 43. — »— — Iam pridem praevalentis populi vires — se ipsae conficiunt. — — Quae vita, qui mores, — per quos viros. — quibusque (bonis) artibus — et partum et auctum imperium! — — — labente deinde paulatim disciplinâ — velut desidentes primo mores, — deinde magis magisque lapsi, tum — praecipites: — — donec — ad haec tempora perventum est. — Quanto rerum minus, tanto minus cupiditatis: — — divitiae avaritiam — et abundantes voluptates desiderium per luxum atque libidinem pereundi perdendique omnia invexêre.« — — (Livius: Praef.) — Cf. Demost: Philip. I. — — Genes. III. 12. 13: — »Dixitque Adam: — »Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi«. — Et dixit Dominus Deus ad mulierem: »Quare hoc fecisti?« — Quae respondit: »**Serpens decepit me,** et comedi«. — — (Cicer: Catil. I. 3:) — »**nos, nos, dico aperte,** — **desumus!**« — — — — »Bellum — flagellum!« **Rat je kazna: bat i bič — za zloće — naše.** —

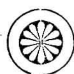
* * * * *

— **Evo što nam klasikâ cvijet kaže:**
— cviet pravjekovni - a mirisan vazda!
— — **Ratovanja su: posljedice zalâ:**
— tko hoće dakle, da potoku mutnom -
bujicu sprieči: taj mu ne će — ušće,
— neg' izvor bujni oprezno zagradit. - -
Tako i ratu — tko zapriečit hoće
— bujice krvi — i povratke grozne: —
taj — klicu zalâ: grieh — nek ništî iz
društva! — —
Sve zlo: od grieha, - koji ponajljepšeg -
anđela svietla: — oborî u tamu —
i pretvorî ga — u nakazu crnu; — —
(cf. Dante: Inferno: XXXIV;) —
najljepši predjel, što zamamî Lota,
- jaz mrtvî postâ: rad' Sodomê grieha;--
klete su zloće pretvorile vajno: —
cvijetni sviet — u ruševinu ratnu. — —
— **Država rimska,** — Livije nam kaže:
— dotle je cvala — dok i krepost njena:
— a kad se zatim na lovor slegoše: —
tada ih - novac nadvladanih - svlada! - -
Pohlepa i raskoš: oholost ih skršî —
te »pobjednika« Grčka zla — sapeše:- -
Sveđ naroda — presilenog odavna
— sebe istê sile satirû i kršê: —
Gromadom svojom u gomilu zgrada,
— bez temelja čvrsta - ruši se i pada!- -

* * * * *

Oj kakvi bjehu običaji čistî,
i kremen-značajevi i vrline, —
po kojim Rim — **i svaki puk** —
procvjeta! — —
Al' kad se zatim — **temelji potresu:**
tad pomalo se stega raspojasa: —
ćudoređe se sprva tromo nagne, —
pa sklizne tada — sve niže i niže
— i onda sûne - strmoglav - u propast:
— baš kao lađa - kad hoće da tone. - - -
Tako se došlo — **do ovih vremenâ,**
— u kojim râne i — liekovi tištê. —
— To baš je eto poglavito — ono
— i puno spasa, pouke i ploda: —
da dobro motriš — opomenê primjer, -
što s obasjanog spomenika sviêtlî,
- kô glas davninê: prethodnica zviezda:-
sa lûči zgodâ, s pouke poviesti:
— sebi i svojoj domovini uzmi —
sve dobro ono što ćeš da nasliediš:
— al' dim i ugljen lûči: nek te uči
poviest i bodrî plamenijem slovom —
— što da tî prezreš, — što da bježiš
mudro:
— sve što je òpako i klicom i svrhom; -
a što da sliediš: — Slava 'e — Boga
sliedit! —

(»Gloria magna est sequi Dominum.« Eccli. XXIII. 38: cf. VII. Sapient. — Hom. Od. VII. 38.)

Oholost kleta — klica je svih zalâ! -
lakomost, raskoš crvotočê narod: —
što manje novca — i pohlepe manje; —
tko više zgrće: — gladniji postaje! — —
Tko ništa nema,- ni zà zlom ne gramzî:-
— sve posjeduje on - pobjednik zalâ! -
(»tanquam nihil habentes — et omnia possidentes.« — — II. Cor. VI. 10. —) -
— Obilje novca — uvlači u društvo
i lakomost i rasipnosti strasti.
— i biesnu hlepnju, da se raskošnošću
— i požudom: - i sebe i sve - satrê! - - -
Oj — eto nam pogani jasno kažu: —
uzrok je jadâ i ratovâ: —
— grijeh! — — —
raskošnost, oholost, lakomost grozna!- -
(Liv: — »praevalentis populi vires — se ipsae conficiunt; — — avaritia luxuriaque immigraverunt: — — desiderium pereundi perdendique omnia invexêre.« — Cf. Dante: Inf. I.)

— — — — — — — —

— Čuj Salustija — i umnike druge:
- »Krivo se tužî - krivô ljudsko pleme: -
- krivinom svojom okrivljuje - druge! -
Bezumni ginu s opačinâ — svojih: —
te, proti Odredbi, — svojim zlom se srušê. — —
Tko dobar savjet poslušati ne će: —
taj sve će skupa prekršaje — platit!
-- »Umro je Filip;« — »slab je, — kriv je — Filip!« —
tako se brblja: — ali — koja korist? —
da on i trpî: opet ćete — drugog
— »Filipa« namjestit: — ako li ovako -
vršite dužnost! — al' ako vi — sebi —
zapoviedate — i zlo pogazite:
— oj — tada ćete opet, ako Bog dâ, —
i svoje primit i naknadit nemar!« —
Poslušaj, sviete, — to Demosten veli: -
a njegovi ga slušat ne htjedoše:
— ljubeći više — sjenu, neg Istinu:
— pa pred njima zinu — Heronejski jaz! — —

— Sad gledaj klicu svijeh ovih zalâ:- -
kad Gospod prvih ljudî — prvu krivdu -
kazniti htjede, — tada Adam rečê
— i tužî sebe, izgovarajuć se:
— »žena, koju družicom si mi dao,
— zabranjenog drveta plod mi dade:
— i ja proždrieh.« — — Tada Bog reče ženi: —
»Što uradi?!« — Pravdajući se reče
— ona Njemu: »prevarila me — zmija
— te ja proždrieh.« — — Posluha ispit bješe:
— Ljubavi ispit! — — Čovjek sramno padê: —
još u padu — izgovorom se tuži:
— pa — svi skupa — pravednu kaznu prime: —
al' iz pada Krvlju ga Srca vînû
- Božanska Ljubav i Pobjedê Djeva. - - -
Svi priznajmo bolno: mi - mî smo krivi:
(Cicer: — »nos, — nos desumus!«) —
moj grieh - je grozan: - ali više - nikad!
— s mora krvi — nek suzê sunce sine:
— kô more gorko — pokajanje naše:
- kô svemir sjaja - Pobjeda Ljubavi! - - -

— **Eto i sad, u predvečerje svieta,**
— **još ista slika — iz prvijeh danâ:**
— »nè — ja kriv niesam! — već — ti
si samo kriv!« —
»nè: — ni ja niesam, — već — ti si,
— on je — kriv!!« —

(cf: Henri Barbasse: »Le feu:« »Vatra:« pri koncu.)
— — Al' vapaj groznî sa poplavê krvi -
tamnome svietu gromovito kliče:
— »**bič griehâ — rat je:** —
— **ne griešite više!**« — —

PREGLED.

ISKRE I PLAMENI: — I. — KLASIČNI PROSJEVI.

KOLO: I. — VIJENAC: I.

Pripomena:

—||••||—

— Slijedî —

DODATAK.

K ovome uvodnome I. Vijencu djela »Iskre i Plameni« — dodajemo, za jasniji pojam: — sadržajni pregled II. i III. Vijenca Prvoga Kola.

Drugi svezak, (— Kolo II, —) nastavlja Klasične Prosjeve: (Bojišta — do posljednjeg Rata, sjevimice: Vijenac IV—VI:) — te, kao što prvo Kolo svršava sa Vijencima Djevê Pobjednice: — »Virgo Victrix,« — tako II. Kolo dovršava sa Triumfom Krista Kralja: — »CHRISTUS REX VICTOR.«

Zatim se dalje izviiaju Vijenci i Kola, po osnovi. —

* * * * *

— PREGLED II. VIJENCA: —

VIRGO VICTRIX: —

— DJEVA POBJEDNICA. —

— Prologos. —

SUNCE i Djeva. — — »O Majko Sunca«! — — »Svevišnjem Slava!« — — Heladu čujmo: — O Bogu Svevišnjem. — O »Kćeri Mudroj Svemožnog Oca.« — —

Eshil i cvijet uma: — o Bogu i Djevi. — Pojam o Bogu. — — Umnici o »bezvjerstvu.« — — A — smrt je stalna: — koracamo pût nje! — — Lijek ranama ljudî. — — Dà — i poganstvo naslućuje DJEVU. — — Indi o Bogu. — — Heleni o Pobjednoj Neumrloj Djevi. — — Homerski Vapaj Djevê: — »Oj Oče naš!« — — »Tau« — Križa Jakog. — — Sunčana Pobjeda Adama Novog: — — čovjek: — prah i ništa! — — Klasici o Bogu i Djevi: — — I Dan i noć Gospoda slavê: — — Eshil nazrijeva Boga i Djevu: — — »Pribjegarke.« — — Heva — Ija. — Nova Heva. — ČEDO — DIVOTA. — — Molitva za rod. — — Vapaj. — — »Perzijanci.« — — »Božija Majko — Zdravo!« —

* * * * *

— Slave Gospoda: — — Deborah pjeva Pjesmu Pobjednu: — — Pobjednica Jahel — Mirjam. — — Odjek Eshilov Debori. —

— Bog dođe — Oganj da prospe. — — »Prometej« Eshilov. — — »Sve umjeće je ljudima od Boga.« — — »O — motri drevnu slutnju Hevinu.« — — »O Majko moja!« — — SUNCE svlada tamu. — — I Crnci Konga — Svevišnjeg slavê. — — Srce Plamenô. — — Blistaji Mudrosti: — — Čuj — što nam velî Mudrost Veličajna. — — Milosrđe. — — »Oj — koli je Dobar Duh Tvoj u svemu, — o Bože!« — —

* * * * *

LJUBAV. — MAJKA. — SLAVA BOŽIJIH DJELÂ: — »O ELI! — o Mirjam!« — — SUNCE: — SVJETLOST svijeta. — — Odjek Slave Gospodnje: — — »Slavit ću Tebe, o Gospode Krâlju!« — — Dante i Guidi — o Mudrosti i Djevi: — — »Djeva — Vodovođa svijeh milostî.« — — O dršći, srce! — — »Bog — nas — ljubî.« — — Ingemannova pjesma. — — »Slavite Gospoda, jerbo je Dobar.« — — Psalam Anê. — Pompejski Hvalospjev. — — Čežnja. — — Emmerich — o DJEVI. — — »Raduj se, Nebo, — sva uzigraj, Zemljo!« — — »Dà — Pravednik je blizu, da sviet sudî!« — — »Eda bi Nebo razgalio sjajno!« — — Sînû SUNCE. — — I pogani Ga slutê. — — O Aeipárthenos — o Theotókos! — — o Ljubavi Majko! — — Sulamit biglîše Ljubavi Suncu. — — Porazi i Pobjede. — Drevna i nova rasula. — — Predaja Obećanê Pobjednê Djeve. —

* * * * *

— Ljepota Djevê — Božiju Ljepotu kaže: — — Motri Veličajnu Djevê Ljepotu! — Himna Epifanija. — — Gospod Pobjedâ i Djeva Pobjednica. — Junaci. — — Gle — Ilare, Đurđe i Trifune! — — »Kada na Sinj udarila sila.« — — Pobjede Djevê — nad zmijinjom izdajom. — — Smrt progoniteljâ. — — Himna Mirjam — Juditê. — — TRIUMFI GOSPODA: — — Divni Trofeji Djevicê: — — I protivna tama — slavî SUNCE SLAVÊ! — — Voltaire i Nietzsche, Tolstoj i D' Alembert: i najgori dušmani Vjerê stariji i noviji: — slavê Boga i Vjeru! — — I Swinburne — Mariji Slavospjev pojê: — — LJUBAVI Majci: — »O MATER TRIUMPHALIS!« — — — Dante, Petrarca i Pellico: — — Djevi i Ljubavi: —

— »O Sjajni li su, — LJUBAVI, — Triumfi Tvoji!« — —

* * * * *

I Sjever i Jug — i dan i noć — nek Gospoda slavî: — — I s Is-

landa Petursson poje KRISTU: — i Goethe — za Mirom čezne. — — Mascagni u Boli pojê: — — »Intermezzo« Gospi. — — Grinjon Montfortski: — »Po Mariji — Krist će kraljevati svijetom.« — — Kristove Pobjede: — Povijest nas uči! — — »Usred svemirskog Muka — i Harmonijê zvijezdâ: — kad Noć Sveta — svojega tijeka dòstiže sredinu:« — — »O Krâlju Neba, — koga dvorê sunca!« — —

— Triumfi Divotni — Kristova Križa — i Djevê Pobjednê: — Abram — Melhisedek. — — »I prođe Mojsija s narodom Božjim — iz ropstva tamê — pùt Sunca Slobodê: — — »Cantemus Domino: — Pjevajmo Bogu!« — — »Jehosua — JESUS.« — — »Râmâyana.« — — Bog je Izvor svega sjajnog dobra. — — Dà — »Jehošua: Krist je — Spasitelj — Bog.« — — Sofoklov Hor i Mojsijê Kliktaj. — — Jahel i Judit: — Mirjàm. — —

* * * * *

— VIJENAC — III: —

Homer o Bogu i Djevi. — — Ljepota Raja. — — Bog Izvor Ljepotê. — — Bernardeta o Ljepoti Djevê. — — »Sjajnooka Neumrla Djeva.« — — Križ Konstantinov. — »U Tom Znaku pobijedi!« — — Triumf Križa kod Tolozê. — — Štit Beograda. — — Svijetla riječ Car - Lazara. — — »O slijedi Boga!« — — Stare i nove Troje. — — »O Marijo!« — — Argentinski Kip Spasiteljev. — — »Doći će Gospod!« — — Svijeta Požar. — — Proljeće i Uskrs: — preobrazba i Preporod. — — Sveopći Sud. — — Četvori bičevi: — Majčin prut. — — Nagovijesti. — — Slutnje i Viđenja. — — Vijest sa Sinaja i Hildegardê. — — Lopta svijeta. — — Triumfi. — — Pobjedna Djeva u Boli i Slavi. — — Ljepota Djevê. — — Odsjev BOŽIJÊ LJEPOTÊ. — — Odsjevi Odsjeva — Djevê. — — Lik Pobjednê Djevê: — — Mirjam. — »Voluspa.« — Pjesma Čežnjê. — Vijenac Djevê. — — Naviještenje. — — »MAGNIFICAT!« — —

* * * * *

BOŽIĆ. — Helada i Pindar — — Djevu i Gospoda slavê. — SUNCE i Mjesec. — — O Ružo Otajna — Kraljice Pobjêdâ! — »Oj zadršćite svietle žice Harfê!« — — Čuj — klikta Mila! — — Psalam Sv. Anê: — pri Porodu Djevê: — — Kantik — Majkê MAJKÊ naše: — (po Kat. Emmerich.) —

* * * * *

»O Djevo — Majko Slava Ti!« — »O KRISTE KRALJU — GOSPODE POBJÊDÂ!« — — Sjaj — BOŽIJE — Majkê. — — Posljednji Kantik Malenê Tereze. — — Problem Boli. — — »Barjaci Kralja sievaju.« — — TRIUMF LJUBAVI. — — SUNCE NAD PODZEMLJEM. — — USKRS — UZLAZ — PLAMEN.

* * * * *

»BOŽANSKO SRCE i Djevicê Srce: — to su kô dvije desetžične — Harfe.« — — Immaculata — Assumpta — Incoronata: — Bezgrešna — Uznešena — Okrunjenâ Pobjedna Djeva. — — Vječni »Hallelu — Jah!« — — »Već zakliktaj — Anđeoski Zbore Nebesâ!« — — »SUNCE bez zapada:« — — »Uz Sjaj Triumfa Kraljeva.« — — »Oj Djevo, — Oca Omilje!« — »Pa dakle, mili!« — — KRALJ — TRIUMFATOR — POBJEDNIK — dolazi! — — »Raj sviće.« — — »U Sjaju Blistajućeg Koplja — Križa!« — — »VELIČAJE DUŠA MOJA GOSPODA: — GOSPODU SLAVA!« — —

* * * * *

— — Bilješke. — — Dokaz — Sunca! — — O Staro - Klasičnoj književnosti i Vijencima. — — Blistaji Dubrovnika i Boškovićeva Genija. — — Marijansko Doba: — Istok i Zapad i svemir cijeli — složno slavê — Pobjednu Djevu i Gospoda Pobjêdâ. — — Izjava. —

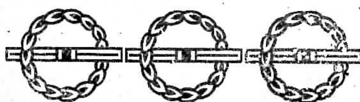
* * * * *

— Epilog. — — Pobjedni Poj. — — Zvijezda nad tminama: — Hvalospjev svijeta. — — Ruža svemira — odiše Slavu Gospoda. —

— Namjena: — — »Iskre i Plameni« — i Mozaik »Škotske« Crkvê. — — »O Sjajna Zoro!« — — Pregled.

— Slijedi. —

— »Cum approb. et bened: —
— IMPRIMATUR. — Ragusii (Dalm:) die 21-a Septembris 1927.
† JOSEPHUS EPPUS.«

Molimo, da se svi event. dopisi upravê na Direkciju Dubrovačke Tiskare „Jadran," uz opasku: Za pisca djela: „Iskre i Plameni;" - ili - za istoga: na Biskupsku Kuriju, u Dubrovnik.

(Cijena: broširano 15.- Din; ukusno vezano u cijelo platno 25.- Din.)

Dotiskano: 28. VI. 1928.

